

1940.

DECEMBER

ERDÉSZETI LAPOK

LXXIX.
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

12.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolt

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. ING. MIHÁLYI ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-u. 6. sz. II. em. (Táv. : 123-722.

**Közleményeink egészben vagy részben való átvétele csak a forrás
megnevezése mellett történhetik.**

Meghívó

az Országos Erdészeti Egyesületnek 1940. évi december hó 19-én,
csütörtökön, délelőtt 11 órai kezdettel Budapesten, az egyesület
székházában tartandó *rendes közgyűlésére.*

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
 2. A titkár jelentése.
 3. „Kaán Károly emlékezete”. — *Molcsány Gábor* miniszteri tanácsos emlékbeszéde.
 4. Az 50 éves egyesületi tagság tiszteletére kiadott dísz-
oklevelek átnyújtása.
 5. Az 1939. évi zárószámadás és az 1941. évi költségvetés.
 6. Az 1941. évi közgyűlés kitűzése.
 7. Tisztújítás. Elnök, 2 alelnök és számadásvizsgáló bizottság
választása 3 évre.
 8. Az igazgató-választmány kiegészítése: 1 lemondott és
14 kilépő választmányi tag helyének 4 évre szóló betöltésével.
 9. Esetleges indítványok.
- Budapest, 1940. évi november hó 14-én.

Az elnök megbízásából:

Biró Zoltán, ügyvezető.

Az erdőlésről. II.*

Irta: Roth Gyula.

A Soproni Nyári Egyetemen kapcsolatos első erdőmérnöki továbbképző tanfolyamon, 1938-ban, felhangzott az a panasz, hogy az áterdölés helyes rendszeréről és az ezen az úton kiszedhető fatömegekről a m. kir. erdészeti kutató intézet nem tájékoztatja eléggé a gyakorlati erdőgazdaságot és a szaktársak az ellentétes felfogások között nem látják a követendő utat.

Erről, sajnos, csak elkésvé szereztem tudomást, mert éppen abba az időbe esett az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetsége elnöki bizottságának az évi gyűlése, amelyen részt kellett vennem, így a továbbképző tanfolyam megnyitásán ugyan ott voltam, de utána el kellett utaznom és csak a tanfolyam végére érkeztem vissza, hogy megtartsam azon saját előadásaimat. Ezek alkalmával az erdőlésekre nem térhettem ki és nem felelhettem a felvetett kérdésekre, legyen szabad ezt most pótolnom.

Elsősorban készséggel elismerem, hogy a kutatóintézet részéről valóban nem tájékoztattuk eléggé a gyakorlati erdőgazdaságot a folyamatban lévő erdőlési kísérleteink eredményeiről. Magam is kevesellem! Van ugyan abban is igazság, amit más oldalról is felhoztak melegséggel, hogy t. i. régi erdőlési területeinket elvesztettük, tehát éppen onnan, ahol ma már aratni lehetne, adatot nem tudunk szerezni, a háború utáni területeink pedig még csak rövid ideje állanak munka alatt. A főok azonban nem ebben rejlik, hanem abban, hogy a m. kir. erdészeti kutató intézetnek — bár már negyven éves multra tekinthet vissza — nem volt lehetősége arra, hogy olyan specialistát szerezzen vagy neveljen, aki az erdőrendezés és erdőbecslés munkakörét behatóan művelhetné, pedig az erdőlési kísérleteink adatainak feldolgozása és az eredményeknek kellő kiértékelése feltétlenül megköveteli az ilyen különleges képzettségű szakembert.

A kutató intézet olyan személyzeti létszámban, amely szélesebbkörű munkát lehetővé tett, csak átmenetileg részesült két ízben, az 1914. évre tervezett és az 1936-ban tényleg megtartott nemzetközi kutatásiügyi kongresszusokat megelőző néhány esztendőben, egyébként azonban alapításától kezdve mai napig mindig csak egy-egy tisztviselője volt.

Az 1914. évre tervezett kongresszust megelőzően — éppen a kongresszusra való tekintettel — tudtunk szerezni ily specialistát Rónai György személyében, aki fel is dolgozta részletesen a lika-

* Beérkezett f. év április havában. Az 1940. évi VIII. füzetben közölt tanulmány folytatása.

vai erdölési területeink adatait.³ *Rónai* azonban 1919-ben kivált az intézet kötelékéből és az 1936. évi kongresszushoz már nem tudunk kapni hasonló munkaerőt.

Ugyanis sem a műgyetem erdőmérnöki osztályán, sem a kutató intézetnél való szolgálatnak — érthető okok miatt, amelyekről már ismételten tárgyalások is folytak — nincs valami nagy vonzóereje és fiatal szaktársaink csak addig szoktak itt maradni, amíg elérik azokat a különleges célokat, amik innen könnyebben érhetők el, mint a gyakorlati szolgálatból, mint pl. a doktorátus, külföldi ösztöndíjak és cserediákság, belföldi ösztöndíjak és különleges képzettség megszerzése, magántanárság.

Ameddig sok volt az alföldfásító erdőmérnök, akik egyéb elhelyezésre nem számíthattak, addig volt az intézetnek három ilyen munkatársa, de a helyzetnek javulása óta ezek elmentek, a többiek pedig, a különleges képesítésű munkatársak, a kongresszus után szétszéledtek.

Szükséges, hogy szaktársaink erről tudomást szerezzenek, mert az intézet munkásságának megítélésénél számításba kell venni ezt a nagyon hátrányos helyzetet.

A kedvezőtlen személyzeti viszonyok mellett érthető, hogy a kutató intézet csak kevés erdölési kísérleti területet létesíthetett.

A legelső ilyen területet 12 éves akácerdőben telepítette *Vadas Jenő*, ezt *Zatureczky Vilmos* írta le az Erdészeti Kísérletek 1901. évi kötetében (71—87. old.).

A sorozat három területből állott, az I-t erősebben, a II-at gyengébben erdőlték, a III. érintetlenül maradt.

Adatok:

Folyószám	Korév	Törzsszám hektáronként			A kivágott fák számának %/o-os aránya	Fatömeg hektáronként (zárójelben kat. holdanként)			A kivágott fatömeg %/o-os arányszáma
		eredeti	kivágott	lábón		eredeti	kivágott	lábón	
I.	12	2510	1120	1390	41% _o	70(40)	10(6)	60(34)	14 %
II.	12	2610	690	1920	26 «	71(41)	5(3)	66(38)	6 «
III.	12	2610	—	2610	—	71(41)	—	71(41)	—

Az alkalmazott rendszerről a leírás nem szól, a kivágás azonban — az adatok után ítélve — a leggyengébb anyagra szorítkozott, az I. területen a törzsszámnak 41%-át, fatömegben 14%-át vették ki, a II.-on 26, ill. 6%-ot.

³ *Rónai*: A likavai erdölési kísérletek eddigi eredményei, 162. o. Melléklet az E. K. 1914-ik évi 3. füzetéhez.

A területet, sajnos, későbbre nem tudtuk fenntartani, mert egynéhány évvel utóbb tévedésből végigvágtak az egész területen — a kutató intézet tudta nélkül — és a háromféle fokozatot egyformára símították, a kivágott anyagról adatot nem tudtunk szerezni.

1905-ben Selmechánya közelében létesítettünk ilyen területet 26 éves kocsánytalan tölgyesben, ezt már magam csináltam, ismertetését közöltem az Erdészeti Kísérletek 1905. évi kötetében (79—115. old.); erről később ismételtén szereztem adatokat, de részletesebb feldolgozásra, megfelelő munkaerő hiányában, ezek nem kerültek.

Itt két területünk volt, az „A” jelű érintetlenül maradt, a „B”-t Heck eljárása szerint erdőltem át.¹

Adatok:

Jel	Fafa	Kor év	Törzsszám ha-ként			Kivágott fák 0/0-os arány- száma	Fatömeg ha-ként (zárójelben k. holdanként)			Kivágott fa- tömeg 0/0-os arány- száma
			ere- deti	ki- vágott	lábon		eredeti	ki- vágott	lábon	
A	Kocsány- talan tölgy	26	6825	—	6825	— 0/0	135 (77)	—	135(77)	—
B		26	6725	1150	5575	17 0/0	173 (100)	28 (16)	134(84)	16 0/0

Az adatok mutatják, hogy erősebb törzsek kerültek kivágásra az elnyomott anyag kímélésével, mert a kivágott törzsek szám szerint való aránya közel azonos a tömeg szerintivel.

1906-ban előadást tartottam az O. E. E.-ben: „Az erdölések gyakorlati keresztülviteléről”, amelyen részletesen ismertettem a különböző erdölési rendszereket, a tanulmányt pedig a következő szavakkal vontam le: (E. K. 1907. 47. o.) „...a gyakorlatnak célja csak a fatömeg és minőség együttes fokozása lehet. Erre a célra leginkább ajánlom a Heck-féle eljárást, amely minden sablontól mentesen egyenesen ezt a célt szolgálja.”

Legyen szabad ennek az előadásnak még egy-két mondatát

¹ Rámutattam már ismételtén arra, hogy a Heck-féle eljárás („freie Durchforstung” természetes erdölés) lényegében azonos a „Hochdurchforstung, éclaircie par le haut”, a Michaelis-féle „Bramwalder Durchforstung”-gal, Salisch „Posteler Durchforstung”-jával, a „dán erdölés”-sel és több, az irodalomban említett eljárással, akár a Roth-féle erdöléssel (l. a lábjegyzetet a 470. oldalon), bár előírásaik fogalmazása több-kevesebb eltérést mutat.

is idéznem annak igazolására, amit tanulmányom első részében mondtam.

„Ha tehát minőségileg is jó fát akarunk, akkor valamivel óvatosabbnak kell lennünk, de a záródás ideiglenes megszakítására itt is szükség van, eleinte gyengébb, később erősebb fokkal. *A koronák megszakítását ellensúlyozzuk az elnyomott, de még életképes fák meghagyásával.*“

Hozzáfűzöm még előadásomnak zárószavait is:

„Kísérleti állomásunknak álláspontját az erdölések kérdésében röviden megvilágíthatom azokkal a szavakkal, amiket állomásunk vezetője mondott 1896-ban a millenáris országos erdészeti gyűlésen, hogy t. i. az erdölés kérdése képezi kísérletügyünk egyik sarokpontját.“

„Nagyobb szabású tervezetünk is van róla, amelyet tőlünk telhetőleg megvalósítunk.“

„Azonban előre is kizártnak kell tekintenünk azt, hogy állomásunk azt a nagymennyiségű kísérletet, amelyre ebben a kérdésben még szükségünk van, egyedül keresztülvihesse. Még hogyha *sikerülne leküzdenünk a szervezeti, ill. személyzeti viszonyokban rejlő nehézségeket* — nem lehetne helyeselni azt, hogy az összes idevágó kísérleteket az állomás végezze. Ez egyoldalúságra vezethetne és nem férne össze avval, amit előadásom kezdetén mondtam az erdölés előzetes feltételeiről.“

„Sok szaktársunk munkájára van itt szükség és sokaknak eltérő felfogása kell, hogy kísérleteinkben érvényre jusson, ezt pedig csak akkor fogjuk elérni, ha gyakorlati erdőgazdáink minél nagyobb számban vesznek részt azokban.“

„Összefoglalva ezek után röviden a mondottakat, arra az eredményre jutok, hogy az erdölést okvetlenül széles mederben kell megindítanunk *oly irányban, hogy a lábon maradó fák fejlődését segítsük.* Evégből bátran bele kell nyulnunk az uralkodó állományba és az erdő korával fokozatosan mind erősebben kell megszakítanunk a záródást is *a legszebb, legértékesebb anyag javára, a hibás alakú és beteg fákat el kell távolítani, de az életképes gyengébb anyagot kiméltjük.* Emellett ügyelnünk kell a törzsek arányos eloszlására és az elegyarány helyes szabályozására.“

1907-ben telepítettük a likavai erdölési kísérleti területeket, amelyek adatait már érintettem cikkem előző részében.³ A nagy (10 hektáros) területen belül három külön felvételi területet hasítottam ki, ezek egyikét (*E*) sablonos erdölés „*A*“ foka szerint jelöltem (csak az elhaló és elhalt anyagot), a másikat (*F*), „*B*“ fok szerint (az elhaló és elhalt anyagon kívül még a túlszárnnyaltakat is), a harmadikat (*D*) *Heck* szerint jelöltem, egyénenként válogatva minden törzssosztályból a legjobb anyag javára.

³ Részletes adatait 1. *Rónai* említett munkájában, valamint az Erdészeti Kísérletek 1904. évi kötetének 75–93. és az 1914. évi kötet 104–124. oldalain közölt tanulmányomban.

Adatok:

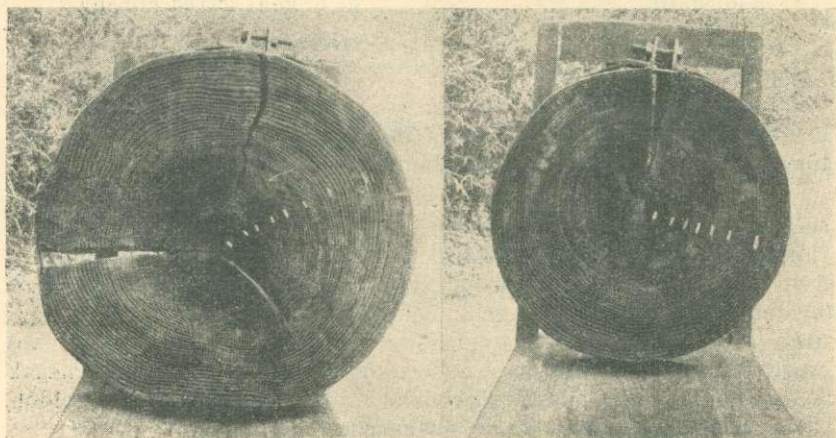
A terület jelzése	Fajta	Az állomány kora ill. vágás éve	Törzsszám ha-ként (zárójelben k.-hol- danként)			Kivágott törzsszám 10 ³ -os aránya	Fatömeg ha-ként (zárójelben k.-hol- danként)			Kivágott fatömeg 10 ³ -os aránya		Kivágott törzsek általános köb- tartalma m ³	Megjegyzés
			eredeti	ki- vágva	lábón		eredeti	ki- vágva	lábón	szálat	Rónai		
Nagy	jegenyefenyő kevés lucsal	80 1907	1626 (917) 2028 (1172) 2182 (1261) 2192 (1267)	411 (238) 502 (290) 85 (491) 654 (378)	1175 (679) 1526 (882) 2097 (1212) 1538 (889)	26 25 4 30	661 (382) 619 (358) 595 (344) 647 (379)	111 (64) 104 (60) 10 (6) 69 (40)	550 (318) 545 (298) 585 (338) 578 (334)	17 17 2 11	— 14.07 2.77 11.50	0.27 0.21 0.12 0.10	Heck „A” fok „B” fok
D		83 1910	1175 (679) 1526 (882) 2097 (1212) 1538 (889)	268 (155) 394 (228) 1681 (97) 97 (56)	907 (524) 1132 (654) 1929 (1115) 1441 (833)	23 26 8 6	561 (324) 590 (341) 599 (346) 588 (340)	74 (43) 83 (48) 21 (12) 14 (8)	487 (281) 507 (293) 618 (358) 574 (332)	13 14 3 2	— 14.67 2.81 1.87	0.28 0.21 0.12 0.14	Heck „A” fok „B” fok
E		85 1912	907 (524) 1131 (654) 1929 (1115) 1441 (833)	17 (10) 14 (8) 125 (72) 10 (6)	890 (514) 1117 (646) 1804 (1043) 1431 (827)	2 1 6 1	512 (296) 531 (307) 645 (373) 600 (347)	5 (3) 3 (2) 22 (13) 2 (1)	507 (293) 528 (305) 623 (360) 598 (346)	1 — — 4 —	— — — 4.40 0.69	0.30 0.25 0.18 0.17	Heck „A” fok „B” fok
D			1907- ben 1026 (917) 2028 (1172) 2182 (1261) 2192 (1267)	736 (403) 911 (526) 378 (218) 761 (440)	890 (514) 1117 (646) 1804 (1043) 1431 (827)	— — — — — — —	1907- ben 189 (109) 190 (110) 595 (344) 647 (374)	507 (293) 528 (305) 623 (360) 598 (346)	— — — — — — —	— — — — — — —	0.27 0.21 0.14 0.11	Heck „A” fok „B” fok	
E													
F													

Megjegyzem, hogy Rónai adatai 1907-től 1913-ig terjednek és a vastagfára vonatkoznak, az enyéimek 1907-től 1912-ig és az egész fatömegre. Ezen felül is egyes helyeken némi eltérés mutatkozik, amely valószínűleg onnan ered, hogy én semmi kiegyenlítést nem alkalmaztam, hanem a nyers adatokkal számoltam. Az eltérések nem nagyok, a legnagyobb a D-terület 1907. évi adata, ahol Rónai százalékos arányszáma (l. a fenti kimutatást) 2.93% eltérést mutat, a többi százalékos adat eltérése 1%-on belül marad.

Az adatok azt mutatják, hogy a *D* területen erősebb törzsek kerültek vágás alá, 526 darab fa 110 m³-t adott, *E*-nél 218 törzs 31 és *F*-nél 440 darab 49 m³-t. A nagy területet ugyanúgy dolgoztam át, mint a *D*-t, de átlagosan csak 403 törzs került ki k. h.-ként, fatömegük azonos a *D*-vel (109 m³).

A záródást ideiglenesen megbontottam — három évi időközzel kétszer vágtam bele elég erősen! — de az rövid pár év alatt ismét helyreállott annyira, hogy a talajon zöldelés csak alig mutatkozott.

A belevágás eredményét az alábbi képek szemléltetik, az 1. sz. az *F*, a 2. a *D* területről vett törzs korongját mutatja. Eze-

37

Az átmérő a fehér vonások irányában 54.8 cm, rá merőlegesen 52.2 cm. 88 évgyűrű. Az évgyűrűk szélesedése a 28.-nál kezdődik.

Az átmérő a fehér vonások irányában 43.7 cm, rá merőlegesen 41.9 cm. 78 évgyűrű. Az évgyűrűk szélesedése a 23.-nál kezdődik.

A korongok a 6 m hosszú rönkök közepéből valók

ket a korongokat az 1935—36-i télen vágatta az ottani csehszlovák erdőhivatal, miután 1935-ben *Vincent* brnói egyet. tanár kíséretében ottjártam és elkértem ezt a két darabot. Az elküldésért ezen a helyen is hálás köszönetet mondok. A korongok szerint a *D* terület erőteljesebb fejlődést mutatott, mint a „*B*” fok szerint erdőt *F* terület, az *E* — amelyről nincs korongom — lényegesen elmaradt előbbi kettő mögött.

Ugyanerre az eredményre jut *Rónai* is. (I. 139. o.)

1907-től 1913-ig, hat év alatt a vastagfa-növedék volt: a *D* területen 108.61 m³ (3.06%), az *E* területen 76.21 m³ (1.87%), az *F* területen 96.27 m³ (2.80%).

Az egész állomány értéknövekedésének százaléka *Rónai* szerint (146. o.): a *D* területen 3.21, az *E* területen 1.53, az *F* területen 2.97.

A lábon maradt állomány értékét hektáronként, beszámítva az erdölésekből nyert összes jövedelemnek 3%-os utóértékét, *Rónai* a következőkben állapítja meg: a *D* területen 7415.90 korona; az *E* területen 6608.30 K; az *F* területen 6725.70 K.

A belevágások pénzbeli eredményeit 1914-ben mutattam ki (l. E. K. 1914. I. sz. 118. o.) az erdőhivatal adatai alapján:

az első erdölés tiszta jövedelme k. h.-ként	487.57 korona
a második „ „ „	k. h.-ként 255.63 korona

Összesen: 741.20 korona

A belevágások 741 korona tiszta hasznót hoztak, amellet k. h.-ként állva maradt 514 törzs 293, ill. 305 m³ fatömeggel és fel-tűnően erős növedékkal, kizárólag csak javafákkal.

Az 1910. évben a moesári m. kir. erdőgondnokság (Görgény-szentimre) területén középkorú kocsányos-tölgyesben telepítet-tünk öt területből álló erdölési sorozatot, továbbá a körmöcbá-nyai m. kir. erdőgondnokság felsőtúreseki védkerületében két területet erősebb és gyengébb belevágással 28-éves lúcosban, az-után egy különálló kettős területet jegenyefenyővel elegyes ko-csánytalan-tölgyfiatalosban a felsőtóti védkerületben, ugyanesak Körmöcbánya közelében. Ezeknek a területeknek adatai feldol-gozásra nem kerülhettek, 1918-ban számunkra el is vészték.

A következő években az 1914-re tervbe vett nemzetközi kon-gresszus kötötte le az erőinket, különösen a likavai kísérleti terü-letek kialakítása, azután jött a háború, amely az állomás mun-káját nagy mértékben megbénította. Utána pedig évek hosszú során át még a folyóiratunkat is szüneteltetnünk kellett, csak 1923. óta foghattunk újra munkához, de már *Vadas Jenő* nélkül.

Azóta, időrendbeli sorrendben véve, a következő erdölési kísérleti területeket létesítettem.

1924-ben néhai gróf Széchenyi Géza erdőesokonyai birtokán négy területet a rinyaújlaki, négyet pedig a kútffői erdőben. Fafaj főkép kocsányos-tölgy, kevés egyéb lombfajta, 28–30 éves állományok.

1925. Hármast terület gróf Károlyi füzérradványi uradalmának lása-réti erdejében. Erdei- és lúcfenyő. (L. Magyar Erdőgazda. 1925. 8. f.)

Gróf Károlyi füzérradványi uradalma. Hollóházai erdő, Májushegy erdőrésze. Két terület. Fafaj: Bükk, kevés tölgy és gyertyán (L. Magyar Erdőgazda 1925. 8. sz.).

Csatarétek feletti erdőrészt. Két terület vegyes lomberdőben.

1926. Két terület Farkasgyepűn a veszprémi püspöki uradalom Fácános nevű erdőrészében. Fafaj: Bükk (0.8), gyertyán 0.2. Kor 49 év.

Sopron. Városi erdő. Két terület. Fafaj: lúe 0.7, veres-, erdei- és feketefenyő, tölgy 0.3. Kor 38–40 év.

Röjtők. Gróf Széchenyi hitbizomány. Két terület. Fafaj: kocsányos- és csertölgy, kevés egyéb lombfa. Kor: 29 év.

Parádi uradalom, Vadszölös erdőrészt. Két terület. Fafaj: bükk, tölgy, cser. Kor: 35 év.

Pálbükk erdőrészt: két terület. Fafaj: cser 0.5, bükk, gyertyán 0.3. tölgy 0.2. Kor: 6–23 év, vegyeskorú, sűrű fiatalos, természetes település.

1928. Sopron. Városi erdő. Fáberret. Egy terület. Fafaj: gyertyán, tölgy és bükk (sarj), kevés egyéb lombfa. Kor. 68 év.

1929. Pécs, városi erdő. Két terület idősebb tölgy-bükk erdőben.

Sopron. Városi erdő. Fáberret, két terület. Fafaj: lúe 0.4, veres-fenyő 0.2, tölgy magról 0.2, tölgy-, gyertyán-sarj 0.2. Kor: 25 év.

1930. Műgyetemi tanulmányi erdő, ágfalvi pagony. Házoldal. Három terület. Fafaj: „A” gyertyán, erdei fenyő, „B” gyertyán, veresfenyő, „C” lúe, tölgy, erdeifenyő, gyertyán, mindegyikben kevés egyéb fafaj. Kor: 25–30 év.

1932. Hollóstető, állami erdő. Száraz Színva. Egy terület. Vegyes lomb.

1934. Keckemét városi erdő. Egy terület a Csalános és kettő a Fehértő erdőrészben. Fafaj: akác, ill. akác és nyár.

Kopócsapáti. Gróf Forgács Balázs birtoka. Két terület akácosban.

1936. Magyaróvár. Albrecht főherceg birtoka. Házi erdő, két erdőt. Fafaj: Fekete-fenyő. Kor: 53 év.

Derékerdő. Két terület. Fafaj: tölgy vegyes lombfával.

Ez összesen 46 terület 12 helyen.

Ezek közül a területek közül csak a következők kerültek olyan feldolgozásra, hogy adataikat közölni is lehetett, sőt a személynéti viszonyok kedvezőtlen alakulása óta az adatgyűjtés és a nyilvántartás sem folyhatik úgy, ahogyan az szükséges volna.

Keckemét-Csalános. A futóhomokkísérleti telepnek ezt az állományát bemutattuk az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlése alkalmával 1935-ben.

A kiadott ismertető adatai szerint (13. o. 14. pont). Fafaj: Akác 0.7, tölgy 0.2, nyár 0.1. Kor: 30 év. Eredeti fatömeg ha-ként 250 m³, kivágtunk 90 m³-t (400 darab törzset), lábön maradt 160 m³.

Kevéssel utóbb a Csalános kiesett a futóhomokkísérleti telepből.

Az 1936. évi nemzetközi kutatásügyi kongresszus útjába eső területek adatait feldolgoztuk, hogy megadhassuk legalább a leginkább szükséges tájékoztató adatokat. A feldolgozás *Pammer Dezső* munkája. Ezeket kivonatosan közlöm, a részletes adatokat a kongresszus számára készült beszámolók tartalmazzák.

Soproni városi erdő. Fáberret.

Terület jele	Fafaj	Az állomány kora és a vágás éve	A törzsszám hektáronként			A kivágott tör- zsek számának o/0-os aránya	A fatömeg hektáronként			A kivágott fa- tömeg o/0-os aránya	Folyó növedék m ³
			eredeti	kivágva	lábón		eredeti	kivágva	lábón		
II. A.	húc 0-1, veresfenyő 0-3, tölgy 0-3, gyertyán 0-3.	29									
		1929	3028	1748	1280	57	140	43	97	31	—
		35									
		1935	1280	—	1280	—	142	—	142	—	9·1
II. B.	húc 0-3, veresfenyő 0-3, tölgy 0-3, gyertyán 0-3.	29									
		1939	2972	1480	1492	58	171	58	113	33	—
		35									
		1935	1492	—	1492	—	158	—	158	—	7·4
I. A.	Gyertyán 0-9, nyír 0-1.	69	2120	716	1404	34	157	46	111	29	—
		1928									
		71	1404	172	1232	12	122	11	111	9	5·8
		1930									
		73	1232	—	1232	—	126	—	126	—	7·6
		1932									
		75									
		1934	1232	—	1232	—	133	—	133	—	3·4

A II. A. és II. B. terület szemre egyöntetűnek látszik, a felvétel mégis számottevő különbséget igazolt. A törzsszám ugyan közel egyforma, de a fatömeg — 140, ill. 171 m³ hektáronként — 18%-os eltérést mutat.

II. A-ban a kivágás a vékonyabb anyagra szorítkozott (1748 törzs = 43 m³), II. B-ben belenyúltunk az uralkodó állományba (1480 törzs = 58 m³). A folyónövedéknek II. B-ben mutatkozó csökkenése arra mutat, hogy az erősebb törzsek egy részének kivágását még nem tudták pótolni a lábón maradtak. A belevágás mind a két területen nagyon erős volt, annyira erős, hogy azt általánosságban nem tudnám ajánlani, én is csak a kísérlet érdekében alkalmaztam. Káros hatás egyébiránt mindeddig nem mutatkozott.

Az I. A. terület a régi soproni rontott erdők (sarj) még megmaradt állománya, amiből már csak itt-ott akad még. Éppen ezért fenntartjuk, egyúttal azonban megpróbáltam rajta, hogy céltudatos válogatással mit lehet ily rossz állományban elérni. A mai kép már sokkal biztatóbb, mint régebben volt!

A városi erdőhivatal a telepítést megelőző évben vágott volt bele a VIII. terület állományába. A kivágott fatömegről

Pécs város erdejében levő erdölési területek.

Terület jele	Fafaj	Kor és belevágás éve	Törzsszám hektáronként			Kivágott törzsek számának $\frac{0}{100}$ -os aránya	Fatömeg hektáronként			Kivágott fatömeg $\frac{0}{100}$ -os aránya	Folyó növények
			eredeti	kiv.	lábón		eredeti	kiv.	lábón		
VIII.	Kocs-os tölgy	64	284	—	284	—	266	—	266	—	—
		1929									
		66	284	—	284	—	290	—	290	—	—
		1931									
VII.	Kocs-os tölgy, bükk, gyertyán	70	284	—	284	—	314	—	314	—	—
		1935									
		68	672	104	568	16	404	75	329	18	—
		1929									
VII.	Kocs-os tölgy, bükk, gyertyán	65	568	164	404	28	344	80	264	23	7.8
		1931									
		69									
		1935	404	—	404	—	294	—	294	—	7.5

pontos adatot kapni nem tudtunk. A *VII.* terület második vágása után megmaradt fatömeg mind a két területen majdnem pontosan azonos (264, ill. 266 m³) volt.

A két állomány nem volt egyforma. A *VIII.* területen a lábón maradt törzsek átlagosan 0.94 m³-esek voltak, a *VII*-en a kivágott anyag átlag 0.72, ill. 0.64 m³ volt, a lábón maradt 0.58, ill. 0.65 m³.

A többi terület feldolgozása még nem készült el, egynéhány adatot — ugyancsak *Pammer Dezső* feldolgozásában — a túloldalon levő táblázatban sorolok fel.

A fenti területeket mind egyéneenkénti válogató erdölés alá vettem, záródásbontás nines, talajuk tiszta barna alom, legfeljebb itt-ott némi zöldelés, van róluk újabb felvétel is, de ezek feldolgozásra még nem kerülhettek.

Felemlítek még egynéhány adatot, ezeket az 1906. évben tartott előadásomhoz fűztem hozzá (l. Erd. Kisérl. 1906. 45—46. old.).

Az óhegyi jegenyefenyvesekből kivágtak erdölés címén egyszerre 42%-ot, a zsarnócai erdőkből 50%-ot is.

Külföldi adatok. Heck idősebb bükkösökből 3—5 évenként 38—40 m³-t, *Flury* a svájci lúcosokból hektáronként 40—100 m³-t vág ki, bükkösökből 40—60 m³-t, amit 5—10 év alatt ismét meg.

Terület jele	Fafaj	Állomány kora és vágás éve	Törzsszám hektáronként			Kivágott törzsek számának %-os aránya	Fafőtőmög hektáronként			Kivágott fafőtőmög %-os aránya	Jegyzet
			eredeti	kivágva	lábbon		eredeti	kivágva	lábbon		
Röjtök. Széchenyi uradalom.											
I.	kocsos tölgy	29 1936 32 1929	2860 1816	1044 388	1816 1428	32 21	156 180	34 14	122 166	22 8	Érintetlen.
II.	„	1929	—	—	—	—	196	—	196	—	
Műgyetem tanulmányi erdeje. Agfalva.											
A	vegyes	25—30 1930	2005	425	1570	21	245	45	200	18	Érintetlen.
B	„	„	1620	276	1344	17	292	32	260	11	
C	„	„	2204	268	1936	12	336	32	304	10	
Farkasgyepű. Veszprémi püspökség uradalma.											
A	bükk	49 1926	1588	160	1428	10	320	31	289	10	Érintetlen.
B	gyerty.	„	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sopron városi erdő. Varis.											
A	luc	39 1926 42 1929	2656 2448	208 304	2448 2084	8 14	365 464	21 46	344 418	6 12	Érintetlen, tűvön száradt fak vágva.
B	veres fek. f.	39 1926	2668	60	2608	—	380	6	374	—	
Parádi uradalom. Vadszőlős.											
A	bükk	35 1926	1732	192	1540	11	120	25	95	20	Erősebb bele- vágás.
	tölgy	38 1929	1540	88	1452	6	116	8	108	7	
	csér	40 1931	1452	76	1376	5	131	7	124	5	
B	„	35 1926	2628	148	2480	6	159	13	146	8	
	„	38 1929 40 1931	2480 2276	204 40	2276 2236	8 2	164 171	18 4	146 167	11 3	Gyengébb bele- vágás.

A württembergi kísérleti állomás (Bühler idején még) igen sok erdölési területet nyitott, ezek közül a következő adatokat ismétlem régebbi cikkemből.

Jegenyefenyves.

Vágtak 126 éves korában hektáronként 34 m²-t

133 „ „ „ 111 „

141 „ „ „ 163 „

összesen: 306 m²-t

5—5 évenként három ízben való belenyúlással. A területen állott 1906-ban 1286 m³.

Lúcfenyves.

Vágtak	59 éves	korában	hektáronként	47 m ³ -t
66	"	"	"	54 "
73	"	"	"	103 "
83	"	"	"	234 "

összesen: 438 m³-t

négyszeri vágással 24 év alatt, 1906-ban lábon állott 653 m³.

Bükkös.

Vágtak	62 éves	korában	hektáronként	21 m ³ -t
70	"	"	"	32 "
79	"	"	"	59 "
83	"	"	"	88 "

összesen: 210 m³-t

négyszeri vágással 21 év alatt, 1906-ban állott még 345 m³.

Egy-két megjegyzés érdekében *Kovács Ernő* és *Niedermann Árpád* említett írásaiból ismételtek egynéhány adatot.

*Wiedemann*¹ 1. sz. (L. 227. o.)

Bükkös. Kivágtak a 48-ik évtől a 108-ig — 60 év alatt — 5—5 évi ismétlés mellett átlag² egy-egy belevágással; az *A* foknál hektáronként 11 m³-t; a *B*-nél 21 m³-t; a *C*-nél 29 m³-t.

Wiedemann 7. sz. (u. ott). Az állomány 46 és 82 éve között — 36 év alatt — 6 évi ismétlés mellett vágtak átlag egy-egy vágással:

<i>B</i> -nél hektáronként	37 m ³ -t	(hullámszás 11— 76 között)
<i>C</i> -nél	"	45 m ³ -t " 11— 78 "
<i>D</i> -nél	"	49 m ³ -t " 24—108 "

¹ *Wiedemann* a régebben *Schwappach* létesítette erdőlési területek adatait dolgozta fel.

² Az átlagot én számítottam a közölt adatokból, a számításnál kihagytam a sorból feltűnően kiszökő adatokat, így *A*-nál a 73-ik évi 40-es számot, *B*-nél a 73. és 108. évi 55 ill. 45-öt és *C*-nél a 84, 95 és 108. évi 59, 53, és 95-ös számot. Az adatok ingadozása feltűnően nagy, mert *A*-nál 1—40, *B*-nél 4—55 és *C*-nél 4—95 m³ között hullámszik a belevágás, egyéb-iránt *Kovács* (E. K. 1939. 22. o.) is rámutat a belevágás fatömegének feltűnő hullámszására.

Guttman: a 60–80 éves lúcból három ízben való belevágással tíz-tíz évenként kiszedtek átlagosan: az *A*-foknál az egész fatömegből 18%-ot; *B*-nél 23%-ot; *C*-nél 37%-ot.

Wiedemann adata: I. t. o.-on 60 és 100 év között ugyancsak tíz-tíz évenként kivágtak: az *A*-foknál az egész fatömegből 26%-ot; *B*-nél 26%-ot; *C*-nél 40%-ot.

II. t. o.: *B*-foknál a fatömeg 23%-át; *C*-nél 37%-át.

Niedermann adatai közül csak azt említem fel, hogy a 107. sz. területen 75 éves korban *B*-foknál a fatömeg 18%-át vágták, 28 év alatt 9 ízben az erdőben 53 éves kortól kezdve; a 108. sz. területen *C*-fok címén 53 éves korban a törzsszámnak 90%-át, a fatömegnek 43%-át vágták ki, amely *C*-fok még záródástartó erdőlés, annak ugyan legerősebb foka, de ennél előírás szerint még az ágvégeknek egymással érintkezniök kell.

Niedermann és *Kovács* cikkei kiemelik az ott közölt — aránylag, még nem is sok — adat feltűnő eltérését, szinte azt mondanám: ellentmondásokat. Ezek nekem is régebben, amikor nagyon sokat vesződtem idegen erdőlési kísérleti területek adataival, sok fejtörést okoztak.

Kovács Ernő a nagy ingadozások okait a törzsszotalyokon felépülő erdőlésben keresi és ebben leli magyarázatát annak is, hogy a gyengébb fokú erdölések (*A*) gyakran nagyobb fatömegeket vágnak ki, mint az erősebb *B*- és *C*-fokok.

Véleményem szerint mind a feltűnő ingadozások, mind a fatömegbeli ellentmondások azt mutatják, hogy valahol — ezen felül is — valami hibának kell lennie. Én ezt nemzetközi szövetségünk évi gyűlései alkalmával ismételtén szóvá is tettem³ és arra törekedtem, hogy nagyobb egyöntetűséget biztosíthassunk, nemzetközileg az ilyen irányú kísérletek körül. Elméletileg mind egyetértettünk abban, hogy erre egyenesen szükség is van, *in praxi* azonban nem sikerült azt elérnünk.

A *D*- és *E*-fokok belevonása a nehézségeket még csak fokozta, ezeket tulajdonképp nem lehet összehasonlítani az *A*-, *B*- és *C*-fokokkal, mert az elvi alapjuk más! Az *A*, *B* és *C* a belevágásnak csak erősségében tér el, a *D* és *E* a válogatás alapjaiban! Ezek az utóbbiak azonos fatömeget adhatnak, mint akár az *A*, a *B*, a *C*, hatásuk mégis más lesz, mert a különbség nem a

³ A kivágott fatömegben — ugyanolyan rendszerű belevágás mellett — mutatkozó óriási ingadozások aggodalmat keltenek. Hogy pl. *A*-fok mellett egyik évben 1 m³-t, a másikban 40 m³-t behessen kivágni, amikor a két-két szomszédos belevágás közel egyforma volt, vagy hogy a *C*-fok mellett a belevágás 4, ill. 6 m³-re csökkenhessen, amikor a többi legalább 24, de 48, 53, 59 és 95 m³-t is adott, normális és helyes adatnak elfogadni nem tudom.

kivágott faanyag tömegében van, hanem a fatömeg összetételében, a kivágott, ill. meghagyott fák minőségében.

A törzsszáltyokok alapján való erdölésnek éppen abban láták az előnyét, hogy az egyes fokok között határozott különbségeket ad. A valóságban ez a határozottság *lényegesen elmosódott*, azért, mert ahány ember osztályozta ugyanazt az állományt, mind eltérő eredményre jutott. Nagyon gyakori eset, hogy az ember nem tudja eldönteni önmagában sem, hogy egy adott törzset vajjon a II. vagy a III. osztályba, a III. vagy a IV. osztályba sorozzon. Hát még ha más és más ember osztályoz! Úgyhogy, ha több helyen hasonló állományban B-fokot alkalmaztak, a kivágott fatömeg igen nagy különbségeket mutatott. Itt van már az eltérések, ingadozások egyik forrása.

Azután pedig érthető, hogy ha a mind a három foknak megfelelő belevágást ugyanazokban az időközökben ismétlem, akkor a természetadta helyzettel és annak követelményeivel ellentétbe jutok. Olyankor is vágok, amikor az adott helyzet nem kívánja azt és csak azért vágok, mert a munkatervem erre az évre belevágást ír elő. Ez vezethet arra a, mondjuk ki nyíltan: fonák-ságra, hogy erősebb fokú erdölés jóval kevesebb fatömeget vesz ki, mint a gyenge.

Továbbá: az A-, B-, C-fokok kifejezetten követelik a záródás fenntartását, ezért neveztem volt el őket régebben „záródástartó” rendszereknek. Azonban, ha tényleg úgy vágok, ahogyan azt a C-fok előírása követeli, akkor biztos a záródásbontás. Voltak a kísérletezők között, akik szigorúan betartották az előírást és vág-tak, tekintet nélkül a záródásbontásra; mások viszont visszariadtak ettől és inkább kevesebbet vág-tak.⁴

Legyen szabad még egy körülményt felemlítenem, amiről bizonyára csak kevesen tudnak. Annakidején nagyon sokat törtem magam azután, hogy teljesen egyforma, egyöntetű állományokat találjak a különböző erdölések számára, az összehasonlítás kellő alapjának biztosítása végett, amint a külföldi kísérletek is nagyon egyöntetű állományokból indultak. *Nem tudtam ilyeneket találni!* Elpanaszoltam keserveimet *Flurnak*, *Bühlernek* és *Schwappachnak*, akik mind igen sok erdölési kísérleti területet gondoztak. A külön-külön való panaszra mindegyiküknek ugyanaz a válasza volt. „Természetes, hogy azok a területek, amik az erdőben találhatók, több-kevesebb eltérést mutatnak, de hát ki kell őket készíteni, mielőtt az ember nekifog a kísérletnek.” Vagyis a fák egy bizonyos mennyiségét — amelyik nem illik bele az állományba úgy, ahogyan kívánom — ki kell vágni! Az így kikerült

⁴ Emlegettem *Niedermann* egyik adatát (108. sz. bükk), hogy 53 éves korban a törzsszámnak 90, a fatömegnek 43%-át vág-ták ki C-fok címen. Lehetetlen, hogy ily erős belevágás ne hozott volna záródásbontást.

fatömeg pedig a számításokban nem szerepel seholsem, mert a kiindulás alapját az egyöntetűre kisimított, kijavított faállomány adta. Ezt a magam részéről nem vállaltam és nem is simítottam, hanem, amit kivágásra szükségesnek ítéltam, beleszámítottam az első belevágás fatömegébe.

El nem kerülhető hibaforrás az is, hogy az erdölési kísérleti területek kicsinyek, többnyire csak félhold vagy negyed-hektárosak, vagy még kisebbek, egy-egy kivágott vagy nem vágott törzs számottevő eltérést adhat.

Ennek a hibának megállapítása végett nyitottam Likaván tízhektáros erdölési területet, ebben benn pedig 3 aprót.

Az egyformán átdolgozott nagy terület és a *D*-fatömegben egyforma volt (kivágás 110, ill. 109 m³), de a törzsek száma lényeges eltérést mutatott, a nagy területen 403 darab, a *D*-n 526 darab esett kat. holdanként, ennek megfelelően egyéb adat is eltért. (L. az összesítést a 702. old.)

Vessünk még egy pillantást az erdölések hatásaira. A kísérletek körül e tekintetben is elég nagy eltéréseket, ellentéteket láthatunk, amint azokat *Kovács Ernő* nagyon tanulságosan csokorba kötötte. *Kovács* is felveti a kérdést: egyáltalában szükséges-e, hogy erdőlünk?

Elsősorban feltűnik az az érdekes tanulság, hogy az *erdölésekkel nem tudjuk a területesség összes fatermését számottevően fokozni*. Ha tudjuk is az egyes fák évgyűrűinek a gyarapodását fokozni, az csak annyit jelent, hogy a lecsökkentett fatökéket erősebb kamatozásra hozhatjuk, de nem jelenti az összes fatermés fokozását. Van ugyan egy-két adat erre is, *általánosságban azonban ne számítsunk a fatermés összes tömegének számottevő emelésére*. De viszont biztosan számíthatunk a lábon maradt állomány fokozott növekvésére.

Ha nem is tudunk az erdölések során több faanyagot termelni, a tarvágásos gazdaságban vagy rövidebb lejáratú felújító vágások esetében a végső használatot időben messze megelőzően tudunk *jövedelmet* termelni, olyan jövedelmet, amely jórészen veszendőbe menne az erdölés nélkül. Hogy mit jelent pénzügyileg a korábban befolyó és rövid időközökben ismétlődő jövedelem, azt nem kell magyaráznom.

Azonkívül helyesen alkalmazott erdöléssel a java anyagot hagyom lábán és ennek a fejlődését fokozom, a *minőségi emelkedés* tehát jelentékeny lesz.

Nagyon helyesen mutat rá *Kovács Ernő* is arra, hogy az *értékfokozás* szempontjának kell előtérbe kerülni. Az erdölési kísérletek valóban mutatnak is értékelkedést, bár az talán sokszor nem akkora, amekkorát nyilván sokan várnak az erdölésektől.

Itt van a sarokpontja annak, hogy miért nem helyes a sablonos, állomány-osztályokra alapított erdölés és miért kell az egyéni válogatást alkalmaznunk. Az értékfokozás szempontjából annyira eltérők és annyira változatosak a helyzetek hogy azokat egyenként kell latolgatnunk, a sablon ritka esetben van helyén. Vannak helyzetek, ill. állományok, ahol számottevő értékemelést, már mint a lábon maradt fák m³-egységnyi értékének a fokozásában, alig tudunk elérni, más esetben viszont a különbség az átfésült és át nem fésült állományok értéke között óriási.

Az értékemelés alapja az állomány mai összetétele. Ha csak olyan fák állanak ott, amelyek mind jóalakúak, egészségesek, közel egyformák, akkor számottevő értékfokozásra ne számítsunk. Ez az eset áll előttünk a legtöbb egyöntetű fenyőállományban!

Viszont mennél változatosabb az állomány, a jó alakúak mellett mennél több ágas-bogas, hibás, beteg, görbe, villás törzs áll, amelyek még a jobb alakúakat nyomják is, annál nagyobb lehetőségünk lesz az értékfokozásra. Az ilyen állomány szinte kiabál a fejsze után és valóságos csodát teremthetünk a céltudatos belevágással, amire a fent említett Sopron-Fáberrét I. A. terület is például szolgálhat. Ilyent azonban az erdölési kísérleti területek között nem sokat találunk, mert a kísérletezők nagyon érthető okok miatt kerülnek ezeket és a lehetőleg normális, egyöntetű állományokat keresik; viszont a gyakorlatban nagyon is sok az eltérő minőségű törzsekből álló terület, főképp a régebben nem gondozott, sok sarjjal vegyes lomberdőben.

Emellett természetesen nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a céltudatos erdöléssel fokozzuk a lábon maradt állomány szélállóságát, általában az ellenállóképességét a természeti csapásokkal szemben, szabályozhatjuk az elegyarányt, munkaalkalmat teremtünk és faanyagot termelünk. Van tehát elég okunk az erdölésekre, még akkor is, ha nem tudjuk vele a fatermés tömegét fokozni.

Befejezésül még legyen szabad gyakorlati szaktársaimnak, *Niedermann Árpád* barátomnak is azt ajánlanom, ne úgy fogja hozzá, ahogyan a 258. lap alján *Niedermann* leírta, hanem bizony nyúljon bele az uralkodó állományba elejétől fogva. A belevágás erőssége — a kivágott fatömeg — igenis megfeleljen kb. a „B“-foknak, de a kivágandó anyagot ne az elnyomottakból vegye, hanem válogassa át gondosan, és pedig:

Elsősorban vágjuk ki a böhöncöket, tehát a nagyon ágas, rövidtörzsű, nagykoronás fákat. (Csak tűzifa!). Ahol és ameddig ilyenek vannak, a többiekhez akár hozzá se nyúljunk! A böhöncök közvetlen közelében semmiesetre! A böhöncök kivágása záródásbontást jelent, tehát: óvatosságl!

Másodszor: bontsuk meg a meglévő ikeresoportokat. Főképp sarjeredetű állományokban bőven vannak ilyenek, kettő, három vagy még több törzs áll közvetlenül egymás mellett, ezek közül először egyiket, azután sorra egy-egy erdöléssel újra egyet-egyet vágjunk ki, míg végül csak egy, legfeljebb kivételesen kettő marad. *Elsősorban nézzük meg, melyik igéri a legjobb jövőt, az megmarad végig!* Mellőle először azt vágjuk ki, amelyik a kiválasztottnak leginkább útjában áll — horzsolja, csapkodja, nyomja a korona egy részét, — később a többieket is. Számtottevő hézagot evvel sohasem szakítunk, mert a megmaradó korona egy-kettőre beborítja a támadt lyukat. Szaktársaim csodálkozni fognak, hogy tisztán evvel a csoportbontással mekkora fatömegeket szedhetnek ki és mennyire javíthatják a lábon maradtak fejlődését és minőségét, az egész állomány képe alaposan megváltozik és pedig előnyére!

Ha sem böhönc, sem ikeresoport már nincs, akkor kezdődik tulajdonképpen a normális erdölés. A hibásalakú törzseket — villák, mélyen elágazók, görbék, ferdén növekvők, nem kívánt fajúak — egymásután kiszedjük, hasonlóan valamennyi beteg törzset, bármi legyen a baja; ezeket ki kell vágni, tekintet nélkül a méreteire!

Ha nincs rossz minőségű törzs, akkor is vágnunk kell, azért, hogy megfelelő koronát nevelhessünk a megmaradó törzsekre. Fiatalabb korban a korona ne csökkenjen a törzs hosszúságának a fele alá, később lassanként feljebb szorítjuk, de a törzs hosszúságának az egyharmada, legfeljebb egynegyede alá ne essék.

Minden belevágásnál mindenkor gondosan ügyeljünk arra, hogy az elnyomott, alul maradt, vékony, élő anyagot kíméljük. Mennél több marad ilyen, annál jobb. *Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy milyen nagy fontossága van az elnyomott élőfák meghagyásának.* Ilyen törzset csak akkor szabad kívágni, hogyha károsítja — horzsolja, csapkodja — a javafákat. Különösen lomberdőben igen nagy hasznát vesszük az elnyomottaknak! Az uralkodó állományba való belevágással a koronasátor itt-ott lazult, a beszüremelő világosságban azok az elnyomott fák, amelyek ezelőtt is megéltek ott, jobban fejlődnek, koronájuk terjed, lombozatuk sűrűsödik, a talajt árnyékolják, de a lábon maradt javafák törzsét is, a fattyúhajtásokat visszaesorítják, a gyomot elnyomják. A talaj alakulása lényegesen jobb, mint a tisztára kisépért erdőben, arról nem is szólok, hogy a sűrűség a vad számára is nagyon előnyös.

Mutathatok erre példát a soproni erdőkben is, másutt is! Viszont, ha az elnyomott törzseket kivágjuk, a fatömeget csak

alig emeljük egy-két %-kal, értékük pedig még ennyit sem nyom a latban.

A kivágandó mennyiségre csak nagyjából való tájékoztatást adhatok. A változatosság olyan nagy, hogy adott esetekben a szakembernek józan esze, szakképzettsége adhat csak pontos feleletet. Viszont, ha meggondoltan, megfontoltan válogatunk, nagyobb hibát nem fogunk, nem is tudunk elkövetni. Fiatal állományokban a kivágás — 5 évenkénti ismétlés mellett — az egész fatömegnek 10—20%-a körül lehet, középkorú állományokban ugyancsak ötévenként 20—30%, idősebb állományokban tízévenként való ismétlés mellett 30—40%-ot is vághatunk. Ilyen mértékű belevágásnak normális viszonyok között és az elnyomott anyag gondos kimélése mellett nem lesz hátrányos hatása, hiszen még feljebb is szoríthatjuk a kisedés fatömegét. A lábon maradó javaanyag fejlődése a kivágott fatömeget mennyiségben vagy teljesen pótolja, vagy legalább a lábon maradt állomány évi növekedését számottevően fokozza, az értékemelkedés pedig a meglévő viszonyokhoz mérten több vagy kevesebb, de minden esetben jelentékeny lesz.

Méltóztassanak mindezt kis, 1—2 hektáros területeken kipróbálni saját válogatásuk alapján, meg fognak győződni rövid idő alatt eljárásuk helyes és előnyös voltáról.

*

Über die Durchforstung, II. Von Prof. Gy. Roth.

Die Kön. Ung. Forstliche Forschungsanstalt, die derzeit unter der Leitung des Verfassers steht, leitete vor dem Weltkrieg in den später durch den Friedensvertrag von Trianon abgetrennten Waldgebieten des Landes grossangelegte Durchforstungsversuche ein und konnte diesen bedeutende Folgerungen für die Hochgebirgsforstwirtschaft abgewinnen. Innerhalb der Grenzen Rumpfungarns wurde zwar schon im Jahre 1924 mit der Arbeit gleicher Richtung begonnen, doch konnte diese teils wegen Mangel an entsprechendem Personal, teils anderen Gründen zufolge noch nicht zu endgültigen Ergebnissen führen.

Verf. bespricht mit Hinweis auf das ausländische — vornehmlich deutsche — Schrifttum und die bisher gewonnenen Angaben die verschiedenen Durchforstungsmethoden und schildert besonders ausführlich das Verfahren der stammweisen Auslese, die zufolge ihrer bedeutenden wertsteigernden Wirkung als erfolgreichste Pflegemassnahme zu betrachten ist.

•

Sur les éclaircies. II. Par J. Roth.

L'Institut r. h. de Recherches Forestières, dirigé actuellement par l'Auteur, a institué, dès avant 1914, d'importantes expériences d'éclaircie sur les territoires boisés que le traité de Trianon devait détacher de la Hongrie. Les recherches de même nature, à l'intérieur des frontières

actuelles, datent de l'année 1924, mais faute d'un personnel compétent et pour d'autres raisons, les résultats n'en sont pas encore satisfaisants.

S'appuyant sur l'expérience recueillie tant à l'étranger qu'en Hongrie, l'Auteur analyse la méthode la plus propre à augmenter la valeur de la forêt et consistant à procéder par choix individuel.

*

About Thinning. II. By Prof. Gy. Roth.

Before 1914, the Royal Hung. Institute of Forestry Researche — now under the direction of the author — carried out large thinning experiments in those wooded regions of which Hungary was deprived by the Peace Treaty of Trianon. Within the present frontiers new investigations began in 1924, but for want of a specially trained staff and in consequence of other difficulties no definite results could be obtained.

Using foreign data and the Hungarian data hitherto collected, the author describes of thinning the best method („individual selection“) which is very effectual in increasing the value of the forests.

Erdészeti sziktalaj-meghatározási módok.

Írta: vitéz Tikos Béla.

Stilisztika-tanárom arra oktatótt, hogy az írásművek bevezetésében mindig valami meglepőnek kell lenni. Igyekszem követni a böles tanácsot. Az alábbkövetkező állítás azok számára lesz meglepetés, akik a mezőgazdasági vegyésznek a növény-tani talajmeghatározással szemben érzett lenézését, vagy legjobb esetben vállveregető kezelési módját ismerik.

Tehát: ha valaki vegyvizsgálat útján akarja a talajok erdősíthetőségét megállapítani, csak ritkán nélkülözheti a botanikai módszer ismeretét.

Mert hogyan jár el a vegyész? Külső megtekintés alapján egységes minőségű területeket jelöl ki, minden ilyen terület valamelyik jellegzetes, központosan fekvő részén talajpróbákat vesz és a vegyvizsgálat útján megállapított talajminőséget az egyes eszményileg kijelölt területekre általánosítja. Ezt a minősítést esetleg vázlatokkal rögzíti, a minőségeket számokkal vagy színnel jelzi.

Az eljárás, ha feltesszük, hogy a vegyelemzés valóban pontosan határozza meg a talaj termőképességét, kifogástalan... csak éppen a kiindulási pont teljesen hibás. Mert a vegyész abból a feltevésből indul ki, hogy a talajféleségek külső képéből meg tudja határozni, melyek egyforma minőségűek, pedig ez mélységes tévedés.

Sokan, főként az erdősítő mezőgazdák és általában a kezdők, a talajfelszín külső képét a termőképesség szempontjából

tökéletes meghatározó erejűnek tartják ugyan, de csak kisméretben van igazuk. A vaksziket néhány száz méterről már felismerem, majdnem csupasz és fehérlik. Más területeket szemlélek: itt apró gyérnövényzetű erek, majd dúsnövényzetű teknők váltakoznak vad tarkaságban kis, padkaszzerű fensíkokkal — ez a padkászik. Van még egy pár cifra sziki alakulat: a marokkal rakott föld, a ragyás-szik, a tojásos-szik — összetéveszthetetlenül felismerhetők; behúnyt szemmel, a lábammal is kitapogathatom. Azonnal tudom, hogy talajjavítás nélkül nem erdősíthetők. Ha *Sigmond* osztályozását követjük, akkor az első *IV.* osztályú, az utóbbiak valószínűleg *III b.* osztályú termőhelyek.

Igen ám, de az erdősíthető talajok a *II b.* osztálynál kezdődnek és így a legfontosabb a *II b.* és *III a.* osztályú talajok megkülönböztetése, ez pedig már rátekintésre ritkán sikerül. Sőt sokszor előfordul, hogy az erdősíthetőségtől messzeálló *III b.* osztályú talajt sem ismerjük fel, mert az egyenletlenségek hiányának és a gyepek is tetszetős, buja, egyenletes.

Engem is megtévesztett egy ilyen *III b.* osztályú terület. 1928-ban jelöltem ki a mátai (Hortobágy) 40 kh.-as erdőt. Ennek szélvédő pásztának kellett lenni, magátólérhetően lehetőleg egyenes vonalú határokkal. Az említett *III b.* osztályú folt csúnya csorbát ejtett volna a pásztámon, azonkívül egyenletesen zöld volt a pázsit, ép felszínű a talaj, — tehát kialakult a véleményem: ezúttal eltekintek a kéklő *Statice Gmelini* virágoktól, meg a *Festuca pseudovina* túszerű leveleinek túltengő sokaságától, ilyen jó külsejű talajon a gyanús növénytársadalom ellenére is meg fog teremni a fa. A fák azonban más véleményen voltak, példás egyöntetűséggel és példátlan következetességgel követték a növény-szociológia szabályait: kipusztultak már az első nyáron. Az, hogy az elmúlt 10 év alatt néhányszor ismételtük az ültetést, a helyzetet mit sem változtatott.

A Hortobágyvidéken régebben divatos volt az a felfogás, hogy a szélfogó, delelő és más célú (I, +, O, □ stb. alakú) erdőket csakis a legjobb talajokra szabad telepíteni. *Veszprémi Török Gábor* debreceni erdőmester volt az elv főképviselője, aki a debreceni Hortobágyon 18 kis erdőfoltot jelölt ki, mintegy 50 kh. területtel. Kedvenc faneme az akác volt, kis mennyiségben tölgyet is telepített, meg néhány szál kőrist is. Számos követője volt, mert az elv 80%-ig bevált, az erdők (40–50 év után) még ma is zöldülnek, pedig feltétlenül csak szembecslés alapján jelölte ki a helyeket.

Eszerint mégiscsak használható meghatározási mód?

Igen, a legjobb talajok szabad szemmel is éppúgy felismerhetők, mint a legrosszabbak. Azért mégis követtek el — maga

Török mester is — hibákat, mert a nagyobbbrészt *I. és IIa.* osztályú területek közé *IIb.*, sőt *III.* osztályú talajok is ékelődtek, ezeken persze kevésbé sikerült az erdősítés, vagy teljesen csődöt mondott.

Az aránylag sokkal egyszerűbb mezőgazdasági talajmeghatározás biztonsága is gyöngye lábba áll, legalábbis a hortobágyvidéki nagy gazdaságok még mindig nem fejezték be ilyenemű tevékenységüket. Hol szántóföldi művelésre fognak be jókora gyepek területeket, hol szántásokat engednek begyepesedni. Szemelláthatólag nem bíznak az elődjeik ítéletében, de legtöbbször kitűnik, hogy a saját ítéletük sem biztos. A mai uradalmi szikes gyepek nagy százalékán látszik az eke nyoma, tehát már régóta próbálgattak, kísérleteztek és próbálgatnak ma is.

Minden ilyen legelővé való visszaváltoztatás nagy érvágást jelent, mert 5 év is eltelik, míg a gyeppel visszatelepül, addig a terület haszontalanul hever. De az uradalmak türik a kárt, mert megbízható talajmeghatározási módjuk nincs.

Mindent összevéve: a ríktó ellentétek egyszerű rátekin-
tésre is észrevehetőek, de a finomabb változatokat szembeeslés alapján megkülönböztetni nem lehet. Nem tudja ezt sem a geológus, sem az agrokémikus. Ámde hallom az ellenvetést: „más feladat meghatározni a talaj termőképességét, és más felismerni az egyforma termőképességű talajokat!” Lehet, de ez az utóbbi feladat is nehéz. Megvilágítom egy példával.

A debreceni m. kir. erdőigazgatóság agrokémiai laboratóriumának nyilvántartása szerint a hortobágyi

XV. 1. jelzésű gödör 10 cm mélységében levő réteg mésztartalma					00/100 pH értéke 7.6.
	35 cm	„	„	„	50/100 pH „ 9.6.
	70 cm	„	„	„	375/1000 pH „ 9.5.
a XV. 2. „	10 cm	„	„	„	10/1000 pH „ 5.7.
	35 cm	„	„	„	520/1000 pH „ 7.7.
	70 cm	„	„	„	3730/10000 pH „ 9.0

(pH = lúgossági fok)

Ez lényeges különbség, mert leszámítva a felső, erősen kilyugozott szintet a XV. 2. sz. gödörben mészdús, majdnem közömbös a talaj, míg a XV. 1.-ben mészszegény, erősen lúgos, pedig ez a két gödör egymástól csak 5 m-nyire fekszik!

A növényzet világosan jelzi a különbséget: a XV. 1. gödör körül a vörösnadrágesenkesz az uralkodó gyeppel, kevés sziki ürömmel (*Artemisia monogyna*) tarkítva, tehát „IIIa.” osztályú; a XV. 2. gödör körül pedig cickafark (*Achillea*), csillagpázsit (*Cynodon dactylon*), *Inula britannica*, az elmaradhatatlan vörösnadrágesenkesz a jellemző növényzet, tehát „IIa.” osztályú. Azonban mindkét helyen zöld a pázsit, a talaj épfelszínű, külső benyomásra

egyenlő; hogyan tudja ezeket az agrokémikus megkülönböztetni, honnan vesz próbát? Nagyon ki kell itt választani a helyet, mert a talaj ezen az 5 m távolságon méterenként lényegesen változik. Ezen a problémán keresztülsegítené a vegyészt egy kis növény-társadalmi — nem is tudomány, csak — tájékozottság.

Ez egy példa. De 1000-számra lehetne a példákat felhozni, ha valaki fáradtságot venne az ilyenek gyűjtésére. Mert az előbb említett átmenet még lassú is, sokkal gyorsabbak is találhatók, pl.: 2 m távolságon 1 teljes termőhelyi fokozat különbség, „II a.“ osztály ezen az oldalon, „III a.“ a túloldalon. És nem elméleti különbség, hanem 8 m magassági különbség a két szomszéd fa közt, 50 cm magas az egyik 24 éves „fa“, a szomszédja pedig 8.50 m. Nem egyhelyt, hanem hosszú kanyargó vonalon végig.

A növény-szociológiától nem kell félni, csak a neve félelmetes. Az erdőtelepítési munkákhoz szükséges ilyenemű tudás nem is tudomány, — egy finn tanár szerint — hanem csak kézművés-ség. Az erdőőr szellemi képességeit nem is haladja túl.

Mert igenis, az erdőőröknek kell elsősorban tisztában lenni a növény-tani talajmeghatározással, mert az erdőtiszt nem állhat napokig a szertelenül változó szikes területen, hogy minden 100-as esemeteköteget sorsáról intézkedjen.

A háború után 4 erdőőr szolgált alattam az Óhat-erdőn (350 kh-as sziki erdő a Hortobágy nyugati szélén, közel a Tiszához), mind a 4 hiba nélkül fújta a sziki növények latin neveit.

Egyszer ragyogtattam is ezt a tényt a külföld előtt, amikor több vendég látogatta meg az Óhat erdőt. A robogó szekérsorról egyszeresak leugrik *Hervid Valin* svéd növény-ökológus, vissza-kiált, hogy ő valami különöset talált, azután ragyogó arccal hoz egy hagymalevelű utifüvet (a sós talajok növénye: *Plantago maritima*), ő ezt utoljára a svéd tengerparton látta.

Legyintek — ez semmi, ez itt közönséges. Nem akarja hinni...

„Hej! — kiáltok át a szomszéd szekeren ülő erdőőrrre — mi ez?

„— *Plantago maritima* L.“ (így! betű szerint!)

Általános elképedés.

Megmagyaráztam azután, hogy „mi“, magyar erdészek a sziktalajokat az ősnövényzet alapján határozzuk meg és ehhez az erdőőrnek is kell érteni. A kiváló német ökológus (*Stocker*) elismerően bólingatott, a svéd hallgatott, a magyar (*Fehér Dániel*) mosolygott.

Szeretném, ha igazat lódítottam volna. Hogy miért? azt a következőkben igyekszem kifejteni.

A talajtannak ugyanaz a története, mint minden más tudományak: először tisztán gyakorlati irányban fejlődött. Mikor ebben az irányban a fejlődés megakadt, kezdték művelni mint öncélú tudományt, amely tekintet nélkül a hasznossági szempontokra, minden apró körülményt részletesen kivizsgált.

Harmadik fejlődési fokában már a nagy elméleti anyag-halmazból fontos gyakorlati következtetéseket lehetett vonni. Szerencsétlenségünkre a sziktalajok vizsgálata csak a legújabb időkben kezdődött. Szikesek Lengyel-, Magyar- és Oroszországban vannak nagy tömegekben (másutt inkább sóstalajok), ezért nem volt általános érdekű a kérdés és így — ezt 'Sigmond állítja — *vegyvizsgálat alapján ma még nem lehet eldönteni a talaj termőhelyi minőségét.* Hozzáteszem még, hogy a fásnövények talajigényéről aránytalanul kevesebbet tudunk, mint a légyszárú növényekéről. Tehát a szikfásítónak csak mérsékelt reményei lehetnek arra, hogy a vegytanban tökéletes irányítót találjon.

De beszéljenek a tények.

'Sigmond a talaj összes oldható sótartalma (röviden „összes-só”) és szódataralma alapján határozza meg a termőhelyi osztályokat. Ilyent négyet állított fel és római számokkal jelölte azokat. Az összes-só- és szódataralom emelkedésével csökken a talaj termőereje, a IV. osztálynál már majdnem semmi. A számok melletti kis betűk az alosztályokat jelzik.

A megnedvesített sós talaj jobban vezeti a villamos áramot, mint a sóban szegény, tehát a vezetőképeességet mérve, a sótaralmat könnyű meghatározni, — habár a készülék ára borsos. — A szódataralmat sem nehéz meghatározni titrálással. Igaz, hogy egyik eljárás sem alkalmazható a helyszínén, de azért mind a kettő elég gyors.

De az összes-só ilyenképpen való meghatározása legalább is kétes értékű, mert mennyiségét emeli a gipsz és a keserűs is. Ezek közül az első határozottan javítja a talajt, a másik bizonyos körülmények közt szintén üdvösen hat. Ezek mennyiségét tehát külön meg kell határozni és az összes-sóból le kell vonni, ami a kezdetben egyszerűnek látszó eljárást erősen bonyolulttá teszi.

De tételezzük fel, hogy gipsz és keserűs nincs is a talajban. Az eredmény mégis kérdéses értékű, mert az összes-só csak annyiban fontos, amennyiben a talajnedvességet töményebbé teheti. a túlságos töménység pedig élettanilag árthat a fás növényzetnek. Ha tehát a talajnedvesség töménysége mindig egyenes arányban állana az összes-só mennyiséggel, úgy az utóbbi fontos meghatározó tényező volna. Ez az arány azonban korántsem állandó. Pl. ha egy sóban igen gazdag talaj sok vizet is tartal-

maz, a talaj nedvessége hígabb lehet, mint egy kevesebb sót tartalmazó, szárazabb talaj nedvessége. Ez a töménység, illetőleg a talaj víztartalma évszakonként, sőt hónaponként erősen változik. Így azután lehet, hogy egy talaj tavasszal a tölgytenyészetnek teljesen megfelelné, nyáron már nem. Tehát a termőképesség elbírálásához az összesszó- és szódatartalom ismerete mellé még a talaj vízviszonyainak az ismerete is szükséges.

Ezzel szemben ellenérvként fel lehet hozni, hogy a sótartalom és víztartalom rendszerint fordított viszonyban állanak egymással. Aláhúzom: *csak* rendszerint és nem olyan következetesen, hogy a fenti meghatározás pontosságához kétség ne férne. Ezek alapján a 'Sigmond-féle meghatározási mód erdészeti használhatóságát némileg kétesnek tartom.

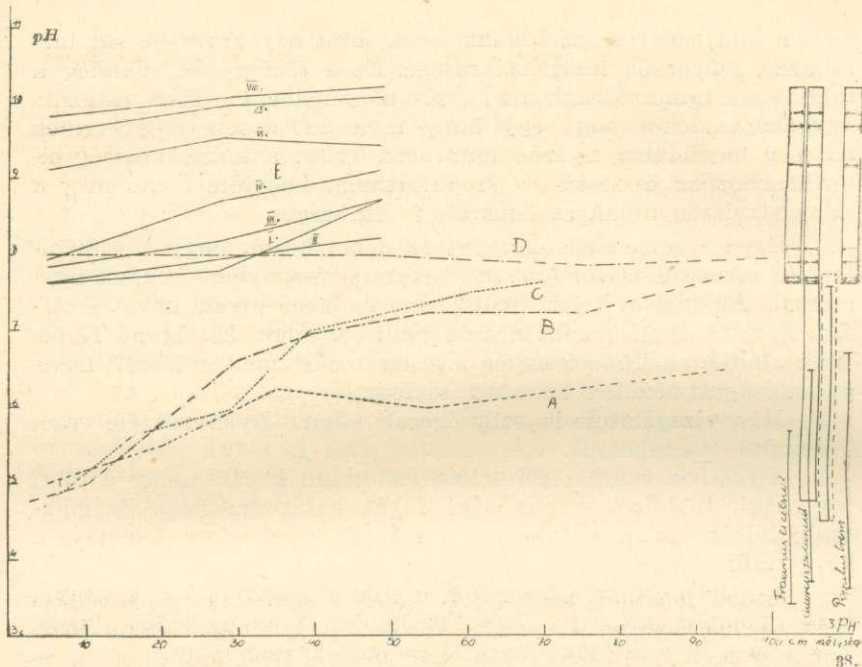
Más vizsgálatok is szükségesek tehát. Ilyen sokféle van, válogatni lehet köztük.

Ilyen vizsgálat a pH -mérés (ezt tudni kell!), amely a talaj lúgossági, illetőleg savanyúsági fokát határozza meg. Számokkal jelöljük ezeket a fokokat, a számok gyakorlati jelentése a következő:

3 = igen erősen savanyú, 4 = erősen savanyú, 5 = savanyú, 6 = gyöngén savanyú, 7 = közömbös, 8 = gyengén lúgos, 9 = lúgos, 10 = erősen lúgos, 11 = igen erősen lúgos.

A meghatározási módok közt egyszerű, gyors, helyszínen alkalmazható, kevés és olcsó felszerelést igénylő is van: a kolorimetrikus eljárás. A talaj vizes habarékjához egy folyadékot (indikátor) töltünk, mire más-más lúgossági fok esetén más-más élénk színeződés áll be. A lúgossági fokot le lehet olvasni a kékszülékhez tartozó számozott színskálán, amellyel a talajhabarék színeződését összehasonlítjuk.

Hasznos, ügyes kis készülék különösen az alföldfásító számára, aki naponta nagy területeket jár be és gyors talajfelvételi munkára kényszerül. Sajnos a talajlúgosság foka — ha szoros viszonyban van is a szódatartalommal — a sziktalaj termőképességét nem határozza meg, mert vannak igen rossz szódamentes sziktalajok is. Azonban, aki az „Erdészeti Kísérletek“ XXXIV. évfolyamának 1. lapján kezdődő „Vizsgálatok néhány közönségesebb erdőtípus növény asszociációs viszonyairól stb.“ című értekezést elolvasta és a különféle fák lúgossági igényéről készített rajzábrát látta, esetleg arra a gondolatra juthatna, hogy tisztán a lúgossági fok alapján keresse a különféle fák tenyészeti határát — bár a tanulmány ilyent korántsem tanácsol. A túloldali ábra a kezemügyébe eső néhány pH -mérést tünteti fel, az említett értekezés néhány élettér-vonalával együtt. Mindenki meggyőződhetik, hogy a szeszélyesen változó pH és a talaj termőereje közt alig van összefüggés.

A rendelkezésemre álló sok pH-görbe közül csak a bizonyos mértékig hiteleseket (hiteles személyek részéről felvetteket) válogattam ki. Az „A”-görbe kitűnő tölgytalajé, a „B”-görbe szintén jó tölgytalajé, a „C” egy olyan talajé, amelyről már kipusztult az akác; valószínű, hogy a tölgy is csak tengődné rajta. Ezeket a debreceni erdőgazgatóság tisztikara vette fel dr. Arany Sándor gazdasági akadémiai tanár felügyelete alatt. A „D”-görbe jó termőtalajé, jegenyenyár-fasor fut rajta keresztül. Az erdőgazgatóság tisztikarának felvétele. Az „E”-görbecsoport a debreceni Halápi erdőből való; növényzete kőris, szil, tölgy, rezgőnyár. Dr. Aszódi László felvétele. (Tisza I. Tudományegyetem, Növényteni Intézet.)

Az ábra jobboldalán a vastag függőleges vonalak Fehér—Kiss adatai alapján azokat a 10–15 cm mélységben mért pH-határokat tüntetik fel, amelyek közt az illető fák élhetnek (hozzávetőleg és a szélsőséges eseteket leszámítva). A vastag vonalak folytatásaként vékony, folytonos vonallal rajzolt hosszúkás négyszögek, az illető növények termőhelyén, Debrecenben mért pH-határértékeket foglalják magukban. Az akác vonalánál* látható szakadozott vonalú négyszög azokat a pH-értékeket jelzi, amelyeket olyan területeken mértek, ahonnan az akác már a talaj szikes volta miatt kipusztult. Végül a vízszintes kéthegyű nyilak a 10 cm mélységben itten (Debrecenben) mért pH-értékeket jelzik.

Mindezekből a következő tanúságokat vonhatjuk le:

1. A 10–15 cm mélységben mért pH-érték nagyon győnge támpont a termőképesség meghatározására, mert a mélység növekedtével rendszert emelkedik ugyan a pH, de nem egyszerűsen, sokszor változatlan is marad, vagy éppen csökken. Pl. az „A”-görbe határozottan savanyú talajé, mégis 10 cm mélységben mérve 5.2 pH-értéket mutat a „B” és „C” közöttbő talajon felvett 5 és 5.1 pH-értékekkel szemben. Azaz a felszínhez

* A *Quercus* és *Populus* között: a rajzon hiányzik az „akác” megjelölés. (Szerk.)

közel mért pH -értéktől nagyon eltérő lehet és pedig minden törvényszerűség nélkül eltérő a mélységbeli pH -érték.

2. Szélesebb szelvény adatai sem határozzák meg a termőképességet. Lám a „B”- és „C”-görbe gyakorlatilag majdnem azonos és mégsem terem a „C”-görbe talaján semmiféle fanem, ellenben a „B”-görbe talaján majdnem minden honos fa termelhető. Mulatságos, hogy a „C”-görbe adatai majdnem pontosan összeesnek az akáctermő föld pH -határaival, holott ez egyáltalában nem akáctermő föld.

3. A különféle hónapokban ugyanazon a talajon mért pH -értékek nem egyeznek egymással, ami a mérés eredményeinek a leszűrésénél újabb nehézségeket okoz. Jól mutatja ezt az „E”-görbecsoport, ahol az egyes görbék mellé írt római számok a hónapokat jelzik. Pl. a novemberben (XI.) mért pH -érték igen gyöngén lúgos talajra, az augusztusban (VIII.) mért pH pedig erősen lúgos talajra mutat.

4. A Fehér-féle értékezésben megadott pH -határok valószínűleg hegy- vagy dombvidékre vonatkozhatnak, Debrecen vidékére valószínűleg nem állanak.

Növénytani alapon meghatározva az „A”-görbe talaja I. vagy II. a., a „B”-görbéé I., a „C”-görbéé III. a., a „D”-görbéé I. vagy II. a., sziki termőhelyi osztályú (Sigmond), az „E”-görbecsoport pedig jó termőerejű homok.

Szóba jöhetnek még a következő vizsgálatok: a szénsavas mész mennyiségének a meghatározása, a kötöttségi szám meghatározása, a mérszigény és a vízáteresztő képesség meghatározása. Nem ártana még a kálium-, nitrogén- és foszformennyiség meghatározása sem.

Ezeknek a fontos tápanyagoknak a mennyiségi vizsgálatainál ugyanazok a nehézségek, mint az összes-só meghatározásánál. Nézzük pl. a kálium esetét.

A növény nem veheti fel a talaj összes káliumtartalmát, mert annak javarésze üvegszerű hozzáférhetetlen vegyületekben van. Tehát a vegyész nagyjából utánozza a növények kálium-felvételi módját, 1%-os citromsav-oldattal készít kivonatot a vizsgálandó talajból és annak a káliumtartalmát határozza meg.

Ez a növények részéről felhasználható káliummennyiség? Hát, úgy hozzávetőlegesen, mert tudnunk kell, hogy a felhasználható káliummennyiséget a légköri és a mélységbeli hatások növelhetik vagy apaszthatják, azaz cserebomlás, málasztás útján oldhatóvá tehetik a silíciumhoz kötött káliumot, de kilúgozással el is tüntethetik a talajból. Ez a folyamat folytonos, de hullámos menetű, a vegyész nem számolhat vele.

Ha ezek után még valakinek kétsége volna aziránt, hogy a különféle módszerekkel lemért káliummennyiségből aligha lehet pontos következtetéseket levonni a növényzet kálium-ellátására, az kísérje figyelemmel a Vági—Fehér vitát. Ha a két leghivatottabb magyar erdészeti talajismerő nézetei ilyen élesen ellentétesek, mit gondoljunk mi, a kevésbbé hivatottak?

Én azonban hinni akarok, tehát akkor azt kell hinnem, hogyha mindezeket a vizsgálatokat véghez vinnők, akkor feleletet kaphatnánk talajunk erdősíthetősége és a használandó fajok kérdésére, persze csak úgy, ha volna olyan táblázatunk, amelyről le lehetne olvasni az összes említett talajtulajdonságok hatásától előálló termőképességet.

Ilyen táblázatunk nincs, de nem hiszem, hogy nagyon hiányozna, mert aki ezt a sok, körülményes és időrabló vizsgálatot egyetlen talajpróbán véghezvitte, az már tudja, hogy azoknak ugyan lehet elméleti értéke, gyakorlati azonban nincs.

Van egy talajtápanyag-meghatározási módszer — a *Neu-meyer*-féle csíraelemzés; ennek alapja nem a talajelemzés, hanem a talajpróbába vetett és abból kifejlődött növények anyagának az elemzése. Így valóban azt a tápanyagmennyiséget mérjük, amit a növény felvesz. Nagyon rokonszenves módszer, de már a növénytani talajmeghatározás körébe tartozik.

„Destruktív“ eljárás az is, ha valaki egy használható és használatban lévő, bár nem tökéletes módszert támad, megrendíti a beléje helyezett bizalmat, anélkül, hogy jobb módszert ajánlana helyébe. Jogi nyelven szólva ezt a „tényálladékok“ az én eljárásom nem „meríti ki“. Mert: 1. lehet, hogy az erdészeti vegyi talajmeghatározás *használható*, de semmi esetre sem *használt*; 2. én ajánlok helyette mást, a növénytanit, amelynek alapján már sok száz k. hold erdőt telepítettek Magyarországon, éppen a debreceni erdőigazgatóság kerületében.

Nem akadály a növénytani meghatározás számára az sem, ha a terület már régen szántóföld, mert itt az ősnövényzet szerepét a termesztett növények vehetik át. Semmi esetre sem a búza, mert ez a július, augusztus hónapokat zsákban tölti, ahol nem érzik a *pH*-értéknek és a talajoldat töménységének éppen ezekben a hónapokban kulmináló káros hatását, amit a fák teljes levélzettel kénytelenek elszenvedni, mivel nem dughatók zsákba.

A sziktalaj-erdősítésnél szokásos előzetes mezőgazdasági használatok megfigyeléséből következőleg, a *tengeri* felel meg ilyen célra leginkább.

A szikfásítás egyetlen ágazatában azonban nélkülözhetetlen a vegytan, mégpedig a talajjavítás mellett való erdősítésnél, ha takarékosan akarjuk azt végrehajtani.

A talajjavítás lényegileg a sziktalajok mélységében lévő homok és mész felszínre hozásából és eltergetéséből áll. Ezt minden kiscgazda el tudja végezni, hasznos ez a módszer vegytan nélkül is. Éppúgy használ a szikestalajnak, mint ahogy az irányzék nélküli vak gyorstüzelés árt az ellenségnek, illetőleg használ

a tölténygyárosnak. Egy azonban bizonyos: egyik eljárás sem mondható takarékosnak.

Vegyi úton pontosan meg lehet határozni a talaj mészigényét, valamint a kitermelt javító anyag mésztartalmát, így az eltérgetendő anyagmennyiség is meghatározható. A meszesződés területeknél, amelyek kisebb-nagyobb darabokban mindennütt fellelhetők, a mészkiszórás határozottan kártékony, mert csak a lúgosságot növeli. Az ilyen szik vegyi úton könnyen meghatározható. Tájékoztató meghatározások céljára jól megfelel a Kühn—Scherf kolorimetrikus pH-meghatározó készülék, mert a szódás talajok feltétlenül lúgosan hatnak.

Ezekre a területekre hordhatom a digóbányák meddőjét, a kolloidális mészszegény felszíni agyagréteget, vagy a féligmeddő kevés homokot és meszet tartalmazó mélységbeli rétegek anyagát, mert a feltöltés csak használhat. Azután kezdődhetik a javítás bő homokszórással és gipszezéssel.

•

A növényteni talajmeghatározás valószínűleg ősrégi, legalábbis a nép gyakorolja itt-ott.

Egyszer az egyik hortobágyászeli tanyán a birtokos jelenlétében jelölte ki az ásandó kút helyét, mire a kútmester kijelentette, hogy ott ihatatlan lesz a víz. Kérdésemre megmagyarázta, hogy a víz minőségét a növények jelzik, egy sárga virág (*Lotus corniculatus*), egy kék virág (leírása után nem tudtam meghatározni) és néhány fű jó vizet jelöl. Ha időm lett volna, bizonyosan érdekes dolgokat hallok, de a nap már nagyon közel járt a Hortobágy túlsó széléhez és az én éji szállásom még sok kilométernyi távolságban húzódott meg a ködösödni kezdő messziségben, hát sietnem kellett. De a vén vízi rókának igaza volt, mert még ma is borzadva gondolok arra a pillanatra, amikor az új kút vizét kíváncsiságból megkóstoltam.

Azóta is kutattam ilyen irányban. A juhászok, akik sok apró, rövidéletű kutat ásnak, a csalánt jelölték jó vizet jelző növényként. Kétségtől nem lehet 100%-os biztonságu ez a meghatározás, de mindez nem változtat azon a tényen, hogy a néphit szerint a jó (termő) sziktalajon jó a talajvíz, és hogy a jó talajt az ősnövényzet útmutatása szerint vélik felfedezni.

Az erdészet csak a világháború óta foglalkozik a sziktalajok növényteni meghatározásával. A szélesebb erdészeti körök nem fogadták szívesen az új tant. Ez érthető is, mert a múltban erdészet alatt inkább hegyvidéki erdészetet értettek, ahol a fafajkérdést a már erdősült, hasonló jellegű talajokkal való összehasonlítás útján intézték el. Erdősíthetetlen talajról, 100%-os sikertelenségről, holdanként 100 P-n felüli erdősítési költségről nemigen beszéltek. Így hát elítélendő fontoskodásnak, tarthatták

a tudományos színezetű meghatározási módot. Persze azóta ez a felfogás megváltozott.

Köztudomású, hogy ennek a módszernek már múltja van, de nem a sziken, hanem az alföldi rossz homokokon. Még mélyebb gyökere van *Németországban*. Ott az erdőrendezők főként a növényzet alapján határozzák meg a termőhelyi osztályt. Nagy szerepe van az ott gyakori savanyú talajokon ilyen szempontból a moháknak, az erdőrendezők moha-könyvek és más növénytani segédnyomtatványok, előzetes növénytani készség nélkül ki sem mehetnek a rosszabb termőerejű terepre.

A szó szorosabb értelmében vett vegyvizsgálat sokszor tévedésbe is ejthetné a német erdészt. Az „Erdészeti kísérletek” 1938. évi füzetében (118—119. lap) *Vági István* is említ ilyen tényt. Négyféle lausitz-i (Poroszország) homoktalajról beszél, az első fásíthatatlan, a másodikon talajtakarás mellett az erdeifenyő már megtelepíthető, a harmadikon ugyanez a fafaj már könnyen telepíthető, de a növekedése még nem kifogástalan, végül a negyedikon kifogástalan az állomány. A talaj szorosabb értelemben vett vegyelemzése semmi magyarázattal nem szolgál, a káliumtartalom mind a négynél közel egyforma, a foszfortartalom meg éppen a legterméketlenebbnél a legnagyobb! (A sósavban oldható K_2O -tartalom az 1—4. sz. talajban grammonként 42, 48, 43, 45; a P_2O_5 -tartalom 58, 62, 42, 27! mgr.) A német gyakorlati erdész nem is elemzetteti ezeket a talajokat, nem is szükséges, mert a talajborító növényzet világosan jelzi a talajt. Pl. a második talajnemen *Cladonia rangifer* zuzmó, a harmadikon *Hipnum* mohok élnek.

Hogy a vegyi meghatározás minden más módszernél durvább hibákat eredményezhet, az bizonyos. A Hortobágy-pusztai és mátai, körülbelül 10.000 kh.-as részéről vegytani meghatározás alapján készített és nyomtatásban kiadott talajtérkép I. o. sziknek minősíti a Juhosháti erdő környékét (a Máta-pusztai északkeleti része, a Paperi és a Hortobágy vize közt), pedig annak nagyobb része III. osztályú. Az igaz, egy *kis darabja* valóban kitűnő talajú, itt áll egy dombháton a Hortobágy-pusztai legjobb akácosa. Valószínűleg innen került ki az a talajpróba, amelynek alapján a több száz k.-holdas komisz sziket kitűnő talajnak minősítették. Nem árva ez a térképhiba, vannak társai is.

Ilyen nagyokat nem téved a növénytani meghatározás. Mert min alapszik? Azon a tényen, hogy a növénytársadalom nem véletlenségből alakul ki, hanem egy ádáz, hosszantartó küzdelem eredménye, amelynek lezajlása után a győztesek, — a talajnak legjobban megfelelő növények — *szembetűnő*, hatalmas mennyiségben lepik el a teret. Ezért a meghatározó nem tévedhet, ha a növényzet jól jelez. Lehet, hogy hibásan jelez néha, de

majdnem lehetetlen, hogy a III. osztályú sziket I. osztályúnak jelezze.

Én eddig mindig a jelzés megbízható és aprólékos voltát tapasztaltam. A talajváltozásokat finoman követi a növényzet, néha éles határvonalakkal, négyzetméternyi területeket sem hagyolva el. Előfordul az, hogy egy kilométer sugarú körön belül csak pár négyzetméternyi vakszik van, de azért fajtársaitól távol, lelkiismeretes pontossággal megjelenik a szikőr (*Camphorosma ovata*), szigorúan csak azon a kis helyen. Magot mindent felülmúló pazarsággal termel a természet és elképzeltetlen furfanggal gondoskodik azoknak szétszórásáról, az asszociációk további kialakulását pedig már a biblia is megírja (Máté 13; 3—8.).

Gyakran évekre megváltozik az időjárás, esetleg néhány fajra nézve rosszabbodnak az életkörülmények, viszont egyes oda nem illő fajok elszaporodnak, a terület külső képe erősen megváltozik és megnehezíti a külső kép alapján való meghatározást. De a növényzet nagyoobrésze élől és makaesul kitart a változott viszonyok közt is, a növénysszövetkezet összetétele sohasem tér el lényegesen az átlagos időjárásnak megfelelőtől.

Tehát a terep külső képe, a növényzet bujasága, zöld színe az időjárástól függ — sőt évszak szerint is változik — a növényzet minőségi és mennyiségi összetétele pedig az átlagos termőhelynek felel meg, illetőleg az ennek megfelelőtől csak kevésé tér el. Azt gondolhatnók, hogy a konjunktura szülte növények zavarják a botanikai meghatározást. Mivel azonban az egyes növénytársadalmak meglehetősen zárt egységek, pontos elsorolásokat (enumeratio) lehet róluk készíteni, így az idegen növények, mint rikitóan oda nem illők azonnal felfedezhetők. Ezek a jövevények legtöbbször a kivételesen nedves időjárást jelzik, sokszor pedig a talaj romlását. Mindkét esetben a jobb talajt jelző növényektől kell eltekinteni a meghatározásnál.

Volna még egy eshetőség, amely a követendő eljárásra nézve kétségeket okozhatna, ha t. i. olyan talajok is volnának, amelyek természetes úton fokozatosan javulnának. Az elmúlt 20 év alatt ilyent a Hortobágyon és környékén nem észleltem és az irodalom is mindenütt az ellenkezőről emlékezik meg. Maga az Ohat erdő is állandóan romló talajon áll, egyrészt tarvágás után már nem tudnók újra betelepíteni.

Az élől növények közül egy nagy csoport 1—2.5 m. mélyre boesátja le a gyökereit, míg egy másik csoport csak 40 cm-ig, végül vannak egészen sekély gyökerűek is. Tehát a talaj elég széles rétegeiből merítik táplálékukat, egyben hírt hoznak számunkra ezekről a rétegekről. Majdnem azonos ez az élettér a fagyökerekével, legalábbis ezek a rétegek növényélettani szem-

pontból szoros viszonyban vannak az alábbkövetezőkkel, tehát a felső 2.5 m. vastag talajréteg ismerete a fagyókerek egész életterének ismeretét jelenti.

Csak ritkán helyettesítik ezek a növények a különféle vegyi részletvizsgálatok reagenseit, illetve mérőműszereit [pl. a sziksaláta (*Statice Gmelini*) és a *Plantago maritima* magas összesótartalmat jelent: a *Salsola soda* és a szikőr szódatartalmat], de a talajtényezők együttes hatását — tapasztalataim szerint — érzékenyen jelzik, helyettesítik az összes tényezőkről, illetőleg vegyvizsgálati eredményekről összeállított — még nem létező — táblázatot.

De ha felületes és hozzátétőleges volna is ez a jelzés, még mindig van egy nagy előnye: az azonnali használhatóság és a gyorsaság. Az észlelés után azonnal készíthetem a fásítási tervet. Nem kell vegyvizsgálat céljából a talajminták özönét hazaküldeni és megegyeszer kiszállani a tulajdonképpeni tervezés céljából, nem kell hatalmas pénzüsségeket kiadni a gödörásó nap-számosok, fuvarosok és a vegyészek részére. Természetes, hogy ezek a hátrányok elvesznek a talajjavítás melletti erdősítésnél, amely mindenképpen sok időt és tetemes pénzáldozatot igényel, úgy hogy egy kis többlet már nem is számít.

A növényteni talajmeghatározás megtartotta a *Sigmond*-féle osztályozást. Az egyes osztályokra jellemző növénysszövetkezetek faji elsorolása megtalálható *Magyar Pál*-nak „Az alföld-fásítás köréből” című értekezésében, (Erdészeti Lapok LXVI. (1927) évfolyam I. füzet 18—19. lap). A szerző szerint ez az elsorolás csak a Hortobágyvidékre jellemző, azt hiszem azonban, hogy kevés javítással az egész Tiszántúlon helyt áll. Mindössze egy kicsit szűkszavúnak találom.

*

Végül meg kell emlékeznünk a talajmeghatározás egyik nagyvonalú módjáról is, a talajvíz-viszonyok alapján való meghatározásról. Olyanféle különbség van közte és a többi meghatározási mód közt, mint a tábornok és a hadnagy hadimunkája közt; a hadnagy csak részletkérdéseket old meg és bármilyen alaposan ismeri is a rászó részlet viszonyait, a tábornok áttekintő látóköre mégsem nélkülözhető. Tehát nem helyettesíti a növényteni meghatározást, de egységes keretbe foglalja a sok részletmeghatározást és együttes javítási mód kidolgozását eredményezheti.

Alkalmaztatásához ismerni kell az elszikesedés folyamatát; többféle elmélet igyekszik azt megvilágítani. Végeredményben biztosat nem tudunk, tehát fontos az, hogy semmiféle tapasztalati tény ne mondjon ellen kiválasztott elméletünknek.

A Nagymagyaralföldnek azon a részein, amelyeken az artézi víz természetes nyomásánál fogva a talajfelszín fölé juthatna, ha szabad útja volna, — illetőleg fel is jut, ha fúrás útján szabad utat biztosítunk számára, — rendszerint elszikeseedik a talaj ha a felszínhez közel nincs egy áramló talajvizet tartalmazó réteg.

Alföldünk felülete alatt ugyan sok vízzáró réteg terjeng, amelyek lezárják az artézi vizeket, de tökéletes vízzárás nincs, kivált ha a víz áthatolásának folyamata az idők végtelenjébe terjeszkedhetik. Így tehát a víz szivárog állandóan felfelé és különösen a rétegvetődések mentén a felszínre is kerül. A nyári, agyvelőt aszaló pusztai hőség idejében aztán elpárolog és sóartalmát a felszínen, vagy közel a felszínhez lerakja.

Ez a sóartalom jelentékeny, pl. a debreceni hőforrás literenként 2.84 gr. konyhasót, 0.15 gr. szódát, 2.24 gr. bikarbónaszódát és 0.23 gr. más sót; a szoboszlói hőforrás literenként 3.09 gr. konyhasót, 0.14 gr. szódát, 1.70 bikarbónaszódát és 0.25 gr. más sót tartalmaz. A hortobágyi artézi kutak vize is mind erősen szódás és sós.

Ez a magas sóartalom természetes következménye az artézivíz hosszú és sokféle talajon keresztül haladó vándorlásának, a helyenként 80°-os hőmérséklet az oldóképességet még erősen fokozza. Hogy a legtöbb artézivíz szikesítő hatású, az általánosan ismeretes, ezért öntözésre nem igen használják azokat. A hortobágyiak, ha elvezetésükről nem gondoskodnak, rövid idő alatt érezhető kárt tesznek a talajban.

Ha átszivárgás útján kerülnek a felszínre ezek a vizek, ugyanilyen károkat okoznak, (bár útközben néhány alkotórész kieserélődik), de ha útjukat egy mozgó talajvizet tartalmazó talajréteg keresztezi, ezt a romboló hatást nem fejthetik ki, mert részint felhigul az oldat, részint elsodorja a mozgó víz. Az álló talajvíz maga is megtelik mindenféle sóval és ezek a felszínre is kerülnek.

Hogy az Alföld szikesedése az artézi vizekkel kapcsolatos-e, az vitatható (*Treitz Péter* elmélete ez, sokan támadták is), bár a szikesen előforduló metángáz-kitörésekkel kapcsolatos, népies néven fortyogó katlanoknak, vagy fenekeknek nevezett források nagyon is emlékeztetnek a hortobágyi artézi kutakra. Ezeknél olyan bő kiömlés, hogy a kiömlő nyílásnál meggyújtva 30—40 cm-es halvány lánggal ég és a tanyaudvar világítására szolgál. A puszták szívében magas póznán két Auer harisnya égő áll, a pusztában éjszaka tévelygők irányfénye, ezeket szintén egy artézi kút metánja izzítja.

Úgy gondolom, elméleti vitáknak e lap hasábjain nincs helye, de ezen a kérdésen kár is vitatkozni, mert ha a fenti tétel tarthatatlansága bebizonyulna is, az álló talajvíz veszedelmesége csak megmarad, mert a talajvíz is, mint oldat besűrűsödik, ha hozzáfolyása van, lefolyása nincs, a párolgása pedig erős és állandó.

Akár így, akár úgy van, a Hortobágy talajvizének nagyobb része ihatatlan, tele van glaubersóval (Na_2SO_4) konyhasóval, szódával, bikarbona szódával, keserűsóval, magnesium-cloriddal, itt-ott szerves rothadó anyagokkal és a föld felszínétől már 1.5–3 méternyire megtalálható, hogyne ártana hát a termő-talajnak.

Ezek után világos, hogy egy olyan térkép, mely a talaj-felszín (mondjuk, fekete rétegvonalakkal) a talajvíz-felszínnel együtt (mondjuk piros rétegvonalakkal) tünteti fel, jó tájékozást nyújt a szikes területek elfordulhatására és egyszersmind a szikesedés elleni védekezés vízzel kapcsolatos módjára is útmutatást ad.

Öntözés, talajvízsülyesztő kutak létesítése, a talajvíznek más úton való lecsapolása, vagy kiemelése és elvezetése a védelem fegyverei.

Az öntözés hatását és nagyszerű eredményeit láthatjuk a Hortobágy pusztán az Országos Öntözési Hivatal kísérleti telepén, bár kétségtelen, hogy az öntözővíz nem kifogástalan. Talajvízsülyesztő kutat több helyt láttam, 10 évvel ezelőtt magam is alkalmaztam erdősítési céllal. Lehet velük eredményt elérni, de nagy hátrányuk, hogy az eltömődéstől csak úgy védhetjük őket, ha a keresztzelvényük igen nagy. Így költségek.

Az újabb „*Jövő század regénye*”-ben azonban bizonyosan lesznek a szikes puszták központjában hatalmas vízemelő telepek, melyek a puszta sós talajvizét kiemelik és magasított csatornák segítségével a Tiszába vezetik. Hajtó erőnek az örökös pusztai szelet és a földgázt fogják használni.

Ezzel be is fejezhetem az értekezésemet. Nem emlékszem már, hogy a befejezésnek is kell-e valami meglepőt tartalmazni, hát csupa óvatosságból igyekszem ilyesvalamit mondani.

Tehát, az előbb tárgyalt rétegvonalas térkép már félig elkészült (*Ijjász: Grundwasser und Baumvegetation. Erdészeti Kísérletek* (1938) XL. évfolyam 208. oldal); nem tünteti fel a talajfelszín, rajta van azonban a vízfelszín.

Csak az a meglepő ennél az ábrázolásnál, hogy a víz helyenként a talaj fölé emelkedik.

Ez azonban valószínűleg csak a nagyléptékű térkép használatából származó olyan hiba, amely elkerülte az egyébként iga-

zan gondos munkát végző szerző figyelmét. Én is csak azért említem, hogy legközelebb ennyi kifogás se érje a vizsgálati eredményeit.

IRODALOM:

Dr. Zsilinszky—Treitz: Sós és szikes talajok természetrajza.

Magyar Pál: Az alföldfásítás köréből. Erdészeti Lapok LXVI. évf. I. füzet.

Vági István: Kritikai megjegyzések dr. Fehér kémiai vizsgálataihoz. Erdészeti Kísérletek XL. évfolyam 54. oldal.

Dr. Fehér—Kis—Kiszely: Vizsgálatok néhány közönségesebb erdőtípus növényasszociációs viszonyairól stb. Erd. Kis. XXXIX. évf. 1. old.

Ijjász Ervin: Grundwasser und Baumvegetation. Erdészeti Kísérletek (1938) XL. évf. 208. old.

Forstliche Bestimmungsmethoden der Alkali- („Szik“) Böden. Von *vitéz B. Tikos.*

Die sehr umständlichen chemischen Methoden sind nach Ansicht des Verfassers hinsichtlich einer genauen Ansprechung der Bodenbeschaffenheit unzulänglich, da sie die Gesamtwirkung der physikalischen und biologischen Einzelfaktoren nicht genügend zum Ausdruck bringen. Dies wird mit mehrerem Beispielen aus der Praxis beleuchtet. — Die Pflanzendecke dient hingegen als sicherer Leitfaden und wird deshalb — auf Grund günstiger Erfahrungen — als geeignetes Mittel der Gütebestimmung wärmstens empfohlen. Verf. betont jedoch, dass die Bekämpfung des Alkalisierungsvorganges nur auf Grund der genauen Kenntnis der Bodenwasserverhältnisse möglich sei.

Méthodes pour déterminer la nature des sols alcalins dans les forêts. Par le *vitéz B. Tikos.*

Au lieu d'employer les méthodes chimiques, souvent compliquées, il paraît plus pratique de recourir à l'examen de la végétation autochtone du lieu. Toutefois, pour combattre l'extension du mal de l'alcalinité, il faut bien connaître le régime des eaux souterraines.

Forestry Methods Determining Alkaline („Szik“) Soils. By *vitéz B. Tikos.*

Instead of involved chemical investigations the botanical method is advised, which — on the indications afforded by the primeval indigenous plants — ensures very good results in practice. — Only a knowledge of subsoil water conditions, however, will prove effective in combatting alkaline degradation.

Erdély hazatért része és a madárvilág.

(Erdészeti köreink szíves figyelmébe.)

Írta: Vasvári Miklós dr.

Megtörtént a nagy találkozás, huszonkét hosszú esztendő után újra igazán és teljesen a mienk a Királyhágón túl is egy nagyobb darab honi föld. Örömteljes boldogságunkban azt sem tudjuk, hol kezdjük, milyen szempontból is vegyük fontolóra, mi mindent kaptunk vissza a *sajátunkból*. Természetesen az ornithologus sem hagyhatja szó nélkül a szívet-lelket megmozgató nagy esemény következményeit és úgy vélem, hogy *Erdély* természeti viszonyairól lévén szó, helyénvaló, ha éppen ennek a lapnak a hasábjain emlékezünk meg a „változás“ madártani kapcsolatairól, mert kétségtelen, hogy ha valahol, hát éppen ott számíthatunk az „erdő“-vel foglalkozó tényezők figyelmére.

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy a madártani gyarapodás inkább mennyiségi, mint minőségi értelemben számottevő. A magyar föld madárvilágának a jellegzetességét, mint tudjuk, a keleti, délkeleti fajok előfordulása határozza meg, ez teszi faunánkat érdekessé a saját magunk és igen nagy mértékben az idegen számára is, sőt mondhatjuk, hogy a mi kutatásunk „savátborsát“, minden ingerét éppen ennek a jellegnek kidomborításában leli meg. Magyarország földrajzi egysége az állatéletben sokban megnyilatkozik és ezért a keleti elemek sem éppen csak a keleti országrészekben lelhetők fel, noha kétségtelenül gyakoriságuk több esetben feltűnő és némely keleti elem, közelebb az elterjedés gócpontjához szemben a nyugatibb területekkel inkább élheti különleges életét, hogy úgy mondjam, virágjában van.

Szűkreszabott keretek közt természetesen csak röviden tartathatjuk meg szemlénket. A fősúlyt arra fektetem, hogy a kutatás szempontjából különösen érdemes részletekre hívjam fel a figyelmet.¹

Meg nem állhatom, hogy ne éppen a ragadozókkal kezdjük a sort, mert ez több tekintetben is célszerűnek látszik. Köztük mindjárt az első lenne a *vándorsólyom* (*Falco peregrinus*); nem mintha valami érdeki madár volna, mert fészkelési helyei inkább sziklák. Egy régebbi adat szerint fészkelte Élesd vidékén, Solyomkőváron (Bihar m.), továbbá — a vissza nem tért területeket figyelmen kívül hagyva — Vármező (Maros-Torda m.) és a Székelyföldön Királyfürdő (Udvarhely m.) — gr. Lázár nyomán ez

¹ Erdély „déli“ részére — amint ez a „Magyar Birodalom Állatvilága“ *Schenk* Jakab írta madártani részéből is látható — több adat jut, mint a hazatért részre. (A szerző.)

az adat „*Kirujfördő*” néven szokott szerepelni — voltak még fészkelő helyei. Ez igen kevés adat és nem tudjuk, hogy ma miként áll a dolog, tehát mindjárt egy fontos és utánjárást érdemlő kérdés, hol fészkel e madár mai nap? — A *rárósólyom* (kerecsen-sólyom) (*Falco cherrug*), viszont olyan madár, amelynek a pusztá előfordulása is különös figyelmet érdemel erdélyi viszonylatban, minthogy ott ritkaságszámba megy. Igaz, hogy egyik főtápláléka a fészkelési időben az ürge, Erdélyben jórészt hiányzik. Különös az a fészkelési adat, amely szerint a sólyomköpestesi vár romjain Élesd és Alsó-Lugos közelében 1861-ben fészkelte volna, vagyis a vándorsólyom fészkelésével egyazon vidéken. Mint rendkívül érdekes és eldöntésre váró kérdést, ezt is nagyon ajánlom az illetékesek szíves figyelmébe! A *kabasólyomról* (*F. subbuteo*) nincs különösebb mondanivalóm, csupán annyi, hogy elég gyakran mondható. A véresék közül a közönséges *vörös vércsén* (*F. tinnunculus*) kívül előforduló két másik faj már több figyelmet kíván, mert a *kék vércse* (*F. vespertinus*) elég ritka és szórványos fészkelő a Mezőségen (amelynek jelentékeny része nem került vissza) és esetleg a folyóvölgyekben is (kis számban), míg a fehérkarmú vércse vagy *kis vércse* (*F. naumanni*) még inkább ritkaság. Az utóbbi kivált odvas fákban fészkel és erre a körülményre különösen ügyelnünk kell.

A nagy ragadozók legnevezetesebbjei közé tartozó *szirti sas* (*Aquila chrysaetos*) fészkelő helyei közül hihetőleg több került vissza, csak az a baj, hogy nem tudjuk, melyek azok, mert az olyan általános kifejezések, mint fészkel itt, vagy ott a havasokban, a semminél nem mondanak sokkal többet. Mint a hegyvidékek címeres madara, sajnos, többet szerepel szóban és írásban úgy, ahogy nem kellene, főleg háziállatokra való veszedelmességével kapcsolatban. Tekintetbe veendő az is, hogy az ilyen nagy ragadozó ritka településű szokott lenni, amerikai adatok alapján aligha tehetjük egy-egy pár területét kb. 225 km²-nél kisebbre. Hogy mennyi lehet ezek után egy közepes — mondjuk 2000—3000 km²-es — vármegyének a területén, ebből kiszámítható. Természetesen ne tévesszük szem elől azt a körülményt sem, hogy az életér alkalmassága szerint mennyiségi eltolódások lehetnek. Reiser Othmár szerint pl. Bosznia-Hercegovinában oly gyakori a szirtisas, hogy Sarajevo—Mostar közt (ca 80 km) egy „tucatnál több” lakott fészket ismerte (1919-ben) és Görögország leggyakoribb sasfajának nevezi. Ha mindezt tudjuk, akkor fokozott figyelemben részesítjük a jövőben majd erdélyi viszonylatban is ezt a kérdést. Erdélyi előfordulását a múltban sem tartották éppen gyakornak, Zeyh Miklós is mintegy 100 évvel ezelőtt mint „nem ritká”-t említi. Hogy a főleg nyúllal, marmotával, fajdfélével, stb. táplálkozó szirti sasnak hol van most már legkedvezőbb élettere, ezek

után nem könnyű eldönteni és kisázsiai tapasztalataim alapján sem állíthatnám, hogy ez a kérdés egyszerű lenne.

Nagyságra és jelentőségre nézve második számbajövő faj a *parlagi sas* (*Aquila heliaca*), amelynek fészkelési adata a múltból Csík és Maros-Torda megyékből ismeretes. Egyik fontos tápláléka az ürge, mint említettük, Erdélyben ritka, míg az ugyancsak egyik fő táplálékszámba menő höresög több vidéken gyakori.² A békászó sasok erdélyi előfordulása szempontjából annyi a legbiztosabb, hogy a *kis békászó sas* (*Aquila pomarina*) gyakorinak mondható, egyes vidékeken vetekszik gyakoriságban az egerészölyvvel, míg a *nagy békászó sas* (*A. clanga*) erdélyi fészkelésének ügye sok utánjárást igényel még.

Nagyon érdekes és figyelemreméltó faj a *törpe sas* (*Hieraaetus pennatus*), amelynek kutatási történetében éppen Erdély játszott nevezetes szerepet, mert a múlt század hatvanas éveiben gróf Lázár Kálmán itt foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a kétféle színezetű törpesas-példányok két vagy egy faj képviselői-e? A változatos terepet, dombos, előhegyes, erdővel-mezővel, folyóval tarkázott tájat kedveli, a gazdagabb étletteret nyújtó vidékeken csaknem csoportosan költethet is. Egyebek közt Maros-Torda megyében vannak számára alkalmas területek, ott (Póka vidékén, Tolvaly Ferenc jóvoltából) magamnak is alkalmam volt megfigyelni. Kolozs megyében való fészkelését bizonyítja az Erdélyi Múzeum-Egylet gyűjteményében levő fióka Gyalu-ról (1910. VI. hóból) és ugyanott van Kolozs vármegyéből való öreg példány is. Nem tudok a magyar ornithologia érdekében vonzóbb és kutatásra érdemesebb tárgyat említeni, mint e faj életének minél tüzetesebb tanulmányozását, ami sokban hízagypótló eredményekre vezethetne.

Az ölyvek közül a *vörösfarkú egerészölyv* (*Buteo b. vulpinus*) előfordulására érdemes ügyelni, kivált vonulás idején. A *fehérfarkú v. sasölyv* (*Buteo rufinus*) valószínűleg gyakrabban előkerül, noha eddig csak Kolozs és Háromszék megyékből ismerjük elejtett példányait. A *héja* (*Accipiter gentilis*) Erdélyben való gyakoriságát jól ki lehet használni életviszonyainak, táplálkozásának a multinál hathatósabb vizsgálatára. Növeli az idevonatkozó tanulmány érdekességét az a magasabb vidékeken eléggé általános körülmény is, hogy fészkelő területe jobbára nagy-vadas, az ember vadgazdasági befolyásától csaknem érintetlen vidékekre esik. Különösen nyári karvalyok elejtésekor nagyon kellene ügyelni a *kis héja* v. *rövidujjú karvaly* (*Accipi-*

² Dr. Vasvári M.: Die Verbreitung und Oekologie des Kaiseradlers (*Aquila heliaca* Sav.). Festschrift zum 60. Gubertstage von Prof. Dr. Embrik Strand. V. 290—317. l. (Riga, 1939.)

ter badius brevipes) esetleges példányaira; a szóbanforgó területen kétszer került meg eddig (Bács, Kolozs m. és Póka, Maros-Torda m.)³ A barna kánya (*Milvus migrans*) és vörös kánya (*Milvus milvus*) számarányának tisztázása is érdekes kérdés. A folyók (Maros, Szamos stb.) mentén tapasztalásom szerint a barna faj a gyakoribb, lehet, hogy a Mezőségen kis eltolódás van a vöröskánya javára. A darázsölvy (*Pernis apivorus*) tüzetesebb megfigyelése ki fogja deríteni, hogy gyakoribb, mint az általános vélemény tartja. A kigyászölvy (*Circætus gallicus*) gyérebben fordul elő ugyan, de különböző helyeken való fészkelése nagyon kilátásos; ezt Csík megyéből Szemere László ismertette, biztosra veszem, hogy Maros-Tordában is költ. A halászsas („ráró“, *Pandion haliaëtus*) erdélyi esetleges fészkelésének kiderítése érdekében emlitem meg, hogy költési időben láttam a mai határ közelében, Tordaszentlászlón. A keselyűk közül a kóborlásan megjelenő fakókeselyűnél (*Gyps fulvus*) fontosabbnak tartom a barát-keselyű (*Aegypius monachus*) szerepét, mert ennek a „mi“ vidékünkön való fészkeléséről van adatunk. Nevezetesen fészkel (vagy fészkel?) a radnai havasokon. (Dobay László szerint (1929) a gyergyói és radnai havasokon egyes párokban ma is költ.) Különben ez az egyetlen keselyű, melynek Erdély belsejében való fészkeléséről van tudomásunk, amint erről az Erdélyi Érchegység Járavize-környéki részéből (régí tanú bemondata alapján) hírt adtam („Aquila“, 1931—1934, 361. l.). Utólag olvastam azután, hogy már 1890-ben azt írják onnan, hogy öt-hat helyen is fészkel a nevezett vidéken, de, amióta sztrichninnel mérgezték a dúvadat, ő is a ritkaságok közé tartozik. (Waidmannsheil, 1890, 77. l.) Ez a terület egyébként a „határon túl“ van. Megjegyzendő, hogy ez a keselyű főleg fákön fészkel.

A baglyok közül mind a kutatás, mind a természetvédelem érdekében a buhut (*Bubo bubo*) illeti meg az elsőség. Állománya, életmódja (táplálkozása stb.) szempontjából minden megfigyelés és anyaggyűjtés rendkívül szükséges. Nagyságra és jelentőségre utána jön a hosszúfarkú v. urali bagoly (*Strix uralensis*), amelynek a költésére vonatkozó minden adat nagyon fontos. A füles kuvik (*Otus scops*) gyümölcsösökben, parkokban, vízparti odvas fák közt gyakori és így kiváló alkalmat nyújt a vizsgálatokra, csak lenne elég érdeklődés iránta. A magas fekvésű fenyvesek nevezetessége a gatyás kuvik (*Aegolius funereus*) és a törpe kuvik (*Glaucidium passerinum*) a jövő kutatás szempontjából annyira fontosak, hogy aligha érdemesebb más, mint ezek. A gyöngybagoly v. lángbagoly (*Tyto a. guttata*) viszont azért

³ Dr. Vasvári M.: A kis héja erdélyi előfordulása. Állattani Közlemények, 1931, 91—102. l.

sokszorosán érdekes, mert ez a faj itt éri el Európában úgyszólván elterjedésének délkeleti határát és mint ilyen, különösen foglalkoztathatja nemcsak az ornithologust, de azt is, aki általában érdeklődik a fajok elterjedését szabályozó tényezők iránt.

Egyéb különösen figyelemreméltó fajok közül meg kell említenünk még a *fekete gólyát* (*Ciconia nigra*), amely kiválóan „erdei” fészkelő lévén, ugyancsak nagyon ajánlható az erdészeti szakkörök figyelmébe. A Székelyföld több helyén is kilátásos a fészkelése.⁴ Ugyancsak komoly formában részesülhet az ornithológia végre a *hollóról* (*Corvus corax*) is adatokban az állományra, települési viszonyokra (stb.) vonatkozólag. Hogy a havasi v. *fenyőszajkó* (*Nucifraga caryocatactes*) és a *keresztesőrű* (*Loxia curvirostra*) „lelőhelyei” bőven kerültek vissza, magától értetődik. Nehezebb bizonyos tekintetben az inkább kopár sziklák gyönyörű *hajnalmadárának* (*Tichodroma muraria*) a kutatása, amely pedig kiválóan értékes feladatot jelentene. Figyelmet érdemel a *kővirigő* (*Monticola saxatilis*) is.

Egy esomó kisebb madár nagymértékben reászorul a közlelbbi kutatásra. Így az *erdei fakúsz* (*Certhia familiaris*) és a *kerti fakúsz* (*C. brachydactyla*) elterjedésének a kérdése is a megoldásra váró feladatok közt van. Az erdélyi apró madarak közt legérdekesebb *füstös cinege* (*Parus lugubris*) Kolozs megyében éri el legészaknyugatibb elterjedési pontját. Kíváncsinosabb figyelmet fordítanunk rá: cinegéink legnagyobb fajainak egyike (mintegy széncinege nagyságú), barnás színezete, feketés fejével a barátcinegékhez hasonlítja, azoknak szinte nagyított kiadása. Maguk a barátcinegék is nagyon érdekesek erdélyi viszonylatban, mert az *erdélyi kormosfejű barátcinege* (*Parus atricapillus transylvanicus*) valódi benszülött alak, a *délkeleti fényesfejű barátcinege* (*P. palustris stagnatilis*) pedig hazánkban csak Erdélyből ismeretes. Érdemes arra is ügyelni, hogy a *fenyvesek lakói*, pl. a *fenyves cinege* (*Parus ater*) nem költenek-e alacsonyabb szintájou is, pl. parkokban, ahol fenyőfák is vannak. A harkályok közül a *zöld és szürke küllő* (*Picus viridis*, *P. canus*) előfordulási viszonyait kellene jobban ismernünk. A *nagy fakopáncs* (*Dryobates maior*) egyik rokonának, a *balkáni fakopáncs*nak (*D. syriacus balcanicus*) előfordulási lehetőségeire is szeretnék figyelmeztetni. Hogy a *fekete harkály* (*Dryocopus martius*) működik-e mint „szállasesináló” legszórványosabban települt vadgalambunk, a *kék galamb* (*Columba oenas*) számára, szintén érdekes kérdés!

⁴ A Bányai János kitűnő szerkesztésében megjelenő „Székelység” nagy ügybuzgósággal igyekszik erre és más ornithológiai kérdésre vonatkozó híradásokkal szolgálni. (A szerző.)

A színpompás *gyurgyalag* (*Merops apiaster*) is szép számban került vissza, a *vízi rigó* (*Cinclus cinclus*) szintén, az utóbbi „fajtái” tekintetében fontos vizsgálat tárgya. A magyar madárvilág legértékesebb gyöngyét a *kékcserű récét* (*Oxyura leucocephala*) a Mezőségen fedezte fel Herman Ottó; azonban, bár hosszabb idő óta különösképpen foglalkozom ezzel a madárral, nagy figyelmem ellenére sem láttam már ott az utóbbi időkben. A vadlúdesapatokkal talán a *vörösnyakú lúd* (*Branta ruficollis*) is gyakrabban érinti a Mezőséget és a folyóvölgyeket, de eddig csak a „túlán maradt” területen került meg. Az *indiai lúd* (*Anser indicus*) első hazai példányát Bonchidán ejtette el dr. A. Bod Péter.

A gémeek fészkelésének figyelése kíváncsú. A *szürkegém* (*Ardea cinerea*) többnyire folyómenti erdőkben, parkokban költ telepesen, ámbar hallottam egyes pár fészkeléséről is. Hasonló körülmények közt fészkel a *bakcsó* (*Nycticorax nycticorax*), erdélyi szereplése azonban ritkán kerül megfigyelésre; bonchidai fészkeléséről dr. Bod Péter adott hírt. A kóborlásán megjelenő nagyobb sirályok közül az *ezüst sirály* (*Larus argentatus*) példányai különösen figyelemreméltók; ezek bizonyára a Dobrudzsa és Fekete-tenger felől jönnek be a Duna, majd a többi folyók mentén és szükségképpen főleg a „sárgalábú” alfajhoz tartoznak.

A három fajd közül (hófajd nines) a dolog természeténél fogva leggyakoribb a *császármadár* (*Bonasa bonasia*). A népszerű „mogorós tyúk”, úgy látszik, legtömegesebb Csík vármegyében, ahol az 1909-es országos lőjegyzék szerint 649 darabot ejtettek el, a legtöbbet az országban!

Csik megye egyébként ugyancsak a *siketfajddal* (*Tetrao urogallus*) is csústeljesítményt mutat fel, mert 147 darabbal szerepel, sőt még a *nyírfajd* (*Lyrurus tetrix*) is 2 példánnyal szerepel innen; ez a fajd Erdélyben csupán a gyergyói havasokban él.⁵ Szigetszerű és gyérszámú előfordulása miatt itt kíváncsú lenne ezt a fajdot különös védelemben részesíteni.

Erdélyünk, ha nem is gyarapodhatott az idegen uralom alatt, de talán nem is apadt az állatvilág kincseiben. Ha pedig a szeretetnek és megbeesülésnek egyik főalapja a helyes megismerés, úgy rajtunk áll, hogy a jövőben fokozott mértékű haladást érzünk el és biztosítsuk az ornithologiai kutatás terén is tulajdonjogunkat egy újabb ezerév számára.

⁵ Az 1909-es lőjegyzék Alsó-Fehér vármegyéből 16 nyírfajdot említ, ami bizonyára nagy „tévedés”. (A szerző.)

Der zurückgekehrte Teil Siebenbürgens und die Vogelwelt. Von Dr. M. Vasvári.

Verf. zählt sämtliche vorkommende Arten auf, weist mit Nachdruck auf die Bedeutung der Raubvögel hin und wünscht zur weiteren Aufklärungsarbeit die Unterstützung der forstlichen Kreise.

Les oiseaux dans les régions transylvaines récupérées. Par le Dr. M. Vasvári.

Les indications détaillées font ressortir le grand nombre des oiseaux de proie.

The Returned Part of Transylvania And Its Birds. By Dr. M. Vasvári.

The detailed enumeration emphasizes the importance of birds of prey.

MEGVÉTELRE keressük az alant felsorolt folyóiratok egyes füzetait, illetőleg kötetait:

Aquila I—V. évfolyamait (1894—1898).

Erdészeti Kísérletek XX. (1918) teljes évfolyamát egy, és 3—4. füzetait két példányban.

Erdészeti Lapok X. évfolyamát (1871) két példányban.

Erdészeti Ujság IX. évfolyamát (1904, 1905).

Erdészeti Zsebnaptár I—III. (1881—1883.) és XXXVI—XXXVIII. (1917—1919.) évfolyamait.

Körpáti Vadász V. évfolyamának (1931) 6. füzetét.

Kísérletügyi Közlemények I—XVI. (1898—1913), XXII. (1918) és XXVIII. (1925) évfolyamait.

Nimród IV. évfolyamát (1916).

Revista Păurilor XXXIX. (1927), XLIII. (1931), továbbá XXIV—XXXVII. (1911—1925) és XV. (1901), valamint XVIII. (1904) és XIII. (1899) évfolyamait.

Természettudományi Közöny XLVIII. évfolyamát (1916).

Vadászat I. évfolyamát (1918),

VII. évfolyamának (1924) 15., 18. és 21. füzetait,

VIII. évfolyamának (1925) 2. és 23—24. füzetait.

Vadászat és Allatvilág I—VIII. (1899—1906); X. (1908); XII. (1910) és XVII—XVIII. (1916—1917) évfolyamait.

Vadászlap I—XVIII. évfolyamait (1880—1897).

Vadászat (Halászat, Weekend, Turisztika) I—II. évfolyamait (1933—1934).

Vízügyi Közlemények IX. évfolyamát és az V. évfolyam (1915) 4. füzetét.

Országos Erdészeti Egyesület.

VADÁSZAT.

Kormeghatározás: A zergénél.

Írta: Szederjei Ákos.

A zerge kormeghatározásához a kampó fejlődése adja a legbiztosabb alapot, de a fogakból is következtethetünk a korra. Jó, ha ismerjük mind a két módszert, mert így könnyen ellenőrizhetjük munkánkat és biztosabb adatokat kapunk.

Kormeghatározás a fogakból.

A zerge fogazata ugyanolyan, mint az agancsosoké. Egyetlen eltérés, hogy itt nincs olyan nem, ahol a szemfogak is kifejlődnének. Az alsó állkapocsban 8 metszőfog (*M*), alul-felül 6—6 elő- (*E*) és 6—6 valódi zápfog (*V*) van. Az összes fogak száma 32.

A fogképlet:

$$\frac{V_3 V_2 V_1 E_3 E_2 E_1}{V_3 V_2 V_1 E_3 E_2 E_1} \frac{O}{M_4 M_3 M_2 M_1 M_1 M_2 M_3 M_4} \frac{E_1 E_2 E_3 V_1 V_2 V_3}{E_1 E_2 E_3 V_1 V_2 V_3} =$$

$$= \begin{array}{ccc} 3 & 3 & 0 \\ 3 & 3 & 8 \end{array} \begin{array}{ccc} 3 & 3 & \\ 3 & 3 & \end{array} = 32$$

A kormeghatározásnál itt is a fogak hasadását, fejlődését, cseréjét és kopását vesszük figyelembe.

Ha a tejfogakat ismét kis betűkkel jelezzük, a korra jellemző, hogy:

m_1	az 1. év	és 2. hónapjától	az 1. év	5. hónapjáig	cserélődik
m_2	a 2. „	„ 2. „	a 2. „	7. „	„
m_3	a 2. „	„ 4. „	a 2. „	7. „	„
vagy	a 3. „	„ 2. „	a 3. „	5. „	„
m_4	a 3. „	„ 3. „	a 3. „	7. „	„
vagy	a 4. „	„ 3. „	a 4. „	7. „	„

A zápfogaknál a tejfogak a 2. év 5. hónapjáig láthatók.

A valódi zápfogak felismerhetők: a 2. év 2. hónapjától a 2. év 6. hónapjáig.

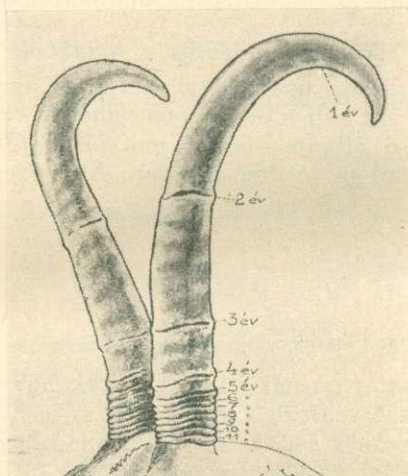
A tejzápfogak a 2. év 3. hónapjában tűnnek el.

A fogkopás jóval lassúbb, mint az őzeknél, ezt a fentiekből is látjuk. Az őzeknél két év és két hónapos korban már teljesen ki van fejlődve a fogrendszer. A zergéknél pedig csak a negyedik év után, a 3—7 hónapban van készen a teljes fogcsere.

Kormeghatározás az évgyűrűkből.

A zerge kampóján tisztán láthatók az évenként fejlődő évgyűrűk. A kampón vannak más rovátkák, mélyedések is, de ezek megkülönböztethetők az évgyűrűktől, mert sokkal elmosódottabban, nem mennek egészen körül, hanem helyenként alig látszanak

(különösen a kopásnak jobban kitett széleken és a kampó külső oldalán). Az évgűrűk körül futnak és olyan képet mutatnak, mintha ott a kampó össze volna forrasztva, mintha több apró darabból állana. Az öregebb példányoknál az utolsó évek évgűrűi különösen szorosan egymás mellett állanak. Egész kis távolságban van 10–15 évgűrű egymás mellett. Az első évben képződött évgűrű már egészen fönt van az ilyen öreg daraboknál.

39.

— a kampó felső hajlásában és kissé elmosódott. A második, harmadik évgűrű között nagy távolság szokott lenni. Többnyire a negyedik, ötödik évtől kezdenek sűrűbben fejlődni az évgűrűk.

Az 1. évben a kampó növekedése a baknál 4.5 cm, a kecskénél — cm
a 2. „ „ „ „ „ „ 9.0 „ „ „ 7.2 „
a 3. „ „ „ „ „ „ 5.1 „ „ „ 3.8 „
a 4. „ „ „ „ „ „ 2.5 „ „ „ 1.9 „
a 5. „ „ „ „ „ átmenet a milliméter növedék
felé: 0.5 cm (2–3 mm).

A hatodik évben már csak 1–1 milliméter növekedést mutat a kampó.

Ettől kezdve a növedék csak 1–2 mm szokott lenni. Minden milliméteres évgűrű egy évet jelez.

Vannak még apró fogások, amelyekből következtethetünk a korra, de a tárgyalt két módszer elegendő és biztos adatot nyújt a zergék korának a meghatározásához.

Forrásmunkák: Rieck, Stroh, Bieger és Nietzsche munkái

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

A számvizsgáló bizottság jelentése az Országos Erdészeti Egyesület 1939. évi zárószámadásáról és javaslata az 1941. évi költségvetéséről.

Tisztelt Közgyűlés!

Az 1939. évi pénztári naplóból meggyőződünk, hogy az Országos Erdészeti Egyesület

bevétele az 1939. évben . . . 63.590 P 10 fillér,

kiadása az 1939. évben . . . 71.228 „ 82 „

volt. A 7.638 P 72 fillér hiány, a készletből nyert fedezetet.

A zárószámadás részletes — rovatonkinti — eredményét, a mellékelt kimutatás tünteti fel.

A bevételi rovatokon az előirányzott összegnél több volt a bevétel: az alapító tagok pótdíjainál, a rendes tagok fizette tagsági díjaknál, az előfizetési és hirdetési díjaknál, a nem állandó irodalmi kiadmányoknál, postaköltségtérítménynél és az új alapítványokra befizetett tőkénél.

Többkiadás merült fel a személyi járandóságoknál, a leltári tárgyaknál, a könyvtár gyarapítására és szaklapokra fordított összegnél, az „Erdészeti Lapok“ költségeinél, a beruházási hozzájárulás folytán a székházat terhelő adóknál és végül az átfutó kiadásoknál.

A túlkiadásokat az igazgató-választmány póthitel alakjában engedélyezte.

Az Egyesület és a kezelte alapítványok értékpapírjait az Országos Földhitelintézetnél, készpénzkészletét pedig a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületnél helyezte el.

Mind a pénztári, mind pedig a vagyonszámadásokat rendben találtuk és ezért tisztelettel javasoljuk, hogy a felelős számadóknak a felmentvényt megadni méltóztassék.

Összeállítottuk továbbá az 1941. évre vonatkozó pénztári előirányzatot 81.400 P bevétellel és ugyanannyi kiadással.

Az előirányzat a múlt évi előirányzattal szemben 19.220 P-vel több. A többszükséglet az „Erdészeti Zsebnaptár“-nak tervbe vett új kiadása és a beruházási hozzájárulás előirányzása folytán állt elő.

Budapest, 1940. évi június hó.

A számvizsgáló bizottság:

Erős Gyula s. k., Hajdu János s. k., Mattyasovszky Emil s. k.

1940. évi költségelőirányzata.

Rovat	K i a d á s	Az 1940. évi költség-előirányzat		Az 1941. évre megállapított költségvetés		A megállapított költségvetéssel szemben + vagy -	
		P	f	P	f	P	f
	A) Rendes kiadások.						
I.	Személyi járandóságok:						
	a) az ügyvezető járandósága	4.800	—	4.800	—	—	—
	b) a titkár „	5.100	—	5.400	—	+	300
	c) a pénztáros „	1.440	—	1.800	—	+	360
	d) a két írnok „	3.120	—	3.240	—	+	120
	e) a szolga „	1.100	—	1.200	—	+	100
	f) jutalmak, segélyek, adók, nyugdíj-biztosítás	3.600	—	2.900	—	—	700
	g) nyug- és kegydíjak	7.040	—	7.040	—	—	—
	h) utazási és közgyűlési költségek:	2.200	—	1.800	—	—	400
II.	Ügyviteli költségek:						
	a) irodai költségek	2.400	—	2.400	—	—	—
	b) tüzelő-anyagok	300	—	600	—	+	300
III.	Leltári tárgyak beszerzése	100	—	200	—	+	100
IV.	A könyvtár gyarapítására és szaklapokra	300	—	500	—	+	200
V.	Az állandó kiadványok költségei:						
	1. Erdészeti Lapok:						
	a) nyomtatás stb.	12.000	—	12.000	—	—	—
	b) írói díjak	2.800	—	3.000	—	+	200
	2. Erdészeti Zsebnaptár	—	—	16.000	—	+	16.000
VI.	A nem állandó irodalmi kiadványok költségei	—	—	—	—	—	—
VII.	A székházat terhelő kiadások:						
	a) adók	10.200	—	8.820	—	—	1.380
	b) beruházási hozzájárulás	—	—	3.370	—	+	3.370
	c) vízvezeték	800	—	800	—	—	—
	d) udvarvilágítás	900	—	900	—	—	—
	e) tűzkárbiztosítás	180	—	180	—	—	—
	f) javítások	1.000	—	1.000	—	—	—
VIII.	Illetkegyenérték és az Egyesületet, mint ilyen terhelő adó (forgalmiadó)	1.200	—	1.200	—	—	—
IX.	A szerzők terhére kiadott szakmunkák kiadási költségei	—	—	—	—	—	—
X.	Hozzájárulás az alapokhoz	—	—	—	—	—	—
XI.	Egyéb kiadások	600	—	1.250	—	+	650
	A rendes kiadások összege	61.180	—	80.400	—	+	19.220
	B) Átfutó kiadások	1.000	—	1.000	—	—	—
	Összes kiadás	62.180	—	81.400	—	+	19.220

Választmányi ülés.

Az Országos Erdészeti Egyesület igazgató-választmánya 1940. évi november hó 8-án ülést tartott, amelyen megjelentek: báró *Waldbott* Kelemen elnök, *Biró* Zoltán ügyvezető, dr. *Mihályi* Zoltán titkár, dr. *Ajtai* Sándor, *Ajtay* Jenő, *Bartha* Dezső, *Beyer* Jenő, báró *Biedermann* Imre, gróf *Esterházy* Mór, vitéz gróf *Pestetics* Kristóf, *Földvály* Miksa, *Karsai* Károly, *Kovács* Gábor, *Lengyel* Sándor, dr. *OsztroLuczky* Miklós, gróf *Pallavicini* A. Károly, *Riedl* László, *Rochlitz* Béla, *Takács* Zsigmond, *Tóth* Bódog, *Urbánfy* Ignác, *Véssei* Mihály, *Vuk* Gyula és *Zsombory* Ignác választmányi tagok.

Távolmaradásukat kimentették: *Térfi* Béla és ifj. gróf *Teleki* József alelnökök, gróf *Andrássy* Sándor, gróf *Keglevich* Gyula, dr. *Kiss* Ferenc és gróf *Széchenyi* Bertalan tiszteletbeli tagok, továbbá *Czillinger* János, *Fekete* Zoltán, dr. gróf *Forgách* Balázs, báró *Inkey* Pál, gróf *Károlyi* Gyula, *Lády* Géza, *Matusovits* Péter, *Molcsány* Gábor, herceg *Montenovo* Nándor, vitéz *Onczay* László, dr. *Papp-Szász* Tamás, *Roth* Gyula, *Rimler* Pál és *Walla* Ferenc választmányi tagok.

Báró *Waldbott* Kelemen elnöki megnyitója után *Biró* Zoltán ügyvezető ismertette a m. kir. földművelésügyi miniszter 71.763/1940. sz. leiratát, amelyben arról értesíti az egyesületet, hogy munkájának támogatására további 5000 pengőt utalt ki.

Az ügyvezető indítványára a választmány egyhangúlag úgy határozott, hogy a nemesszügyi adományért az egyesület legbálsabb köszönetét fejezi ki.

Ezután az ügyvezető beszámolt arról, hogy a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének (MEVME) és az Erdészeti Középiskolai Végzetek Intéző Bizottságának a földművelésügyi miniszter úrhoz felterjesztett és másolatban az egyesületnek is megküldött beadványát az igazgató-választmány tagjaiból alakított különbizottság november hó 7-én részletesen megvitatta és a következő megállapodásra jutott.

A bizottságnak az a nézete, hogy a középiskolásoknak az állami alkalmazásban külön személyzeti állomány létesítésére vonatkozó kérelmét illetően az egyesület ne foglaljon állást, mert bár a kérdés rendezése a magánszolgálatra is kihat, elsősorban az államot érinti és így teljesen a minisztérium belügye. A legutóbbi kinevezésekkel, amelyek a „m. kir. erdész” és „m. kir. erdészeti irodatiszt” címeket rendszeresítették, a minisztérium maga is megnyitotta az útját egy, az alerdészek és erdőmérnökök között helyfoglaló külön testület létesítésének és mivel az érintett személyek száma csekély, a kérdés valószínűleg hamarosan kielégítő megoldást nyer.

Az 1918-ban létesített közép fokú erdészeti szakiskola újból való megnyitását a bizottság nem tartotta időszerűnek, de a jelenlegi körülmények között megokoltak látja, hogy a közép fokú szakképzettség számára a törvényben biztosított gazdaságvezetői munkakör határát a kormány — esetleg novelláris úton — 1000 k. holdról 2000 k. holdra emelje fel.

A MEVME beadványával kapcsolatosan az előképzettségnek 4 középiskolai osztály elvégzéséhez való kötését a bizottság aggályosnak tartja. Elsősorban azért, mert ilyen rendelkezés azokat az erdészeti altsztrteket, akik a gyakorlatban egyébként kitűnően bevalnak, de a várostól távolies szolgálati helyükön nincsen módjuk gyermekeiket középiskolába járatni, megfosztaná annak a lehetőségétől, hogy fiaikat is erdészeti pályára adják. Pedig a tapasztalat szerint minden szakma úgy fejlődik a legjobban, ha

a. fiú öröklí az apja mesterségét. Az új népoktatási törvény ügyis 8 elemi iskolai osztály elvégzését írja elő, ezért a bizottságnak az az álláspontja, hogy elegendő a 8 elemi osztály, vagy ezzel egyenlő értékű más előképzés kikötése.

Szükségesnek véli azonban a bizottság a szakiskolát megelőző egyeztetendei gyakorlat tartamának legalább 2—3 évre való felemelését, hogy az erdészeti pályára készülő városi fiatalság is kellőképpen megismerkedhessék jövőendő hivatásával.

Az alerdészekben mutakozó nagy hiányra való tekintettel célszerűnek látná a bizottság azt is, hogy az egyesület megismételje a régi szakvizsga ideiglenes visszaállítására irányuló kérelmét. A szakiskolák — még ha a jelenleg működőkhöz további kettőt állít is fel a kormány — nem tudják a szükségletet kielégíteni és miután csak korlátozott számban vehetnek fel tanulókat, igen sok uradalom kerül abba a kellemetlen helyzetbe, hogy a saját nevelésű és a gyakorlatban kitűnőnek bevált alerdészjelöltjei nem tudják a törvényben előírt képesítést megszerezni. Ha a kormány a szakvizsga letételét 6—8 évi előzetes gyakorlat igazolásához köti és a vadőri képesítés mintájára egy 3—4 héti tartó tanfolyam elvégzését is megköveteli, minden bizonnyal meg lesz a kellő biztosítéka annak, hogy az altiszti kar csak valóban megfelelően képzett szakemberekkel bővüljön.

A MEVME-nek az erdőőr és alerdész címek viselésére, illetőleg ezzel kapcsolatosan az átminősítésre vonatkozó kérelmét a bizottság érdemben nem kívánta tárgyalni, mert ennek az amúgyis alárendelt jelentőségű kérdésnek az elbírálása teljesen a minisztérium hatáskörébe tartozik. A bizottság meggyőződése szerint az illetékesek, akik hosszú idő óta behatón foglalkoznak az ügyel, bizonyára megtalálják a leghelyesebb és mindenkit kielégítő megoldást.

A beadványnak a további két pontja lényegében ugyanazokat tartalmazza, mint a középiskolások felterjesztése, tehát külön tárgyalást nem kívánt.

A legkisebb fizetés megállapítására vonatkozó kérelem teljesítését a bizottság nem tudja javasolni, mert a magángazdaságnál egészen mások a viszonyok, mint az állami szolgálatban és a munkakör, gazdasági helyzet, stb. különbözőségei eleve kizárják a javadalmazás azonos szintű megállapítását.

Teljes mértékben magáéva tette azonban a bizottság az erdészeti segédszemélyzetnek a cselédsorból való kiemelésére, nyugdíjüggének rendezésére és baleset elleni kötelező biztosítására vonatkozó kérelmet.

Ebben az ügyben az egyesület már korábban is felterjesztéssel fordult a földművelésügyi miniszter úrhoz és azt kérte, tegye a kormány kötelezővé, hogy az erdészeti altiszteket a magánuradalmak a cselédség részére megállapított négyszeres összeg erejéig biztosítsák az OMBI-nál; a birtokosság készséggel vállalta a befizetendő díj $\frac{3}{4}$ -részét. Az erdőaltiszti kar a legértékesebb nemzeti vagyontárgyak egyikének a közvetlen felügyeletet látja el, az üzemben a munkással és a cselédséggel szemben a birtokost képviseli, a törvény előtt, mint közbiztonsági közeg szerepel és így mindenképpen lehetetlen a mai helyzet további fenntartása, amely a felelősségteljes szolgálat után még emberséges nyugdíjat sem biztosít, és a cselédsorban való tartással a feltétlenül szükséges tekintély megővását is nehezíti teszi. Az állandó életveszéllyel járó védelmi szolgálat gondjait nem enyhíti olyan intézkedés, hogy baleset és rokkantság esetén megfelelő anyagi ellenszolgáltatásban részesül a kötelelességtől mentes áldozata és ezért a bizottság azt javasolja, kérje az egyesület újból és nyomatékosan a földművelésügyi miniszter úrtól ennek a kérdésnek mielőbbi méltó

tányos rendezését, azzal a kiegészítéssel, hogy a gondoskodás terjedjen ki az özvegyekre, valamint az árvákra is és a nyugdíjszolgáltatás a 60. élet-évről kezdődjék.

Ajtai Sándor dr. hangsúlyozta, hogy a cselédsorból való kiemelés még nem tekinthető elintézettnak a magasabb díjtételű biztosítással. A kérdés megoldásánál külön törvényben kell szabályozni az alkalmazás módját, a felmondás határidejét, az illetmények és lakáspénz megállapítását, valamint az ezekkel összefüggő törvényes eljárásokat, mert amíg az erdészeti személyzet a cseléd törvény hatálya alatt marad, a MEVME tulajdonképpeni kérelmé nem teljesíthető.

Az elnök is nyomatékkal rámutatott arra, hogy a birtokosság maga is a kérdés mielőbbi alapos és méltányos rendezését kívánja, mert teljes tudatában van annak, hogy vagyonának hűséges kezelése és biztonsága az alkalmazottak lelkiismeretességétől és megaláztatásától függ. A kipróbált, erélyes altiszti karra, amely mindenkor maradéktalanul kenyér-adója érdekeit képviseli, feltétlenül szükség van és ennek természetes velejárója, hogy a cselédséggel szemben megkülönböztetett jogi helyzetet kell biztosítani neki.

Többek hozzászólása után az igazgató-választmány egyhangúlag magáévá tette a különbizottság álláspontját és az ügyvezető javaslatára úgy határozott, hogy a cselédsorból való kiemelés kérdését külön választja az altiszti kar többi kívánságaitól és arra vonatkozólag részletesebb beadvánnyal fordul a földművelésügyi miniszter úrhoz, mert azzal is jelét kívánja adni a kérdés elbírálására hivatott szociálpolitikai osztály előtt, hogy az erdészeti főosztálynak a kedvező döntés érdekében folytatott harcát az érdekegyesítésbe tömörült erdőbirtokos-osztály és erdőmérnöki kar is a legteljesebb mértékben támogatja.

A titkár a közgyűlés egybehívására vonatkozólag tett javaslatot.

Mint hogy azok a rendkívüli körülmények, amelyek a közgyűlésnek Kassán való megtartása elé akadályokat gördítettek, nagyrészt ma is fennállanak, viszont az alapszabályok értelmében az év végéig a közgyűlést meg kell tartani és azt 30 nappal előzőleg az „Erdészeti Lapok“-ban közzé kell tenni, a közgyűlésnek Budapesten, december hó 19-én történő megtartását javasolta. Az igazgató-választmány egyhangúlag a titkár indítványa értelmében határozott.

Ezután a titkár Ajtay Jenő választmányi tag 5 indítványát ismertette, amelyekben az indítványtevő arra kéri az egyesületet, forduljon felterjesztéssel a földművelésügyi miniszter úrhoz a következő kérdések tisztázása érdekében.

1. Miért leteleztek meg a pénzügyi hatóságok a fahasználatok engedélyezése tárgyában bélyeg nélkül beadott kérvényeket, amikor a 4390/1940. M. E. számú rendelet az évi vágásterület kitermelését kötelezően előírja és a 6490/1940. M. E. sz. rendelet pedig az ország faellátása érdekében teszi lehetővé az egyévi vágásterületnek megfelelő túlhasználatot?

2. Miért kell az erdőbirtokosnak a törvényben kötelezően előírt tisztítási munkálatokhoz is külön engedélyt kérnie s ha ezt elmulasztja, miért indítanak ellene erdőrendészeti áthágási eljárást?

3. Az előző indítvánnyal kapcsolatban szükségesnek mutatkozik a fiatalos érdekében végzett és csak 1—3 cm vastag faanyagot adó erdőápolási (tisztítási) munkának a „fahasználat“-tól való elkülönítése, mert előfordult, hogy az illetékes erdőhatóság az előbbi elvégzését is külön engedélyhez kötötte.

4. Gróf Keglevich Gyulának az „Erdészeti Lapok“ f. évi IX. füzetében megjelent közleménye helyesen mutat rá, hogy az az általános rendel-

kezés, amely a kitermelt fának a vágásterületről való kifuvározásához április 15-ét állapítja meg határidőül, igen sok esetben hátrányos, mert megfosztja az erdőgazdaságokat annak a lehetőségétől, hogy olyan időben is szállíttassák a fájukat, amikor erre a falusi fuvarosok a legjobban ráérnek. Minthogy a fuvarozás — kellő felügyelet mellett — április 15-e után sem okoz kárt a felújításban és az ország faellátását éppen a fuvarozási nehézségek tették válságossá, mindenképpen megokolt lenne a vágáskitakarítás határidejének *június 30-ig* való meghosszabbítása.

5. Az állandó erdőgazdasági szaktanácsadók szolgálat esküjének a szövegét célszerű lenne az Országos Erdészeti Egyesület, illetőleg az Országos Erdőgazdasági Tanács meghallgatásával megállapítani.

Az igazgató-választmány az indítványokra — többek hozzászólása után — a következőképpen határozott:

1. A bélyegmentesség ügyében — minthogy a gyakorlatban látszólag ellentétes felfogások érvényesülnek — a kérdés tisztázását kéri a földművelésügyi miniszter úrtól.

2. és 3. A tisztítási, illetőleg gyérítési munkák szabatos meghatározása, illetőleg külön engedélyhez való kötése tárgyában ugyancsak megfelelő, minden részletre kiterjedő rendelkezés kiadását kéri a földművelésügyi miniszter úrtól.

4. A kiszállítási határidőre vonatkozólag kérni fogja a földművelésügyi miniszter urat, utasítsa a m. kir. erdőigazgatóságokat, hogy mindig *az összes helyi viszonyok gondos mérlegelése* alapján intézkedjenek és olyan esetekben, amikor a felújítást valóban nem fenyegeti veszély (pl. ha természetes úton történik), *kellő felügyeletben* *since hiány* és a faellátás érdekei az egyébként tetlen falusi fuvarosok munkábaállítását is megkívánják, engedélyezzék az április 15-i utáni fuvarozást is.

5. Mintán az erdészeti alkalmazottak felesketésénél követendő eljárást szabályozó 111.000/1939. F. M. sz. miniszteri rendelet már megjelent, pusztán arra vonatkozólag kell a földművelésügyi miniszter úrtól határozott rendelkezést kérni, hogy az erdőbirtoknak több vármegye területén való széttagoltsága esetén, az alkalmazott erdőgazdasági szaktanácsadó ne legyen kénytelen mindegyik közigazgatási hatóság előtt esküt tenni.

Az *ügyvezető* ezután bejelentette, hogy a fennálló rendeletek értelmében az egyesület is kénytelen volt a székházban építendő légoltalmi óvóhely soronkívüli elkészítése tárgyában intézkedni. Az erre vonatkozó költségek kb. 7000 pengőt tesznek ki, de ennek az összegnek a fele adójóváírás formájában megtérül. Az építkezés már folyamatban van, de mintán az alagsori helyiségek bérlőjének csak májusra lehetett felmondani, a munka csak jövő év nyarán készül el.

Az igazgató-választmány a bejelentést tudomásul vette és az építéshez szükséges költségeket póthitel formájában engedélyezte.

Gróf Esterházy Móric az erdészeti alkalmazottak újabb katonai behívását tette szóvá és ezzel kapcsolatban annak a komoly aggodalmának adott kifejezést, hogy hiába igyekszik a kormány az ország faellátása érdekében az erdőgazdaságok segítségére sietni, ha a termelést vezető erdőtiszteket és altiszteket elvonja a munkától.

Zsombory Ignác közölte az igazgató-választmánnyal, hogy a katonai szolgálattételre behívott erdészeti alkalmazottak felmentése érdekében a földművelésügyi minisztérium olyan közvetlen kapcsolatot létesített a honvédelmi minisztériummal, amely az eljárást igen meggyorsítja és minden nehézséget a legrövidebb időn belül megszüntet. Felvilágosítását az igazgató-választmány megnyugvással vette tudomásul.

A *titkár* a minden évben szokásos karácsonyi segélyek céljaira 600—800 pengő kiutalásának az engedélyezését kérte, amire az igazgató-választmány egyhangúlag hozzájárult.

Végül bejelentette a *titkár*, hogy felvételüket kérték az egyesületbe: dr. gróf *Pálffy-Daun József*, gróf *Pálffy-Daun Józsefné* és gróf *Stubenberg József* nagybirtokosok, a Melki Apátság margittai uradalma, valamint *Birck Oszkár*, *Déry Károly*, *Fiedler Gyula*, *Fecser György*, *Fröhlich Gyula*, *Hermann Lajos*, *Hesz Ágoston*, *Hoffmann Sándor*, *Istvánffy József*, *Jász Károly*, *Kuppán János*, *Marosi Gyula*, *Matyasovszky László*, *Nagy Ákos*, *Gárdonyi Nagy László*, *Nagy Zoltán*, *Simonek János*, *Szabó Kálmán* és *Virágh Béla* erdőmérnökök. Indítványára az igazgató-választmány valamennyi jelentkezőt egyhangúlag az egyesület tagjai sorába iktatta.

Ezzel kapcsolatosan a *titkár* arra kérte az államerdészet jelenlévő képviselőit, hívják fel a visszaesatolt erdélyi részeken újonnan felállított erdőigazgatóságok és erdőfelügyelőségek figyelmét az egyesületre is. Trianon előtt a közbirtokosságok legnagyobb része tagja volt az egyesületnek. A csekély tagdíj nem jelent számottevő megterhelést, viszont az egyesület az „Erdészeti Lapok”-ban komoly ellenértéket ad érte és ezenfelül minden tagjának díjtalanul áll szaktanácsal rendelkezésére. A közbirtokosságok belépése az egyesületnek számottevő anyagi segítséget, a közbirtokosságoknak pedig hasznos szakbeli kapcsolatot jelentene.

Az *elnök* melegen pártolta a *titkár* kérelmét és egyéb tárgy híján az ülést berekesztette.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földmívelésügyi miniszter 185.920/1940/I—1. számú rendelete a Magyar Szent Koronához visszaesatolt keleti és erdélyi országrészen az erdészeti igazgatás szervezete tárgyában.*

Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. IV. t.-c. 235. §-ában és a Magyar Szent Koronához visszaesatolt keleti és erdélyi országrésznek közigazgatásáról szóló 7800/1940. M. E. számú rendelet 27. §-ának (4) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az erdészeti igazgatás ellátására hivatott m. kir. erdőigazgatóságok, erdőfelügyelőségek és erdőhivatalok székhelyeinek megállapítására és azok kerületi beosztására vonatkozó 53.300—1935. (Rt. 1935. 368. o.), 80.400—1937. (Rt. 1937. 116. o.), 125.661—1938. (B. K. 1939. 12. sz.) és 112.891—1939. (Rt. 1939. 1476. o.) számú rendeleteim módosításával és kiegészítésével az alábbiakat rendelem.

1. §. Az eddigi Csonka-Szatmár vármegye területe a debreceni m. kir. erdőigazgatóság kerületéből a jelen rendelet alapján szervezett nagybányai m. kir. erdőigazgatóság alá rendeltetik. Nagyvárad thj. városban m. kir. erdőfelügyelőség állítatik fel, mely a debreceni m. kir. erdőigazgatóság alá rendeltetik. A nagyvárad m. kir. erdőfelügyelőség kerülete kiterjed Bihar vármegye (7800/1940. M. E. számú rendelet 2. §. 1. pontja) és Nagyvárad thj. város területére. Élesden m. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség állítatik fel, amely a nagyvárad m. kir. erdőfelügyelőség alá rendeltetik. Működési köre kiterjed az élesdi járás területére.

2. §. Az ungvári m. kir. erdőigazgatóság kerületéből az eddigi Bereg és Ugocsa vármegyéhez tartozó része (7800/1940. M. E. számú rendelet 2. §. 4. pontja) a jelen rendelet alapján szervezett nagybányai m. kir. erdőigazgatóság alá rendeltetik. A beregszászi m. kir. erdőfelügyelőség megszűnik. Beregszászon m. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség állítatik fel, amely a munkácsi m. kir. erdőfelügyelőség alá rendeltetik. Működési köre

* Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1940. december 1-i 274. számában.

kiterjed Bereg vm. (7800—1940. M. E. sz. rendelet 2. §. 3. pontja) területére.

3. §. A máramarosi közigazgatási kirendeltségnek Máramaros vármegyéhez csatolt része (7800/1940. M. E. számú rendelet 2. §. 5. pontja) a bustyaházi m. kir. erdőigazgatóság kerületéből a rahói m. kir. erdőigazgatóság alá rendeltetik. A rahói m. kir. erdőfelügyelőség megszűnik. Máramarosszigeten m. kir. erdőfelügyelőség állítatik fel, mely a rahói m. kir. erdőigazgatóság alá rendeltetik. Kerülete azonos a rahói m. kir. erdőigazgatóság kerületével.

A rahói m. kir. erdőigazgatóság kerületében a következő m. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltségek és m. kir. erdőhivatalok állítatnak fel:

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Dragomérfalva. Működési köre kiterjed a dragomérfalvai járás, továbbá az aknasugatagi járáshoz tartozó Disznópataka, Váncsfalva, Nánfalva és Bareánfalva községek területére.

b) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség Felsővisó. Működési köre kiterjed a felsővisói járáshoz tartozó Alsóvisó, Bors, Majszin, Felsővisó, Középvíró, Visóóroszi, Havasmező és Oroszkő községek területére.

Állami erdőgazdaságok.

a) M. kir. erdőhivatal, Rónaszék. b) Vaséri m. kir. erdőhivatal, Felsővisó. c) M. kir. erdőhivatal, Havasmező.

4. §. A visszacsatolt keleti és erdélyi országrésznek az előző 1—3. §-okkal nem érintett területén működő m. kir. erdőigazgatóságok, m. kir. erdőfelügyelőségek (kirendeltségek) és m. kir. erdőhivatalok székhelyei és kerületi beosztása a következő:

I. M. kir. erdőigazgatóság, Nagybánya.

Kerülete kiterjed Szatmár, Szilágy és Ugoesa vármegyék, valamint Szatmárnémeti sz. kir. város területére és kerületén kívül ellátja a Szolnok-Doboka, Kolozs és Bihar vármegyékben fekvő állami erdőgazdaságok üzemi teendőit.

M. kir. erdőfelügyelőségek:

1. M. kir. erdőfelügyelőség, Szatmárnémeti. Kerülete kiterjed Szatmár és Ugoesa vármegyék területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Nagybánya. Működési köre kiterjed a nagybányai, nagysomkuti és kápolnokmonostori járások, valamint Nagybánya és Felsőbánya megyei városok területére.

b) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Avasújszász. Működési köre kiterjed az avasújszászi járás, valamint a színérváraljai járáshoz tartozó Apahegy, Iloba, Kissebespatak és Színérváralja községek területére.

c) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Nagyszőlős. Működési köre kiterjed Ugoesa vármegye területére.

2. M. kir. erdőfelügyelőség, Zilah. Kerülete kiterjed Szilágy vármegye területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Szilágysomlyó. Működési köre kiterjed a szilágysomlyói, krasznai és tagnádi járások, valamint Szilágysomlyó megyei város területére.

Állami erdőgazdaságok:

1. Felsőbányai m. kir. erdőhivatal, Nagybánya. 2. Alsófernezelyi m. kir. erdőhivatal, Nagybánya. 3. M. kir. erdőhivatal, Láposbánya. 4. M. kir.

erdőhivatal, Barlafalu. 5. M. kir. erdőhivatal, Szinfalu. 6. M. kir. erdőhivatal, Kohóvölgy. 7. M. kir. erdőhivatal, Tökés. 8. M. kir. erdőhivatal, Élesd.

II. M. kir. erdőigazgatóság, Kolozsvár.

Kerülete kiterjed Kolozs és Szolnok-Doboka vármegyék, valamint Kolozsvár sz. kir. város területére.

M. kir. erdőfelügyelőségek:

1. M. kir. erdőfelügyelőség, Kolozsvár. Kerülete kiterjed Kolozs vármegye és Kolozsvár sz. kir. város területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Bánffyhunyadi. Működési köre kiterjed a bánffyhunyadi és hidalmási járások területére.

2. M. kir. erdőfelügyelőség, Dés. Kerülete kiterjed Szolnok-Doboka vármegye területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Bethlen. Működési köre kiterjed a bethleni járás, valamint a kékesi járáshoz tartozó Aranyosmóric, Böd, Bödön, Buza, Cente, Dellőpáti, Feketelak, Kapor, Kékes, Kékesujfalu, Ketel, Magyarborzás, Mányik, Melegföldvár, Mezőveresegyháza, Szászenes, Szászsombor, Szentmáté, Ujös és Vice községek területére.

b) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Galgó. Működési köre kiterjed a nagyilondai és magyarláposi járások területére.

III. M. kir. erdőigazgatóság, Beszterce.

Kerülete kiterjed Beszterce-Naszód vármegye területére.

M. kir. erdőfelügyelőség, Beszterce.

Kerülete azonos a m. kir. erdőigazgatóság kerületével.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Naszód. Működési köre kiterjed a naszódi és óradnai járások területére.

A volt naszódvidéki községek államerdészeti kezelésben lévő erdőgazdasága:

1. Ilvai m. kir. erdőhivatal, Kisilva. 2. Aranyosbesztercei m. kir. erdőhivatal, Radnalajosfalva. 3. Szamosvölgyi alsó m. kir. erdőhivatal, Dombhátfürdő. 4. Szamosvölgyi felső m. kir. erdőhivatal, Óradna. 5. Naszódi m. kir. erdőhivatal, Naszód. 6. Szálvavölgyi m. kir. erdőhivatal, Naszód. 7. Dornavölgyi m. kir. erdőhivatal, Kosna. 8. Borgói felső m. kir. erdőhivatal, Borgóprund. 9. Borgói alsó m. kir. erdőhivatal, Borgóprund. 10. Sajói m. kir. erdőhivatal, Beszterce. 11. Rebravölgyi m. kir. erdőhivatal, Naszód.

IV. M. kir. erdőigazgatóság, Marosvásárhely.

Kerülete kiterjed Maros-Torda vármegye, valamint Marosvásárhely sz. kir. város területére és kerületén kívül ellátja a Csik és Háromszék vármegyékben fekvő állami erdőgazdaságok üzemi teendőit.

M. kir. erdőfelügyelőségek:

1. M. kir. erdőfelügyelőség, Marosvásárhely. Kerülete kiterjed Maros-Torda vármegye és Marosvásárhely sz. kir. város területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Szászrégen. Működési köre kiterjed a régeni alsó járás, valamint Szászrégen m. város területére.

b) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Szováta. Működési köre kiterjed a nyárádszeredai és erdőszentgyörgyi járások területére.

c) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Maroshévíz. Működési köre kiterjed a régeni felső járás területére.

Állami erdőgazdaságok:

1. Mocsári m. kir. erdőhivatal, Görgényszentimre. 2. Laposnyai m. kir. erdőhivatal, Görgényszentimre. 3. Iszticsói m. kir. erdőhivatal, Görgényszentimre. 4. M. kir. erdőhivatal, Kovászna. 5. M. kir. erdőhivatal Gyergyótölgyes.

V. M. kir. erdőigazgatóság, Csíkszereda.

Kerülete kiterjed Csík, Háromszék és Udvarhely vármegyék területére.

M. kir. erdőfelügyelőségek:

1. M. kir. erdőfelügyelőség, Csíkszereda. Kerülete kiterjed Csík vármegye területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség Csíkszentmárton. Működési köre kiterjed a csíkszentmártoni járáshoz tartozó Csíkesekefalva, Csíkszentmárton, Csíkzsentsimon, Csatószeg, Tusnád, Tusnádfürdő, Lázárfalva, Csíkverebes, Kászonaltiz, Kászonfelltiz, Kászonimpér, Kászonjakabfalva és Kászonújfalu községek, valamint a Gyergyótölgyes községi II. határrész, továbbá a csíkszeredai járáshoz tartozó Csíkszentkirály és Csíkszentimre községek területére.

b) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Gyergyószentmiklós. Működési köre kiterjed a gyergyószentmiklósi járáshoz tartozó Vasláb, Gyergyóújfalu és Gyergyócsomafalva községek, továbbá Gyergyószentmiklós megyei város, valamint a Kilyénfalva és Tekerőpatak községi I. határrészek területére.

c) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Gyergyóalfalu. Működési köre kiterjed a gyergyószentmiklósi járáshoz tartozó Gyergyóalfalu, Ditró, Ditróhodos, Galócás, Gyergyóremete, Szárhegy, Gyergyóvárhegy és Salámás községek, valamint a gyergyótölgyesi járáshoz tartozó Bor-szék község területére.

d) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Gyergyótölgyes. Működési köre kiterjed a gyergyótölgyesi járáshoz tartozó Gyergyóbékás, Gyergyó-holló és Bélbor községek, valamint a Gyergyótölgyes községi I., a gyergyószentmiklósi járáshoz tartozó Tekerő-patak és Kilyénfalva községi II. határrészek területére.

e) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Szépvíz. Működési köre kiterjed a csíkszeredai járáshoz tartozó Csíkszentdomokos, Csíkcsicsó, Mádéfalva, Karcfalva, Csikdánfalva, Csikjenőfalva, Csikrákos, Göröcsfalva, Csikmadaras, Vacásresi, Csíkzsentsimás, valamint a szépvízi járáshoz tartozó Szépvíz, Csíkzsentsimihály, Gyimesfelsőlók, Gyimesközéplék, Gyimesbükk, Csíkzsentsimihály és Csikborzsova községek területére.

2. M. kir. erdőfelügyelőség, Székelyudvarhely. Kerülete kiterjed Udvarhely vármegye területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Korond. Működési köre kiterjed a parajdi járás, továbbá a székelyudvarhelyi járáshoz tartozó Oroszhegy, Zetelaka, Farkaslaka, Bogárfalva, Kecsetkisfalud, Székelypál-falva, Szentlélek, Küküllőkeménfalva és Székelyszentkirály községek, valamint a Bögöz, Farcád, Székelylengyel-falva, Nyikómalom-falva, Székely-

fancsal, Kadicsfalva, Székelyszenttamás és Ülke községi II. határrészek területére.

b) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Oklánd. Működési köre kiterjed az oklándi járáshoz tartozó Homoródalmás, Lővete, Székelyzsombor, Oklánd, Karácsonfalva, Homoródújfalú, Kisbacon, Bibarefalva, Magyarhermány, Székelyszáldobos, Bardóc, Erdőfüle, Olasztelek, Vargyas és Felsőrákos községek területére.

3. M. kir. erdőfelügyelőség, Sepsiszentgyörgy. Kerülete kiterjed Háromszék vármegye területére.

a) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Barót. Működési köre kiterjed a baróti járás területére.

b) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Bereck. Működési köre kiterjed a kézdivásárhelyi járáshoz tartozó Bereck, Sósmező, Lemhény, Kézdiálmás, Nyujtód, Kézdisárfalva, Kézdiszászfalu, Oszdola, Hilib, Kézdimartonos községek területére.

c) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség, Kézdivásárhely. Működési köre kiterjed a kézdivásárhelyi járáshoz tartozó Torja, Kézdiszentkereszt, Kézdiszentlélek, Imecsfalva, Alsócsernáton, Felsőcsernáton, Dálnok, Kézdiálbis, Esztelnek, Béla falva, Csomortán, Kurtapatak, Futásfalva, Ika falva, Kézdikővár, Kézdiszázrapatak, Kézdimárkosfalva, Hatolyka, Kézdimartonfalva, Szentkatolna és Kézdioroszfalu községek, valamint Kézdivásárhely megyei város területére.

d) M. kir. erdőfelügyelőségi kirendeltség Kovászna. Működési köre kiterjed a kovásznai járás területére.

5. §. A jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1940. évi november hó 27-én.

M. kir. Földművelésügyi Miniszter.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 199.685/1940. számú rendelete a Magyar Szent Koronához visszaesatolt keleti és erdélyi területen a vadászati tilalmi idő szabályozása tárgyában.*

A Magyar Szent Koronához visszaesatolt keleti és erdélyi terület közigazgatásáról szóló 7.800/1940. M. E. sz. rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában kiadott 8420/1940. M. E. sz. rendelet 1. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem.

1. §. A Magyar Szent Koronához visszaesatolt keleti és erdélyi területen a vadászat tilos. E tilalom nem terjed ki a farkas, a vaddisznó, a róka, a vízimadarak, a seregekben vonuló vadludak és vadkaesák, a téli bűvár, a kánya, a karvaly, a héja, a réti héja, a gatyás ölyv, a szarka, a szajkó, a varjú és — szőlőben és gyümölcsösben — a seregély vadászatára. Nem terjed ki továbbá a vadászati tilalom a mezei nyúl és fácánkakas vadászatára, de csak a folyó év december havában.

Hajtó kutyával, kopóval, tacsóval, agárral vagy egyéb hajtóéhbél nem szabad vadászni. Kotorék ebekkel szabad kotorékmunkát végeztetni, vizslával, valamint pórázon vezetett vérebbel és früss vaddisznónyomra eresztett disznós kutyával szabad vadászni.

Sem a vadak flait, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad. A madarak tojásainak szedésére — kizárólag vadtenyésztés céljából — a földművelésügyi miniszter ad engedélyt. Ily engedélyt a vadászati jog bérlejtje csak a bérbeadó hozzájárulása alapján kaphat.

* Megjelent a Budapesti Közlöny 1940. december 1-i 274. számában.

2. §. A földművelésügyi miniszter az előbbi §-ban meghatározott vadászati tilalom alól egyes vadfajok, meghatározott területek, vagy egyes vadak lelövése tekintetében — különösen a vadkárok elhárítása érdekében — kivételt engedélyezhet, egyúttal a vad lelövését bejelentési kötelezettséghez kötheti.

3. §. Amennyiben súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1883:XX. t.-c. V. fejezetében meghatározott pénz-büntetéssel büntetendő az, aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi vagy kijátssza.

A pénzbüntetés kiszabása tekintetében az 1928:X. t.-c. rendelkezései az irányadók.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a m. kir. rendőrség működési területén a m. kir. rendőrségnek, mint rendőri büntetőbírósnak a hatáskörébe tartozik. Szakminiszternek az 1929:XXX. t.-c. 59. §-a (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezéseik alkalmazása szempontjából a földművelésügyi minisztert kell tekinteni.

4. §. A jelen rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

A Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi területen a jelen rendelet hatálybalépésével megszűnik a vadászati közigazgatásra vonatkozó román jogszabályok azon rendelkezéseinek hatálya, amelyek a vadászati tilalmi időre vonatkoznak.

Budapest, 1940. évi november hó 30-án.

Vitéz gróf Teleki Mihály s. k.

A m. kir. minisztérium 8430/1940. M. E. sz. rendelete a Magyar Szent Koronához visszacsatolt kárpátaljai területeken végrehajtott földbirtok-rendezzéssel kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában.*

A m. kir. minisztérium a Magyar Szent Koronához visszatért kárpátaljai területeknek az országgal egyesítéséről szóló 1939:VI. t.-c. 7. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §. A cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok (1919. évi április hó 16. napján kelt 215. sz. törvény) alapján lefoglalt ingatlanokból hatósági rendelkezés útján, vagy hatósági rendelkezést pótló magánjogi ügylet útján történt ingatlanszerzéseket felül kell vizsgálni és a szükséghez képest hatálytalanítani kell avégből, hogy a földbirtokpolitikai jogszabályok végrehajtása során az őslakosságot ért egyenlőtlenségek és méltánytalanságok kiegyenlítettessenek.

Az első bekezdésben meghatározott cél érdekében felül kell vizsgálni a cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok végrehajtása során szerzett mezőgazdasági szeszgyári vagy egyéb mezőgazdasági szövetkezeti tagságokat, továbbá közbirtokossági, úrbéri közösségi tulajdoni hányadokat, valamint erdőbirtokossági és legeltetési társulati illetőségeket is s az ilyen tagságot, tulajdoni hányadot vagy illetőséget, valamint az azok alapján gyakorolt jogosítványokat a szükséghez képest hatálytalanítani kell.

2. §. A jelen rendelet szempontjából hatósági rendelkezés útján történt ingatlanszerzésnek azt az ingatlanszerzést kell tekinteni, amelynél az ingatlant a szerző vagy jogelődje a visszacsatolt kárpátaljai területeken a cseh-szlovák állam (földhivatal vagy egyéb hatóság) rendelkezése

* Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1940 november 30-i 273. számában.

alapján a cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok értelmében lefoglalt és a cseh-szlovák állam (földhivatal) által átvett ingatlanokból a volt tulajdonos közreműködése nélkül szerezte.

Hatósági rendelkezést pótló magánjogi ügylet útján történt ingatlan-szerzésnek pedig azt az ingatlanszerzést kell tekinteni, amelynél az ingatlant a szerző vagy jogelődje a visszacsatolt kárpátaljai területeken a cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok alapján lefoglalt és a foglalás alól fel nem oldott ingatlanokból közvetlenül a volt tulajdonostól, de a cseh-szlovák állam (földhivatal vagy egyéb hatóság) jóváhagyásával szerezte.

Az 1. §. (2) bekezdése alá eső tagságnak (illetőségnek, tulajdoni hányadnak) azt kell tekinteni, amely a cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok végrehajtása során lefoglalt és juttatott ingatlannal függ össze, vagy bár ilyen ingatlantól függetlenül a cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok végrehajtása során szereztetett.

Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott ingatlanszerzésnek kell a szerzést akkor is tekinteni, ha a tulajdonjogot a telekkönyvben még nem bekebelezték be.

3. §. Az olyan ingatlannak a tulajdona, amelynek megszerzését az 1. §. alapján hatálytalanították, az államra száll.

Az ingatlan tehermentesen, de a telki szolgáltatások épségben maradásával száll át az államra. A korábban kötött haszonbérleti szerződések a mindenkor gazdasági év végére megszüntethetők. A jelzálogos hitelezők és más érdekelték biztosítása tekintetében — amennyiben a jelen rendelet 4. §-a alapján a tulajdonos javára megtérítést vagy kárpótlást állapítanak meg, — az 1936:XXVII. t.-c. 31–36. §-ait kell megfelelően alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a haszonbérleti szerződés megszűnése miatt a haszonbérletnek kártalanítás nem jár.

4. §. Amennyiben az ingatlanszerzést, tagságot (illetőséget, tulajdoni hányadot, jogosítványt) az 1. §. alapján felülvizsgálat során hatálytalanították, az eddigi tulajdonos, illetőleg jogosított részére meg kell téríteni azt az összeget, amelyet ő vagy jogelődje a cseh-szlovák földhivatalnak, vagy a korábbi tulajdonosnak, akár közvetlenül, akár a megbízott pénzügyi szerv útján a vételár tökéösszegének törlesztéseként, illetőleg a jogosítványért valósággal készpénzben kifizetett. Kamatok, késedelem és költségek címén fizetett összegek fejében megtérítés nem jár.

Az ingatlanra fordított beruházásokért kártérítés nem jár. Kivételesen azonban, különösen, ha a hitelező kielégítésére, vagy a kimozdítottak családi viszonyaira tekintettel méltányos, a szükséges és hasznos beruházások meglévő értékének erejéig terjedő kárpótlást lehet megállapítani.

Amennyiben a jogosított a birtoklás tartama alatt a rendes erdőgazdasági haszonon felül rendkívüli fahasználat, művelési ágváltozás, megosztás következtében is jutott jövedelemhez, a megtérítési, illetőleg kártérítési összeg megállapításánál erre is figyelemmel kell lenni.

Azoknak a kártalanítására, aknek kártalanításáról nemzetközi egyezmény rendelkezik, az egyezmény rendelkezései irányadók.

5. §. Az ingatlanszerzés, valamint az 1. §-ban meghatározott jogosítványok szerzésének megerősítése vagy hatálytalanítása, úgyszintén a 4. §. szerinti megtérítés, illetőleg kárpótlás, valamint a 3. §. értelmében az államra szállott ingatlanok földbirtokpolitikai célokra felhasználása és az 1. §. alapján hatálytalanított jogosítvány juttatása tárgyában Kárpátalja kormányzói biztosának javaslata alapján a földművelésügyi miniszter határoz.

Ha az ingatlanszerző, vagy az 1. §-ban említett jogosítványok szerzője külföldi állampolgár, az ingatlanszerzés, valamint az 1. §-ban meghatározott jogosítványok szerzésének megerősítése vagy hatálytalanítása ügyében a földművelésügyi miniszter a külügyminiszterrel egyetértőleg határoz.

6. §. Az ingatlanokban való részesítés személyi előfeltételeire az 1936:XXVII. t.-c. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A rendelkezésre álló ingatlanokból községeknek községháza, jegyzői és orvosi lakás, iskola és óvoda céljára, továbbá községeknek, erdőbirtokossági és legeltetési társulatnak, közbirtokosságnak vagy volt úrbéres közösségnek közös legelő vagy erdő létesítésére vagy kiegészítésére szükséges ingatlanok, — végül kivételsen egyházak részére erdőingatlan juttatásának is helye van.

A kincstár tulajdonában lévő erdőket célszerűen kiegészítő erdőt és erdőhöz tartozó egyéb ingatlanokat az állam tulajdonában kell megtartani.

7. §. Ha a földművelésügyi miniszter olyan erdőterület juttatását erősíti meg, amelynek erdőként fenntartása közérdek, a juttatottakat kötelezi arra, hogy a juttatott területet továbbra is erdőként tartsák fenn és tekintet nélkül az egyes tulajdonosok erdejének kiterjedésére, erdőgazdasági közösséget (1935:IV. t.-c. 301. §.) szervezzenek. Ha a juttatottak ilyen erdő faállományát már kiirtották, a földművelésügyi miniszter a megerősítő határozatában a juttatottakat kötelezi, hogy a kiirtott erdőterületet meghatározott határidő alatt újra beerdősítsék.

8. §. A visszatért kárpátaljai területen földbirtokpolitikai célra lefoglalt és a cseh-szlovák hatóságok által átvett ingatlanokért a lefoglalást szenvedett volt tulajdonosoknak járó megtérítésnek mértéke és módzatai tekintetében a cseh-szlovák jogszabályok irányadók.

9. §. A cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok (1919. évi május hó 27. napján kelt 318. számú törvény és az ezt kiegészítő és módosító egyéb jogszabályok), valamint a jelen rendelet 6. §-a alapján kiosztott ingatlanok elidegenítésére, megterhelésére, végrehajtás útján értékesítésére és az ilyen ingatlanok tekintetében az államot illető elővásárlási jog gyakorlására az 1936:XXVII. t.-c. 54. §-ának rendelkezéseit kell alkalmazni. Az 1936:XXVII. t.-c. 54. §-ának a rendelkezései az említett ingatlanokra külön telekkönyvi bejegyzés nélkül is kiterjednek.

Az (1) bekezdésben foglalt korlátozások azokra az ingatlanokra is fennállanak, amelyeket földbirtokpolitikai célokra lefoglalt ingatlanokból hatósági rendelkezést pótló magánjogi ügylet útján szereztek.

A jelen §-ban említett ingatlanokra vonatkozólag 1938. évi március hó 1. napjától kezdve jogoknak jogüggyellett való szerzése vagy megszüntetése hatálytalan, kivéve, ha a földművelésügyi miniszter a jog szerzéséhez vagy megszüntetéséhez utólagosan hozzájárul.

10. §. A cseh-szlovák földbirtokpolitikai jogszabályok alapján lefoglalt, a tulajdonostól átvett, de tulajdoni juttatással ki nem osztott, hanem a cseh-szlovák állam által saját kezelésben tartott vagy haszonbérlet útján hasznosított ingatlanok felett a földművelésügyi miniszter a 6. §. megfelelő alkalmazásával rendelkezik.

Az ilyen ingatlanokra vonatkozólag létrejött haszonbérleti jogviszonyt a földművelésügyi miniszter a mindenkori gazdasági év végére megszüntetheti. A haszonbérlőnek a jogviszony megszüntetéséből folyó követeléseire a 3. §. (2) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

11. §. Azokat az ingatlanokat, amelyeket cseh-szlovák jogszabály (az 1919. évi április hó 16. napján kelt 215. sz. törvény) értelmében lefoglalt

tak, de át nem vettek és földbirtokpolitikai célokra még nem használtak fel, a lefoglalás következtében fennálló elidegenítési és terhelési tilalom külön telekkönyvi bejegyzés nélkül is terheli, kivéve azokat az ingatlanokat, amelyeket cseh-szlovák jogszabályok (az 1919. évi április hó 16. napján kelt 215. sz. törvény 3. és 11. §-a, valamint az 1920. évi január hó 30. napján kelt 81. sz. törvény 20. §-a) alapján a lefoglalás alól a régi tulajdonos javára mentesítettek. A földművelésügyi miniszter az elidegenítési és terhelési tilalmat egészen vagy részben fel is oldhatja.

Amennyiben az (1) bekezdés rendelkezései alá eső lefoglalt ingatlanok a cseh-szlovák állam (földhivatal) által vagy annak rendeletére vagy hozzájárulásával haszonbérletbe adattak, az ilyen ingatlanokra létesült haszonbérleti jogviszonyt a földművelésügyi miniszter a mindenkor gazdasági év végére megszüntetheti. A haszonbérletnek a jogviszony megszüntetéséből folyó követeléseire a 3. §. (2) bekezdésének rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Az (1) bekezdés rendelkezése alá eső mezőgazdasági ingatlanok átvétele és felhasználása tekintetében a magyar földbirtokpolitikai jogszabályok irányadók.

Külön jogszabály rendelkezik az (1) bekezdés rendelkezése alá eső erdők átvétele és felhasználása, továbbá a tulajdonosnak értük járó megterítés mértéke és módzatai felől.

12. §. A földművelésügyi miniszternek határozatában (5. §.) telekkönyvszerűen kell megjelölni az ingatlan, amelynek juttatását (szerzését) megerősíti. A határozatban rendelkeznie kell az ingatlan árának biztosítására a cseh-szlovák állam, a földhivatal, vagy ezek által megbízott pénzügyi szerv, vagy az eladó javára bejegyzett jelzálogjog törlése és annak ranghelyén az eredetileg feltüntetett összeg erejéig a jelzálogjognak a Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet (a következőkben: Szövetkezet) javára való bekebelezése iránt.

A földművelésügyi miniszter határozatát megküldi az érdekelt juttatottaknak (ingatlanszerzőknek), a telekkönyvi hatóságnak és a Szövetkezetnek.

13. §. A telekkönyvi hatóság a határozat alapján az A. lapon a jogi minőség feljegyzésére szolgáló helyen az erre vonatkozó esetleges feljegyzést (pl. Rolnický nediel) megszüntetésével a következőket jegyzi fel: „Telephely (1936:XXVII. t.-e. 8430/1940. M. E.)”. Ennek a telekkönyvi feljegyzésnek hatálya tekintetében a 9. §-ban foglalt rendelkezések az irányadók. A feljegyzés hatálya a juttatott (ingatlanszerző) tulajdonjogának feljegyzésétől számít.

A határozat alapján a telekkönyvi hatóság az ingatlanok árának és járulékainak biztosítására a cseh-szlovák állam, földhivatal az általa megbízott pénzügyi szerv vagy az eladó javára bekebelezett jelzálogjog törlésével egyidejűleg elrendeli a jelzálogjognak az eredeti ranghelyén és az eredetileg feltüntetett összeg erejéig a Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet javára bejegyzését azzal az eltéréssel, hogy a cseh-szlovák koronában feltüntetett összeget 7:1 (100 cseh-szlovák korona = 14.28 pengővel) arányban pengőre átszámítva kell bejegyezni.

14. §. Amennyiben a földművelésügyi miniszter az ingatlanszerzést hatálytalanítja, határozata alapján a telekkönyvi hatóság az ingatlan tulajdonjogát a 3. §. értelmében tehermentesen a kincstár javára kebelezi be. Ha egyidejűleg az ingatlan továbbjuttatása iránt is rendelkezik, határozata alapján a telekkönyvi hatóság az ingatlan tulajdonát — a kincstár telekkönyvön kívüli tulajdonszerzésének feltüntetésével — közvetlenül a juttatott javára jegyzi be. A kincstár, vagy a juttatott tulajdonjogának

egyidejű bejegyzésével törülni kell az A. lapon a jogi minőség feljegyzésére szolgáló helyen a cseh-szlovák jogszabályok értelmében foganatosított feljegyzést. Az ingatlan tulajdonjogának a földművelésügyi miniszter határozata alapján az újabb juttatott javára bejegyzése esetében a cseh-szlovák jogszabályok értelmében foganatosított és esetleg még fennálló feljegyzés egyidejű törlesztésével az A. lapon a jogi minőség feltüntetésére szolgáló helyen a következőket kell feljegyezni: „Telephely (1936:XXVII. t.-c. 8430/1940. M. E.)“. A feljegyzés hatálya tekintetében a 13. §. rendelkezései irányadók.

A 10. §. hatálya alá eső ingatlanok tulajdonjogának a m. kir. kincstár javára való bekebelezésére a 11.230/1939. M. E. sz. rendelet 6. §-ának rendelkezései irányadók.

15. §. Ha az ingatlanok további juttatása ingatlan eldarabolással kapcsolatos, a juttatás tárgyában hozott határozatot a természetbeni felosztás, a juttatottak birtokba vezetése és a műszaki munkarészek elkészítése végett a Szövetkezetnek kell megküldeni. Ezeknek a munkálatoknak elvégzése tekintetében megfelelően kell alkalmazni az 1920:XXXVI. t.-c.-nek és az ezt kiegészítő és módosító jogszabályoknak, valamint a 100.000—1937. F. M. sz. rendelet 85. §-ának rendelkezéseit. A határozat végrehajtása során a Szövetkezet által tett intézkedések ellen az intézkedés megtételétől számított 15 nap alatt panasznak van helye a földművelésügyi miniszterhez. A Szövetkezet által készített műszaki munkarészek a területileg illetékes m. kir. állami földmérési felügyelőség vizsgálja felül és a földművelésügyi miniszter hitelesíti. A juttatottak javára a tulajdonjogot a telekkönyvi hatóság a földművelésügyi miniszter által hitelesített munkarészek és a Szövetkezet megerősítése alapján kebelezi be.

16. §. Az ingatlanok árát úgy a szerzés megerősítése, mint újabb juttatás esetében a földművelésügyi miniszter általában az 1939. évi március hó 15. napján hatályban volt cseh-szlovák jogszabályoknak megfelelően állapítja meg. Ha azonban az így megállapított ár a 2000/1937. M. E. sz. rendelet 1. §-ának (1) bekezdése, illetőleg 7. §-ának (1) bekezdése szerint a juttatottak által fizetendő árt meghaladja, az árt az előbb említett rendeletben meghatározott mértékig lehet leszállítani. Ha pedig a cseh-szlovák jogszabályok értelmében megállapított ár a juttatott föld minőségéhez, fekvéséhez, jövedelmezőségéhez és általában a gazdálkodás viszonyaihoz mérten túlságosan alacsonynak mutatkozik, az ingatlan árát a 2000/1937. M. E. sz. rendelet 1. §-ának (1) bekezdésében, illetőleg 7. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mértékig lehet felemelni. A földművelésügyi miniszter az ingatlanok árának megállapítása tárgyában hozott határozatát a Szövetkezettel közli.

Az előző bekezdés szerint megállapított ár törlesztésére megfelelően kell alkalmazni a 2000/1937. M. E. sz. rendelet 5. §-ának (1) és (3) bekezdésében, 10. §-ának (1), (2) és (3) bekezdésében, továbbá 12. és 14. §-aiban foglalt rendelkezéseket azzal az eltéréssel, hogy a juttatott tartozását 1941. évi január hó 1. napjától köteles törleszteni. Azokat a teendőket, amelyek a 2000/1937. M. E. sz. rendelet 5. §-ának (3) bekezdése és 10. §-ának (2) és (3) bekezdése szerint a pénzügyigazgatóság hatáskörébe tartoznak, a Szövetkezet látja el.

17. §. A Szövetkezet a már teljesített törlesztések figyelembevételével a 2000/1937. M. E. sz. rendelet rendelkezésének megfelelő alkalmazásával kiszámítja az egyes juttatottakat terhelő szolgáltatásokat. A már teljesített törlesztéseket a Szövetkezet a földművelésügyi miniszter által rendelkezésére bocsátott adatok alapján, valamint a községi előljárásagoktól vagy egyéb hatóságoktól megszerzett adatok alapján állapítja meg. Az 1939. évi március 15. napja után és a jelen rendelet hatályba lépése

előtt teljesített fizetést csak annyiban lehet törlesztésül beszámítani, amennyiben a fizetést magyarországi fizetési helyen teljesítették.

A Szövetkezet a szolgáltatások összegét és teljesítésének módját magyar és rutén nyelven szerkesztett tartozási kimutatásban közli az érdekelt juttatottakkal. A juttatott a kimutatás ellen a kézhezvételtől számított 15 nap alatt panasszal élhet. A panaszt a Szövetkezetnek kell beadni; a Szövetkezet a panaszt jelentés kíséretében felterjeszti a földművelésügyi miniszterhez.

A Szövetkezet kimutatása alapján a telekkönyvi hatóság az ingatlan árának és járulékainak biztosítására a 13. §. (2) bekezdése értelmében bejegyzett jelzálogjog törlésével egyidejűleg a jelzálogjogot, amennyiben a követelés összege a korábban bejegyzett jelzálogjoggal biztosított követelés összegét meg nem haladja, ennek a korábbi jelzálogjognak a ranghelyén, amennyiben pedig meghaladja, a többletet új ranghelyen, a Földbirtokrendezés Pénzügyi Lebonyolítására Alakult Szövetkezet javára a kimutatásnak megfelelően bejegyzi.

18. §. Egyrészt a megerősített juttatott, másrészt a cseh-szlovák földhivatal, a cseh-szlovák hatóságok által megbízott pénzügyi szerv között fennálló közvetlen jogviszony megszűnik.

A juttatottak által teljesítendő szolgáltatásokat a Szövetkezet tartja nyilván és közvetlenül szedi be a juttatottaktól. A hátralékot a Szövetkezet által kiállított hátraléki kimutatás alapján közadók módjára kell behajtani.

A Szövetkezet a jelen rendelet értelmében a juttatottaktól járó szolgáltatásokat a kinstár javára kezeli. A juttatottakkal szemben fennálló követelés biztosítására a Szövetkezet javára bejegyzett jelzálogjogok a kinstár követelésének biztosítására szolgálnak. Az így bejegyzett jelzálogjogokra a Szövetkezet tartozásai alapján végrehajtást vagy más kielégítési eljárást vezetni nem lehet.

19. §. A jelen rendelet 16. §-a (2) bekezdésének és 17. §-ának rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni azokban az esetekben is, amelyekben az ingatlanszerzők az ingatlant hatósági rendelkezést pótló magánjogi ügylet útján szerezték és a szerzést a földművelésügyi miniszter megerősíti. A volt ingatlantulajdonos és a földszerzők közötti közvetlen jogviszony ezekben az esetekben is megszűnik és mind a volt tulajdonos, mind az ingatlanszerzők a Szövetkezettel jutnak jogviszonyba.

Az előző bekezdés esetében a Szövetkezet a megerősített ingatlanszerzőket a szerződés szerint terhelő vételárat, illetőleg a vételárhátralékot a pénzügyminiszter által kibocsátandó rendeletben meghatározott módon fizeti ki a volt tulajdonosoknak. Azokat a jelzálogjogokat és egyéb terhelő jogokat, amelyeket a hatósági rendelkezést pótló magánjogi ügylet megkötése után a volt tulajdonos jogán jegyeztek be, a földművelésügyi miniszter határozata alapján törölni kell; az így törölt jogok alapján jogosultak csak a volt tulajdonosnak esetleg még járó vételárköveteléséből nyerhetnek kielégítést.

20. §. A földművelésügyi miniszter a megtérítés, továbbá a kárpótlás tárgyában a 4. és 5. §. értelmében hozott határozatát a Szövetkezettel közli. A megtérítést, illetőleg a kárpótlást a Szövetkezet a határozat alapján a pénzügyminiszter által kibocsátandó rendeletben meghatározott módok szerint a 18. §. (3) bekezdésében megjelölt fedezet terhére fizeti ki. Ugyanennek a fedezetnek terhére kell kifizetni a volt tulajdonosoknak a 8. §. értelmében járó megtérítéseket, valamint a jelen rendelet végrehajtásával kapcsolatos költségeket is.

Az utalványozás jogát a földművelésügyi miniszter gyakorolja.

21. §. A földhöz juttatottak a szolgáltatások nem teljesítése miatt való kimozdítása és bármely megüresedett ingatlanok újabb juttatása tárgyában a Szövetkezet jelentése alapján az 1920:XXXVI. t.-e., illetőleg az ezt kiegészítő és módosító törvényes rendelkezések megfelelő alkalmazásával a kormányzói biztos határoz.

22. §. Ha a földművelésügyi miniszter az 1. §. (2) bekezdése értelmében közbirtokossági, urbéri közösségi tulajdoni hányadot, erdőbirtokossági vagy legeltetési társulati illetőséget és ezekből származó jogosítványt hatálytalanít és azt más személynek juttatja, rendelkeznie kell a névjegyzék megfelelő kiigazítása iránt. Ha a birtokossági vagy közösségi tulajdoni hányad telekkönyvezve van, a korábbi jogosított jogának egyidejű törlése mellett a tulajdoni hányadot a határozatban megjelölt személy javára kell bejegyezni.

Ha a földművelésügyi miniszter az 1. §. (2) bekezdése értelmében mezőgazdasági szeszgyári, vagy egyéb mezőgazdasági szövetkezeti tagsági jogosítványt hatálytalanít és azt más személynek juttatja, határozata alapján a szövetkezet igazgatóságának a szövetkezeti tag névjegyzékét megfelelően ki kell igazítani és a tagnévjegyzékben beállott változást a cégbírósnál be kell jelentenie.

23. §. A Szövetkezet a jelen rendelet alapján rábízott feladatok lebonyolításával az okirati illeték alól (ideértve az üzletrészeknek és azok szelvényeinek illetékét is), valamint a törvénykezési és közigazgatási illetékek alól személyes mentességben részesül; ez a mentesség azonban a váltóra, utalványra, csekkre és ügyvédi meghatalmazásra nem terjed ki.

24. §. A juttatott ingatlan árának biztosítására bejegyzett jelzálog-jog törlését csakis a Szövetkezet törlési engedélye alapján lehet elrendelni. A cseh-szlovák hatóságoknak, a cseh-szlovák földhivatalnak, vagy ezek által megbízott más szerveknek bármikor kiállított nyugtája vagy törlési engedélye alapján az ilyen jelzálogjog törlését nem lehet elrendelni.

25. §. A jelen rendelet végrehajtásához szükséges eljárási szabályokat a földművelésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértéssel rendelettel állapítja meg.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

Budapest, 1940. évi november hó 23-án.

Gróf Teleki Pál s. k.
m. kir. miniszterelnök.

Helyreigazítás a 185.500/1940. F. M. számú rendelethez. A lapunk XI. füzetében közölt 185.500/1940. F. M. sz. rendelet 1. §-ának szövege (664. old.) a helytelen tördelés következtében hibás.

A helyes szöveg a következő: „(1) A 181.200/1940. F. M. számú rendelet (Budapesti Közlöny, 1940. évi 184. szám) 2. §-ának (1) bekezdése akként módosul, hogy a zár alá helyezett és az 1940. évi szeptember hó 30. napján meglévő készletként a földművelésügyi miniszterhez bejelentett tűzifa forgalombahozatalának engedélyezése iránt a fatermelőnek nem kell külön kérelmet benyújtani, ha a szállítás közforgalmú vasúton, hajón (kompon, tutajon), vagy tehergépjárművön történik. A forgalombahozatalhoz a földművelésügyi miniszter szállítási engedély kiadásával járul hozzá.” ...

IRODALOM

Intersylva (A „*Centre International de Sylviculture*“ kiadása. I. kötet, I. sz. Berlin, 1940.).

A Nemzetközi Erdészeti Központ minden tekintetben meg akar felelni azoknak a várakozásoknak, amelyeket a szakkörök a megalakításához fűztek. Alapszabályai értelmében egy folyóirat kiadása is a kötelessége és ennek a teljesítését látjuk az „*Intersylva*“ címen most megjelent első füzetben. Tegyük hozzá mindjárt, hogy tartalmasabbat, szebbet bajosan tudunk volna elgondolni.

Az előszóban a Központ elnöke, báró *Waldbott Kelemen* nyomatékka hangsúlyozza, hogy az erdészet fejlődésének a kölcsönös és állandó eszmecsere egyik alapfeltétele és ezért az „*Intersylva*“ közvetítő szerepe igen jelentős.

A Központ igazgatója, *Köstler dr.*, a kiadvány célkitűzését és beosztását ismerteti. Az intézmény nemzetközi szerepére való tekintettel a hosszabb eredeti tanulmányok mellett mindig bőséges hely jut az erdőgazdaság legújabb eredményeinek és a szakirodalom termékeinek az ismertetésére, valamint a nemzetközi együttműködés híreinek a közlésére.

A folyóirat párhuzamosan német és francia nyelven jelenik meg. Mindegyik kiadásban a tanulmányokat négy idegen (angol, olasz, spanyol és német, illetőleg francia) nyelven írt kivonatok teszik az egész világ számára hozzáférhetőkké.

A most megjelent füzet I. részében igen érdekes munkákat találunk. *Köstler* „Az erdőgazdaság jövője“ („*Die Zukunft der Forstwirtschaft*“), című tanulmányában rámutat a legfontosabb és általános érvényű erdőgazdasági elvek azonos értelmezésének a hiányára, ami az erdészet nemzetközi, hatékony összefogását nagyon is szükségessé és időszerűvé teszi.

Gradojevic Jugoszlávia erdészeti rovartanának fejlődéséről ad érdekes képet („*Allgemeine Übersicht über die Entwicklung der forstlichen Entomologie in Jugoslawien*“), míg *Roth Gyula* a természetes felújítás egyik érdekes változatát — saját elgondolásának a szülöttét — a vonalas szálalást és vonalas szálaló vágást írja le („*Linienplenterung und Linienpleterschlag*“), amelyet kitűnő „Erdőművelés”-ből is jól ismerünk.

Agostini altábornagy, az olasz Milizia Nazionale Forestale parancsnoka azokról az óriási méretű kopárfásításokról számol be („*Die Wiederaufforstung in Italien*“), amelyekre nem ok nélkül büszke a fasiszta Olaszország erdészete.

Osara finn egyetemi tanár „*Die Feststellung des Holzverbrauches und der Hiebsmenge der Wälder in Finnland*“ című

tanulmányában Finnország fatermelésére és fogyasztására vonatkozólag szolgáltat érdekes adatokat, míg *Streiffert* tanár Svédország erdeinek a használatáról értekezik („*Die Nutzung der Wälder Schwedens*“).

Dr. Luncz Géza m. kir. erdőtanácsos, kartársunk a kopárfásítással foglalkozó nagy munkájából közöl egy részletet („*Die Gesetzgebung über die Aufforstungskosten von Ödländereien*“), amely a fásítási költségekre vonatkozó törvényhozási intézkedéseket tárgyalja országonként és tanulságos összehasonlítással.

Az erdőgazdaság fejlődését (II. rész) a füzet a Rómában, illetőleg Budapesten (1926, ill. 1936) tartott I. és II. Nemzetközi Erdőgazdasági Kongresszus elé terjesztett jelentések és értekezések felsorolásával jellemzi, amelyek valóban nagyszabású képet adnak szakunk szellemi terméséről.

Az „Erdészeti Tudomány“ (*Forstliche Wissenschaft*) című III. rész a f. év elejétől megjelent önálló munkákat és a folyóiratokban közzétett tanulmányokat ismerteti rövid összefoglalásban, tárgykörök szerint csoportosítva. Örömmel vettük tudomásul, hogy a magyar erdészeti irodalom is érdeme szerinti méltánylásban részesül.

A 160 oldalra terjedő füzetet a *C. I. S.* megalakulásáról szóló beszámoló, az intézmény alapszabályainak, ügyrendjének, valamint eddigi munkásságának az ismertetése zárja le.

A folyóirat a német könyvkiadóművészet valóságos remeke. Nehéz műnyomó-papíron, válogatott betűformákkal és gyönyörű képekkel lép elénk, úgyhogy külsőleg is azonnal meghódítja az olvasót. Egyelőre negyedévenként jelenik meg, és könyvkereskedői forgalomban füzetenként kb. 8 pengő az ára, de az előfizetők bizonyára jóval olcsóbban fogják megkapni. Akit szép szakunk egyetemes vonatkozásai érdekelnek, rendelje meg haladéktalanul az *Internationale Forstzentrale, Berlin-Wansse, Robertstrasse 7.* címen. (M.)

Dr. Tomasovszky Imre: Erdészettan (Kézirat, Budapest, 1940. Kapható a szerzőnél, Szent István-telep, Pest vm. Ára 5 P).

A műegyetem erdőgazdasági osztályának meghívott szakelőadója valóban nem könnyű feladatra vállalkozott, mikor megkísérelte 127 oldalon összefoglalni mindazt, amit az erdészetről a hallgatóinak tudni kell.

De ha valaki olyan lelkes harcosa az ügynek és annyi pedagógiai érzék van benne, mint *dr. Tomasovszky Imrén*ben, akkor még a majdnem lehetetlen is sikerül neki.

Az anyag összeállításánál kétségtelenül az volt a legnehezebb, mit kell elhagyni és mit a lehetőség szerint megrövidíteni. A szerző fáradozását azonban teljes siker koronázta. Nyolc részre tagolt munkájában (1. Általános tudnivalók, 2. Erdőművelés, 3. Erdő- és természetvédelem, 4. Erdőhasználat, 5. Erdőbecslés, 6. Erdőértékszámítás, 7. Erdőrendezés, 8. Erdőgazdasági politika és statisztika) sehol sincsen aránytalanság és különös érdekéért kell megemlítenünk, hogy a gyakorlati szempontokat mindenütt kellően hangsúlyozza.

A kis műnek, amely nem csekély mértékben fog hozzájárulni az erdőgazdaság szélesebb körben való megismertetéséhez, szívből örülünk, a tanítványok pedig, akik számára íródott, hálásak lehetnek a biztos és jó vezérfonálért.

Csath András: Madárkitömés (II. kiadás, Doboz, 1940. Megrendelhető a szerzőnél, Doboz, Békés vm. Ára 1.20 P).

Az I. kiadást alig 5 éven belül követte a mostani, ami azt bizonyítja, hogy erre a kis munkára valóban nagy szükség volt. Hiszen tudjuk a saját tapasztalatainkból, hogy a kitömésre szánt, gyakran értékes anyagból mennyi megy veszendőbe, pusztán azért, mert nem kerül idejekorán hozzáértő kezekbe.

Nagyon is igazat adunk tehát a szerzőnek abban, hogy minden ornitológusnak érteni kellene a madárkitöméshez is, mert csak így van meg a kellő biztosíték arra, hogy sokszor nagy fáradsággal szerzett zsákmánya valóban közkinccsé válik.

A szerző részletesen leírja, hogyan kell a kitömésre szánt madarakat előzetesen kezelni, a töméshez előkészíteni, bőrüket lefejtetni és tartósítani, a mesterséges testet megformálni, a kitömött madarat állványra szerelni és minden káros behatással szemben megóvni. A 32 oldalon még néhány szemléltető kép is elért. Ezek is beszédes bizonyosságai annak, hogy egy kis figyelemmel és gyakorlattal valóban szép eredményt lehet elérni a madárkitömés mesterségében is.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

A Műszaki Világ. (IV. évf. 1940.)

23. sz. — *Dr. Árvay J.*: Két világ. — *Dr. Frochner J.*: A mérnökök korszerű érvényesülése.

24. sz. — *Dr. Árvay J.*: Az árvízkárosultak házai. — *Kelemen L.*: A visszatért erdélyi részek útviszonyai. — *Kós K.*: Erdély építészetéről. — *v. Ábrahám A.*: Válasz egy bírálatra.

A Vadászkutya. (I. évf. 1940.)

7. sz. — *Dr. Forti J.*: Hozzászólás Felix Endre „Miként gondolkodik a kutya“ c. cikkéhez. — *F.*: A vadászkutyák elhelyezése. — *Dr. Kiss F.*: A véreb bevezetése. — *Dr. Reinisch M.*: Hogyan védekezzünk a szopornyica ellen?

Bányászati és Kohászati Lapok. (LXXIII. évf. 1940.)

22–23. sz. — *Gillemot L.*: A drótkötélpályák kifáradása. (2. és 3. k.)

Botanikai közlemények. (XXXVII. köt. 1940.)

5–6. sz. — *Hargitai Z.*: Nagykőrös növényvilága. II. A homoki növényösszetevetek. — *Boros A.*: Magyarország néhány érdekes májmohája. — *Hortobágyi T.*: Új Trachelomonasok. — *Halász M.*: A Velencei tó fitoplanktonja. — *Rouppert K.*: Az almafa levélripacs-intumeszcenciája. — *Gombocz E.*: Az *Aeroschizocarpus* génuszról. — *Greguss P.*: Prehisztórikus faszénmaradványok az aggteleki cseppkőbarlangból. — *Igmándy J.*: Brioszociológiai tanulmányok Parádfürdőn.

Gazdatisztek Lapja. (XLIV. évf. 1940.)

12. sz. — *Faber Gy.*: Új fajta gazdatisztek. — *Kemenes E.*: A kisgazdaképzés gyakorlati lehetőségéről. — *Géczy G.*: Földosztás — honvédelem! — *Elekes Gy.*: A korporációs rendszer és a gazdatisztek. — *Bajusz S.*: Az érem másik oldala... — *A*: A földművelésügyi miniszter nyilatkozata az „ispán“ cím jellegéről és viseléséről. — *Lippay G.*: Mit tegyünk télen a tej minőségének érdekében?

Halászat. (XLI. évf. 1940.)

11. sz. — *Dr. Maucha R.*: Újabb vízvizsgáló módszerek. — *Id. Zimmer F.* és *Dr. Lukács K.*: A „Fogas“-kérdéshez. — *L. K.*: A magyar halászat multjából.

Kertészeti Szemle. (XII. évf. 1940.)

12. sz. — *Magyar Gy.*: A Cyclamen magtermesztés és nemesítés irányelvei. — *Varga M.*: Temetőkertek. — *Korzim Gy.*: Hydrangea hortensis. — *Dobos L.*: Hiánybetegségek. — *Doctor Ö.*: Kajszibarackfáink pusztulása. — *Rácz P.*: Állami támogatást a magtermelésnek. — *Domokos J.*: A hasznos díszkert. — *Magyar Gy.*: Az Alnus-változatok egyszerű szaporítása.

Köztelek. (I. évf. 1940.)

47. sz. — *Rt.*: A földbirtokpolitika és a tagosítás. — *—r-l. dr.*: Agrárpolitika — reálpolitika. — *—r-ö.*: A főváros étvágya. — *Konkoly Thege S.*: A székelyföldi állattenyésztés helyzetképe. II. — *I'só I.*: Adatok Erdély növénytermesztéséről.

48. sz. — *Rt.*: A földművelésügyi program. — *Dr. Kégl J.*: A mezőgazdasági árszabályozás. — *Th.*: Visszavándorlás. — *Dr. Ballenegger R.*: Sigmond Elek és a talajtan tudománya. — *I'só I.*: Adatok Erdély növénytermesztéséről. (2. k.) — *e. Dörner B.*: Egy érdekes sertéshízalási mód. — *Kulin S.*: A gumikerekű mezőgazdasági kocsí.

49. sz. — *Kováts B.*: Hogyan termeszünk leggazdaságosabban burgonyát?

Magyar Fapiac. (II. évf. 1940.)

45. sz. — *Dr. Zsámboky L.*: A telepes fakereskedők problémái.
 46. sz. — —: *Erdélyi levél.*
 47. sz. — —: A fűrészárú méretek egységesítéséről. — —: A faszén legmagasabb eladási árának megállapítása.
 48. sz. — —: Jugoszláv lap megjegyzései faönellátásunkról. — Termelő és értékesítő szövetkezetbe tömörülnek a csiki fatermelők és fűrészeseik.

Magyar Méh. (LXI. évf. 1940.)

12. sz. — *Mokry L.*: 70.000 méhészt — 700.000 méheszalád! — *Kelecsényi E.*: Lehet-e nagyobb testű méheket kitenyészteni? — *Sz.*: Mit menthetünk meg költéshordás esetén? — *Balogh B.*: „A méhbetegségek“. — *Dr. Kopán J.*: Dohányvirág-mézelése. — *Mikolczy F.*: Szalmapárnák nagy jelentősége a telelés és a tavaszi fejlődés biztosítására. — *Mihályi I.*: A viasz kifőzésének egy célszerű módja.

Magyar Statiztikai Szemle. (XVIII. évf. 1940.)

- 8—9. sz. — *A visszacsatolt keleti terület*: 1. —: Közigazgatás. — 2. *Dr. Thirring L.*: Terület és népesség. — 3. *Dr. Barsy Gy.*: Népmozgalom. — 4. *Dr. Szél T.*: Közegészségügy. — 5. *Dr. Mozolovszky S.*: Társadalombiztosítás. — 6. —: Munkabérek, munkapiac, munkaviszályok, ipari üzemi balesetek. — 7. *Dr. Szöllősy Z.*: Mezőgazdaság és állattenyésztés. — 8. *Dr. Földváry L.*: Erdészet. — 9. *Szalay Z.*: Bányászat és kohászat. Energia-viszonyok. — 10. *Dr. Farkasfalvy S.*: Ipar. — 11. *v. dr. Pap L.*: Külkereskedelmi forgalom. — 12. *P. Horváth M. br. dr.*: Közlekedés. — 13. *Dr. Szőnyi Gy.*: Átalakulás. — 14. *Dr. Szigeti Gy.*: A hitelintézetek és a részvénytársaságok. — 15. *Dr. Asztalos J.*: Közműveltség. — 16. *Dr. Schneider A.*: Üdülő- és fürdőhelyek.

10. sz. — *Dr. Thirring L.*: A kereső népesség születési hely és foglalkozás szerint. — *v. dr. Nádujfalvy J.*: Az első gazdasági munkabérmegállapítás eredményei. — *Dr. P. Horváth M. br.*: A rádióelőfizetők számának alakulása Magyarországon az 1939. évben.

Magyar Vadászujság. (XL. évf. 1940.)

31. sz. — *Mészáros P.*: A nyúl tilalmi idejének újabbi meghosszabbításáról és egyéb időszerű kérdésekről. — *Csikszeredei*: Az uhugunyhó és uhuval való vadászat. — *Berényi V.*: Adatok a pézsmapocok táplálkozásához.

32. sz. — *Dietl A.*: Hozzászólás a Nemzeti Vadászati Védegylet javaslatához a vadászati törvény revízióját illetőleg. (3. k.) — *H. Andferko S.*: Beszámoló a Nagypietrosz zergéiről. — *Marton J.*: Néhány szó a mérgezés szükségességéről.

33. sz. — —: December közepéig életbelép az erdélyi vadászati rendelet. — *Party I.*: „Olajok“. — *Dietl A.*: Hozzászólás a Nemzeti Vadászati Védegylet javaslatához a vadászati törvény revízióját illetőleg (4. k.)

34. sz. — *Nánay A.*: Ráfizetünk a 25% bérengedményre. — *Dummet N.*: Uhuzás. — *Dietl A.*: Hozzászólás a Nemzeti Vadászati Védegylet javaslatához a vadászati törvény revízióját illetőleg. (5. k.) — *Gy. Takách Gy.*: Válasz Dietl Ágoston úr mai cikkére.

Mezőgazdasági Közlöny. (XIII. évf. 1940.)

11. sz. — *Dr. Radics J.*: A földhaszonbérlet üzemi és nemzetgazdasági jelentősége. — *Dr. Kurelec V.*: Az idei tél takarmányozási kérdései. — *Dr. Nagy L.*: Mezőgazdasági üzemünk eredményei 1937—1938. években. — *Dr. Kendi Finály I.*: Szemelvények a kaliforniai Mezőgazdasági Kísérleti Állomás munkájából.

Nimród Vadászlap. (I. évf. 1940.)

32. sz. — *N. Kiss S.*: Szarvasbögés 1940. — *Hányi K.*: A vadmacska (*Felis catus*). — *Dr. Vasvári M.*: Sólyom és holló.

33. sz. — *Dr. Hápká P.*: Nagyvad-vadászati viszonyok Mármarosban. — *Beélik V.*: A kopózás. — *Boross P.*: Vonuló madarak. — *Szaboles J.*: Színváltozásokor.

34. sz. — *Fekete A.*: A hepe-hupás vén Szilágyból. — *v. a. Szalay L.*: Egy kis kalandozás a medvés régiókban. — *Dr. Zentai E.*: Új magyar vadászati törvény megalkotásának szükségessége a román vadászati törvénnyel való összehasonlításban. — *Füsz J.*: Nem lehetne ezen segíteni...?

Tekhnika. (XXI. évf. 1940.)

9. sz. — *Morvay E.*: A nagyváros lakáspolitikája. — *Dr. Kiss T.*: Az európai kertművészet rövidre fogott története. — *Ifj. p. Kovásznay L.*: Turbulens áramlások kutatása hődrótos műszerekkel. — *Kelemen M.*: Egyszerűsítés és szabványosítás. — *Dr. Kalmár J.*: A Róka—Halász-rendszéri levegőnyomásmos aknavetők a világháborúban.

Természettudományi Közlöny (72. köt. 1940.)

11. sz. — *Lohr F.*: A távolbalítás és a film. — *Erdey-Gruz T.*: A néhez víz. — *Márkus J.*: A házi fűtés. — *Székessy V.*: Világító bogarak. — *Dr. Erdey-Gruz T.*: Cukorgyártás fából. — *Dr. Kleiner E.*: Madarak etetése és a napraforgó.

Vadászat — Halászat. (VIII. évf. 1940.)

21. sz. — *B. Bárczy E.*: Észrevételek Kézdivásárhelyi Benkő Pál gazdasági főtanácsos úrnak „Lesújtó kilátások” cím alatt megjelent cikkére. — *Vágó A.*: A múlt tél tapasztalatai.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG. 1940. 11. sz.

Zentgraf: Elzász. (Das Elsass.) 265—269. old.

A szerző a rövid közleményben a 290.000 ha-ra terjedő elzászi erdőkre vonatkozólag csak a legfontosabb adatokat (tulajdonjog-, altalaj-, fafaj- és korosztály szerinti megoszlás) sorolja fel és részletes áttekintést ad az idevágó irodalomról.

Gäbler: Adatok az apácalepke élettanához. (Aus der Forschungsstelle für Nonnenbekämpfung der Sächs. Forstl. Versuchsanstalt Tharandt.) 269—275. old.

A szászországi erdészeti kísérleti állomáson folytatott kutatómunka során a szerző a hernyók hosszának, ürülék-mennyiségének a megállapi-

tására vonatkozólag végzett igen beható vizsgálatokat, amelyeknek az eredményeit táblázatokba foglalva ismerteti.

Stumpf: A módszer kérdése az erdőgazdaság tudományában. (Zur Methodenfrage in der Forstwirtschaftslehre.) 275—278. old.

A magas bölcseleti szinten tartott tanulmány a módszertan szempontjából vizsgálja az erdőszet helyét a tudományok között. A szerző *H. Weber* megállapításaihoz csatlakozik, hogy t. i. az erdőszet részben elméleti, részben gyakorlati tudomány, de ezen felül „értéktan“-nak (*Wertlehre*) is tekintendő, mert előre meghatározza a tevékenység céljait.

Vorkampff—Laue: A vörösfenyő-kérdés. (Zur Lärchenfrage.) 279—280. old.

Irodalmi és tapasztalati adatok alapján nyomatékosan rámutat arra, hogy a vörösfenyőt csak szálsankinti elegyítésben lehet sikerrel tenyészteni és néhány hasznos tanácsot ad a felújítására vonatkozólag is.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR FORSTWESEN. 1940. 11. sz.

Tanner: A hadsereg és az erdőszeti szolgálat. (Armee Forstdienst.) 273—283. old.

Az igen érdekes tanulmányt a szerző a Svájci Erdőszeti Egyesület ez évi szeptember 9-én Zürichben tartott közgyűlésén olvasta fel, amelyen főleg a háborús készenléttel kapcsolatos kérdések kerültek megvitatásra.

Az 1914-ben kitört világháborúban résztvevő államok közül egyik sem készült fel gazdasági tekintetben is a hadviselésre és ezért történt, hogy mind a két oldalon igen hamar súlyos nehézségek jelentkeztek. A tapasztalatokat 1920-tól kezdődően még a semlegesek is megfelelően értékesíteni igyekeztek, de a nyugati hatalmak túlságosan bíztak anyagi erejükben és diplomáciájukban, úgyhogy 1939-ben Németország gazdasági felkészültsége is sokkal egységesebb és átütőbb erejű volt, amit szinte páratlan hadi sikerek követtek.

A szerző hangsúlyozza a *kellő előrelátás és legmesszebbmenő tervszerűség fontosságát, mert háború esetén nem lehet öleletekkel kormányozni.*

Kevesli a Svájcban életbeléptetett nitézkedéseket — amelyek csak kisebb mértékű nyersanyag-tartalékolásra szorítkoznak — és erdőszeti vonatkozásban messzeemenő javaslatokat tesz. Ezek részben a hadsereg, részben pedig a polgári lakosság faellátását érintik és ahhoz a megállapításhoz vezetnek, hogy minden tekintetben kielégítő megoldás csak egy külön *erdősz-hadosztály* felállítása útján érhető el. Ennek az erdősz-katonaságnak szervezeti alapjait az összes számbaveendő gazdasági, honvédelmi és személyi kérdések gondos elbírálása után kell lerakni, mert a sorozásnak az erdőtiszteken és altiszteken kívül a hivatásos erdei munkásokra, sőt fuvarosokra is ki kell terjednie.

DER DEUTSCHE FORSTWIRT. 1940. 87/88—93/94. sz.

Krutzsch: A „készlet-gazdaság“ és felújítás Szászországban. („Vorratswirtschaft“ und Verjüngung in Sachsen.) 681—683. old.

Válasz *Wobst*-nak a lapunk VIII. füzetében (518. o.) ismertett tanulmányára. Mennyiségileg és minőségileg egyaránt legmagasabb teljesítményt tartamosan csak a termőhelynek megfelelően kiválasztott

fafajok tenyésztésén alapuló és a természet útmutatásai szerint vezetett erdőgazdaság nyújthat és éppen ezért ennek az irányelveit előre meg kell határozni. Az erdők egy részében — azok mai állapota miatt — a kitűzött célt nem lehet közvetlenül elérni, de ez nem ok arra, hogy a helyesnek felismert módszereket elvessük.

Rossmässler: Az erdei fafajok védelmére vonatkozó törvény hatályának a Cseh-Morva Protektorátusra való kiterjesztése. (*Die Einführung der Bestimmungen des Forstlichen Artgesetzes im Protektorat Böhmen und Mähren.*) 703—705. old.

Az őshonos fafajok védelmére és szaporítására hozott törvény alapján Németországban — amint már többször beszámoltunk róla — esetenemelés és eladás céljából magot gyűjteni csak a hatóságilag felülvizsgált és megfelelőnek talált állományokban lehet. Az erre vonatkozó előírások igen szigorúak, de kétségtelenül hathatós biztosítékai az okszerű felújításnak.

A törvény rendelkezéseit a kormány most a Cseh-Morva Protektorátusra is kiterjesztette, amelynek a területét ebből a szempontból 6 felülvizsgálati körzetre osztotta és az illetékes tudományos intézmények javaslata alapján megállapította az ország két legfontosabb fafajának, az erdei- és veresfenyőnek, az ott található termőhelyi válfajait is.

Boback: Anglia fagazdasága a világháborúban és most. (*Englands Holzwirtschaft im Weltkrieg und im jetzigen Kriege.*) 726—728. old.

A szigetország erdőállományában már az 1914-től 1918-ig tartó rendkívüli helyzet is nagy pusztítást végzett. A hiányok pótlását alig néhány éve kezdte meg az állam egy hatalmas munkaterv keretében és jelentős anyagi áldozatokkal.

Pedig a világháborúban az angol behozatalt csak kis mértékben veszélyeztette a német haditengerészet. Most azonban egyre szorosabbra zárul az ellenséges gyűrű és a szaklapok maguk is elismerik, hogy Anglia fagazdasága igen komoly válságba jutott. Ezen nem is csodálkozhatunk, hiszen faszükségletének 93%-át külföldről fedezi és a behozatálnak mintegy 80%-a esett a skandináv-államokra. Épületfából 11,200.000 m³, bányafából 5,200.000 m³, vasúti vágányfalból kb. 70.000 m³, cellulózból pedig 1,600.000 tonna az évi behozatal, amelynek ezidőszereint csak esekély részét tudja Kanada pótolni.

Erdmann: A Német Erdészeti Egyesület és a Német Mérnökök Egyesületének a közös munkája. (*Aus der Gemeinschaftsarbeit des Deutschen Forstvereins und des Vereins Deutscher Ingenieure.*) 757—781. old.

11 év óta minden esztendőben közös tanácskozássra ül össze a két nagymúltú egyesület, hogy megvitassák azokat a kérdéseket, amik a birodalom faellátása szempontjából sürgős megoldásra várnak. Az idei tárgyalásokon (nov. 29—30.) négy szakcsoport (nyersfa, épületfa, favédelem, faszállítás) foglalkozott az időszzerű feladatokkal, amelyek megvilágítását a legkiválóbb szakemberek vállalták. Az épületfa-csoport négy albizottságban külön tárgyalta a fafödémeket, a tetőszerkezeteket, a hangtompítást és a fa-alapanyagú mesterséges építőanyagokat. A fának t. i. a német építészetben ismét egyre növekvő becsé van, de a fogyasztás emelkedésével a takarékoság kívánalmái is fokozottan érvényesülnek.

Römer: Az erdő- és fagazdasági százelemzés fejlődése és feladata. (Entwicklung und Aufgabe der Forst- und Holzwirtschaftsstatistik.) 761—767. old.

A hatalmas német birodalom faszükségletének fedezése a multban is állandó vizsgálódásra ösztönözte a statisztikusokat. A régebbi világ-szemlélet azonban megelégedett a tények ismeretével és nem követelt útmutató, ösztönző tevékenységet a statisztikustól.

A nemzeti-szociálista államvezetés 1933-ban a statisztikát, mint *dinamikus* tényezőt állította a német nép szolgálatába és azóta a részletkérdések egész tömegét tárta fel vele, de úgy, hogy az egész munka harmonikus kiegészítője a kormány szociális politikájának.

Erdő- és fagazdasági vonatkozásban a statisztikának 3 feladatot kell megoldania. Ezek: 1. A német erdő jelenlegi és lehetséges termelő-képességének a megállapítása, a hozadék fokozására irányuló törekvessel. 2. A belső piac rendezése, vidékenként kiegyenlített ellátással. 3. A behozatal szabályozása, illetőleg annak visszaszorítása.

Hogy ezeket a célokat a német erdő- és fagazdasági statisztika milyen módszerekkel és mennyiben érte el, helyszüke miatt, sajnos, bővebben nem tárgyalhatjuk. De aki ismeri a német fa biztos és zavartalan útját az erdőtől a fogyasztóig, az csak kalapot emelhet a nagyszerű gépezet minden csavarja és annak egyik nem jelentéktelen alkotórésze, a statisztika előtt.

Beer: A jegenyefenyő pusztulása. (Die Tanne, eine sterbende Holzart?) 767—770. old.

A jegenyefenyőnek a német erdőkből való fokozatos kiszorulását a szerző a helytelen mesterséges felújítás rovására írja és ezt néhány irodalmi, sőt gyakorlati adattal is megerősíti. Bár a lúcnemzetgazdasági értéke egyre növekszik, az őshonos jegenyefenyőt erdővédelmi és gazdasági szempontból egyaránt meg kell tartani.

INTERNATIONALER HOLZMARKT. 1940. 39—47/48. sz.

Fröhlich: Magyarország erdőterületének a gyarapodása a bécsi döntés után (Ungarns Walduwachs nach dem Wiener Schiedsspruch.) 39. sz. 10—11. old.

A szerző, mint az erdélyi viszonyok kitűnő ismerője, teljes nyíltsággal megírja, hogy a magán- és birtokossági erdők állapota igen elszomorító, különösen a korosztályok eloszlása tekintetében. Ezért kivitelre a közeljövőben nem lehet számítani, az államnak pedig elsőrendű kötelessége, hogy beszüntesse a nagy tarvágásokat és áttérjen a természetes felújításra.

Hamburg. A folyóirat 47/48. kettős száma Hamburgot, a német fabehozatal legjelentősebb központját ismerteti a kitűnő fényképek egész sorával kísért több közleményben, amelyek különösen a tengerentúli és főként fényűzési célokra használt fafajokra vonatkozó ismereteinket bővíti. Részletesebb beszámolót azonban lapunk korlátolt terjedelme nem enged meg.

Pendleton: A forró földövi vízmosások. (Soil Erosion in the Tropics.) 752—761. old.

A mérsékelt égöv talajviszonyainak ismerete nem nyújt elegendő támpontot a trópusokban észlelhető vízmosások megítéléséhez, mert az utóbbiaknál a talajs- és éghajlati körülmények lényegesen eltérők.

A szerző évtizedekre terjedő tanulmányainak eredményeképpen ismereti a Fülöp-szigetek, Sziam, Kína és India egyes részein az erdők letarolását követő kopárosodás kifejlődését és ezek megszüntetésének a lehetőségeit.

Mirov: A fenyők oltása. (Tested Methods of Grafting Pines.) 768—777. old.

A Kalifornia állam erdészeti kísérleti állomásán végzett kísérletek során a szerző 20 *Pinus*-fajtán próbálta ki az oltás lehetőségét és ezzel kapcsolatosan meglepő eredményhez jutott. A vizsgálat alá vont fenyőfélék az oltást mind jól tűrték, az egymástól rendszertanilag távolabb eső fajták esetén a művelet sikeresebb volt, mint amikor a rokonok közt történt. Csemetékre, fiatal fákra és idősebb törzsekre egyformán jól lehet oltani hajtásokat és tűcsomókat, sőt csemetéket egymásbaékeléssel is össze lehet forrasztani. A különböző eljárásokat a szerző rajzokban és fényképeken is bemutatja.

A kérdés feltűnően komoly figyelmet érdemel, mert bizonyos esetekben — amikor valamilyen fajtaváltozat tisztán való szaporítása a cél — az ilyen munka gazdasági szempontból is jelentős lehet.

Az erdészeti képesítés fokozatai. (Degrees in Forestry.) 781—789. old.

Az Amerikai Erdészek Egyesülete 1935 óta behatóan foglalkozik a szakoktatás kérdésével és ennek alapos megvitatására egy külön bizottságot alakított. A bizottság nem régen készült el a feladatával és javaslatát részletes jelentésben terjesztette az egyesület elé, amely az indítványt teljes egészében magáévá tette. Az érdekképviselőt igen fontosnak tartja, hogy a képesítés és címhasználat meglehetősen zavaros viszonyait a kormány mielőbb rendezze. Ezért mindennek előtt a felsőfokú szakoktatás tanulmányi idejének legalább 5 évre való felemelését kívánja, de egyben szükségesnek tartja az oklevél és a doktori cím elnyerésének szigorúbb feltételekhez való kötését is.

Wilde, Wittenkamp, Stone és Galloway: Az erősebb esemetekről trágyázás hatása a csemetéknek a szabadban való fejlődésére. (Effect of High Rate Fertilizer Treatments of Nursery Stock upon Its Survival And Growth in the Field.) 806—809. old.

A szerzők különböző *Pinus*-fajták csemetéivel végezték érdekes kísérleteiket, amelyek során a talajt a leghatékonyabb nitrogén-, foszfor- és káli-trágyákkal javították. Kiültetés után az így trágyázott csemeték közül 10—15%-kal több maradt életben, mint a trágyázatlanokból és magassági növekedésük is 20—30%-kal volt nagyobb.

Diebold: Pásztás ültetés az árvízkarok csökkentésére. (Strip Planting for Flood Control.) 810—812. old.

Enyhe lejtőjű völgyekben nemcsak a termőréteg lemosását gátolja meg a célszerűen alkalmazott fásítás, hanem a vadvédelem érdekeit is nagyban előmozdítja.

A szerző különböző fafajtákkal végzett erre vonatkozólag kísérleteket és a legjobbnak talált módszerről részletes leírást ad.

REVUE DES EAUX ET FORÊTS. 1940. 1—3. sz.

Noisette: Basse Vosges-megye bükkösei. (Les hêtraies des Basses Vosges.) 1—17. old.

A vidék éghajlati, növénytenyésztési és földtani adottságai leginkább a bükknek kedveznek, amely gyakran elegyedik a kocsányos, kocsánytalan tölgygel és gyertyánnal. Az állományviszonyok és a mostani kezelési eljárások figyelembevételével a szerző arra a megállapításra jut, hogy gyorsítani kell a már megindult folyamatot, amely a sarjerdőknek szálterdökké való átalakítására törekszik. Legcélszerűbb a 150 éves vágásforduló alkalmazása, amikor 55—60 cm-es átmérőjű törzseket lehet nevelni,

Martin: Hozzászólás a papír-fa kérdéséhez. (A propos des bois papetiers.) 98—101. old.

Szembehelyezkedik azoknak a szerzőknek a véleményével, akik papírgyártás céljából újabb területek beerdősítését sürgetik. *Martin* szerint Franciaország fenyvesei a csapadékban dús, meleg éghajlat mellett általában sokkal gyorsabb növekedést és fatömeggyarapodást mutatnak, mint Közép- és Déleurlópa azonos fanemű állományai. Nem új területek bevonásával kell tehát a papírfa-többitermelésre törekedni, hanem a meglévő erdők szakszerűbb kezelésével. Ebben legfontosabb szerepe a tisztításnak és előhasználatnak jut.

Buffault: Az erdők és az üvegyártás. (Les forêts et l'industrie du verre.) 102—103. old.

Századokra visszamenően megállapítható, hogy az üvegyárak mindig erdőben gazdag vidéken feküsznek, sőt azok legnagyobb része már a XV. sz.-ban is a legkiterjedtebb erdők közepén jött létre. Ez érthető is, hiszen az üzem nagy fafogyasztással jár.

Bauby: A *Taxodium distichum* Délfranciaországban. (L'utilisation du cyprès chauve dans le Midi de la France.) 157—170. old.

Franciaország elkopárosodott déli részei számára nehéz azt a fafajt megtalálni, amely kellő eredménnyel tenyészthető. Az eucalyptus a gyakori fagyok miatt elpusztul, de a Floridában és a Mississippi torkolatánál otthonos *Taxodium distichum*, nagyon jól bevált Délfranciaországban is. Aránylag rövid idő alatt értékes fát termel, igen jelentősen elősegíti a mocsarak kiszáraitását s a vízmósásos területek talajának a megkötését

LA RIVISTA FORESTALE ITALIANA. 1940. 1—5. sz.

De Philippis: A Douglas-fenyő fája. (Sul legno di Douglasia.) 24—31. old.

A fizikai és mechanikai sajátosságok vizsgálata alapján a fafaj sokoldalú használhatóságát (épület- és asztalosipar, repülőgépi- és cellulóze-gyártás) dicséri.

Manzoni: Cirenaika erdészeti ősnövényzete és kísérletezés külföldi fanemek betelepítésére. (*Flora forestale spontanea della Cirenaica ed sperimentazione di specie esotiche.*) 60—78. old.

Az olasz gyarmatokon számos olyan fa is tenyészthető, amelyek meghonosításával az erdészet még nem foglalkozik.

Minucci del Rosso: A Douglas-fenyő az Idriai kinestári erdőkben. (*La Pseudotsuga Douglasii Carr. nelle foreste demaniali di Idria.*) 86—95. old.

Helyes kezelés esetén kitűnő az eredmény.

Senni: A tannint szolgáltató ákácfaajok tenyésztése Olasz-Keletafrikában. (*La coltivazione delle Acacie da tannino in A. O. I.*) 118—126. old.

A tannintermelést — hivatalos terv alapján — az Etiopiai Tannintermelő Rt. végzi.

Cristofolini: A Marioggia nevű vadpatak szabályozása. (*La sistemazione del bacino del torrente Maroggia.*) 150—156. old.

Peruggia és Termi városok között, mintegy 3000 m magas hegyektől övezett vidéken végzi az erdészeti milícia, nagy nehézségekkel küzdve, az említett vadpatak szabályozását. A meredek lejtők talaját juhar-, köris-, kocsánytalan tölgy-, és ciprus-esemeték kötik meg, eddig 500 hektárt meghaladó területet sikerült így beerdősíteni.

Carullo: Kopárerdősítések Tripolitániában. (*I rimboschimenti della Tripolitania.*) 168—176. old.

Az éghajlati és talajviszonyok ismertetése után a szerző részletesen leírja az elkopárosodott vidékeken alkalmazott erdősítési módokat és felsorolja a legjobban bevált fanemeket is. A steppékre elsősorban az eucalyptus való, ezt 6 m-es sor- és esemetetávolságra kell ültetni.

Benassi: Védekezés a bűcsújárólepke ellen. (*La lotta contro la ProceSSIONARIA DEL PINO.*) 185—190. old.

Varese város erdejében 8 év alatt másfélmillió bűcsújárólepkefészket szedtek össze, ami 117 millió hernyónak felel meg. A védekezés nagyon nehéz. Legújabbban biológiai módszerekkel is kísérleteznek. Tenyészti a bűcsújáró pillangó ellenségeit, elsősorban az aranyos-bábrablót.

Minucci del Rosso: Bükk-flatalosok kezelése. A dán gyérítés. (*Le operazioni culturali nelle giovani faggete il dirado Danese.*) 197—205. old.

Kísérleti eredmények mutatják, hogy Olaszország bükkflatalosaiban a gyakori ritkítás igen szép eredményekre vezet. Egyik kísérleti területen pl. a törzsek száma hektáronként 12.000-ről 2000-re csökkent, az átlagos átmérő 6 esztendő alatt 4.7 cm-ről 11.25 cm-re emelkedett. Az átlagtörzs fatömege 0.0078 m³-ről 0.078 m³-re növekedett. Néhány évvel ezelőtt a dániai módszereket vezették be, de ezek eredményéről csak később lehet beszámolni.

Saldarelli: Hó- és kőgörgöttegek elleni védekezés a talaj lépesős kiképzésével. (I terrazzamenti nella difesa contro le valanghe.) 240—249. old.

Az olasz erdészeti milícia egyik főfeladata, hogy a hegyvidékeken a hó- és kőgörgöttegek keletkezését, valamint a földesuszamlásokat mesterséges beavatkozással megelőzze. Leírhatatlan nehézségekkel kell az Alpeseekben az erdészetnek megküzdenie. **Saldarelli** leírja a kőből, cementből, vagy vasbetonból készített építményeket, gátakat, amelyeknek a szárnyait legtöbbször téglákból rakják, mészhabarcsba. A hó esuszamlása ellen legegyszerűbb a megfelelő oldalakon — amennyire a lejtő mértéke megengedi — terraszok kiképzésével, vagy alacsony falak építésével védekezni.

LES. 1940. 23—33. sz.

Valenta: A munkások nagyobb biztonsága. (Pro větší bezpečnost pracujících.) 323—324. old.

A fadöntésnél előforduló súlyos s gyakran halállal vágzódó szerencsétlenségek okainak ismertetése után útmutatást ad a munkások biztonságának a növelésére.

Sluka: A tölgylevél-sodrólepke (*Tortrix viridana*) fellépte. (Invaze obaleče duboveho.) 338. old

Az 1936. és 1940. években a tölgylevél sodrólepke hernyója a cseh északkeleti vidékek tölgyeseiben jelentékeny károkat okozott. A szerző a károsító életrajzát és természetes ellenségeit, valamint a hernyója által okozott pusztítást ismerteti, ami ellen nagyobb területeken hatékonyan védekezni gazdaságilag és gyakorlatilag lehetetlen.

Matan: Az erdő hatása a termőhely melegére és nedvességére. (Vliv lesních porostů na teplotu a vlhkost stanoviště.) 361—362. old.

Az ismert tényeket néhány érdekes adattal is megerősíti.

ŠUMARSKI LIST. 1940. 9—10. sz.

Petračič: A különbözőképpen fejlődött esemeték használhatóságáról. (O upotrebljivosti različito razvijenih sadnica.) 433—438. old.

A szerzőnek lúcfenyőmaggal végzett kísérletei szerint a esemeték életereje a vetésnél használt mag jószágától függ. Rajzabrákban és táblázatokban mutatja ki, — a esemeték 13 éves koráig — hogy a nagyobb vetőmagból kelt esemeték növekedése és gyökérfejlődése sokkal erősebb, mint a gyengébb minőségűből származottaké s ebből arra következtet, hogy ez az erdőállomány jövőnövekedését is ugyanilyen arányban befolyásolja. A vetőmag jószágára tehát rendkívül nagy figyelmet kell fordítanunk.

Postnikov: A fenyők illó olaja. (Eterična ulja četinara. 438—454. old.

Az *Abies sibirica* és a *Juniperus communis* tűi tartalmazzák a legtöbb illóolajat: összes súlyuk 2%-át. Az *Abies pectinata* DC. tűjének olajtartalma sokkal csekélyebb, de kellemes illata miatt éppen úgy felhasználják olajgyártásra a tűt, mint a lúcc, erdei-, fekete-, törpe- és vörösfenyőéit is, valamint a *Pinus maritima*-t is. A *Juniperus*-oknál nemcsak a tűből és vékony ágacsokból, hanem a bogyójából és a fászkák véko-

nyabb törzsrészeiből is termelnek olajat. A szerző leírja az olajgyártás üzemét is.

Frančičković: A fényképezés az erdőrendezés szolgálatában. (Fotogrammetrija u službi taksacije.) 473—486. old.

A szerző a jénai Zeiss-intézetben végzett tanulmányai és a szakirodalom (*Röhrl, Bujakowski*) adatainak az egybevetése alapján a légi fényképezésnek a horvát erdőgazdaságban nagy jövőt jósol. Fatömegfelmérésnél pl. az eredmények a földön végzett legpontosabb becslési eredményektől csak 5—8%-kal térnek el. *Röhrl* szerint fényképezéssel közvetlenül meg lehet állapítani a fafajokat, ezek elegyarányát, a főállomány törzsszámát, az egyes törzsek és az egész állomány magasságát és a záródást, közvetve pedig az állomány fatömegét.

Alikalfić: Hercegovina erdészeti kérdései. (Šumarski problemi Hercegovina.) 486—496. old.

Téves az a nézet, hogy Bosznia és Hercegovina közgazdasági viszonyai azonosak. Erdészeti szempontból semmiesetre sem azok. A Karszt és Hercegovina inkább testvérfogalmak. Tény, hogy a hercegovinai erdősz legnehezebb feladata a karszt-erdősítés, amely nem teljesen azonos a tengerparti karszt-erdősítéssel. Hercegovinában az éghajlati és termőhelyi viszonyok mások, eltérő a levegő páratartalma s durvább a talaj közege. Az utóbbit elsősorban alkalmas lombfajmerekkel s bokrokkal porhanyítani kell s csak ezután lehet erdősíteni. A mostari erdőhatóság ebben az irányban próbafásításokat végeztet, körülbelül 30 fa- s bokorfajtával, különböző helyeken állandó s vándoresemetekertekből nyert esemétékekkel. Ilyen kísérletezéseket Hercegovina egész területén be kell vezetni. A szociális viszonyokat nem szabad figyelmen kívül hagyni s az erdősítést összhangba kell hozni a hercegovinai lakosok életszükségletével, főleg a marhatenyéztéssel. Nyáron a havasi legelőre terelik az állatokat, ez 4—5 napig tart. Az odavezető utat tehát rendbe kell hozni és a havasi vízhiányon csak mesterséges vízművek segíthetnek.

KÜLÖNFÉLÉK

SZEMÉLYI HÍREK

A magyar királyi földművelésügyi miniszter *Urbánfy Jenő* m. kir. erdőtanácsosi címmel felruházott m. kir. főerdőmérnököt a szolgálat érdekében áthelyezte Ungvárról Sopronba és megbízta a m. kir. erdőfelügyelőség vezetésével.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Zsirai Gyula* m. kir. segéderdőmérnököt a szolgálat érdekében áthelyezte Lillafüredről Miskolcra a m. kir. erdőigazgatósághoz, *Csermely László* m. kir. segéderdőmérnököt pedig megbízta a lillafüredi m. kir. erdőhivattal vezetésével.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Reisz Ferenc* m. kir. erdőmérnökgyakornokot a szolgálat érdekében áthelyezte Balassagyarmatról Rahóra a m. kir. erdőigazgatósághoz.

*

A magyar királyi földművelésügyi miniszter *Fiedler Gyula* m. kir. erdőmérnökgyakornokot áthelyezte Miskolcra a gödöllői m. kir. állami és koronauradalmi erdőigazgatóság kerületébe Galgamácsára és ideiglenesen megbízta a m. kir. állami és koronauradalmi erdőhivatal vezetésével.

*

A magyar királyi földművelésügyi miniszter *Kálmán Béla* m. kir. főerdőtanácsost Székesfehérvárról Győrbe a m. kir. erdőigazgatósághoz, *Bogár Pál* m. kir. főerdőmérnököt pedig Szombathelyről Székesfehérvárra áthelyezte és utóbb nevezettet megbízta a m. kir. erdőfelügyelőség vezetésével.

*

A magyar királyi földművelésügyi miniszter a szolgálat érdekében áthelyezte *Nagy Andor* m. kir. erdőmérnökgyakornokot Csongrád Szarvaskőre és *Solt Hugó* m. kir. erdőmérnökgyakornokot Ungvárról Csongrád s mindkettőt az ottani m. kir. erdőhivatal vezetésével megbízta.

*

A m. kir. belügyminiszter az 1938:XXXIV. t.-c. 4. §-ában foglalt felhatalmazásra kiadott 9330/1938. M. E. számú rendelet 19. §-a, illetőleg a 2300/1939. M. E. számú rendelet 4. §-a alapján *Hladonik István* sopronkövesdi lakost I. o. erdőtisztté kinevezte.

FULTÁN JÁNOS ÉS A TÖBBIEK...

(Hozzászólás Sólyom „Névtelen hősök“ c. cikkéhez.) *

Nem hiszem, hogy akadt egyetlen egy olvasó is az Erdészeti Lapok hatalmas táborában, aki ne olvasta volna mélységes meghatottsággal „Sólyom“ szívhez szóló szavait. Nem hiszem, hogy a szemeket ne homályosította volna el az emlékezés könnyfátyola; nem hiszem, hogy a szívek mélyén visszhangra ne talált volna szívből fakadó szózata...

Mint az éjszakai vándor lámpájának fénysugara az erdő titokzatos sötétjébe, úgy hatoltak be nemesveretű szavai a lelkek mélyébe. Bekopogtattak a szívek ajtaján és felkeltették a szunyadozó lelkiismeretet: „...tettünk-e valamit értük?... Mutat-

* Helyszűke miatt az októberben érkezett közleményt nem tudtuk előbb megjelentetni. (Szerk.)

tuk-e hálánknak, megbecsülésünknek valami jelét?... Gondoltunk-e valaha is arra, hogy ez a sok talpigember mégis csak megérdemelne valami szerény kis emléket?...“

Tett-e valamit értük, a névtelen hősökért, a magyar társadalom?... Gondoskodott-e arról, hogy emlékü fennmaradjon? Hogy odakint a hegyekben, odabent az erdők mélyén, küzdelmeik, szent áldozatuk színhelyén legalább egy kis *emlékmű* hirdesse kegyeletünket a kötelességteljesítés vértanúi iránt...

Emlékezzünk...

A kis Csonkaország összezsugorodott erdeiben is hány áldozatot tudnánk összeszámlálni! S még mennyivel többet a hazatért Felvidék nagyobb erdeiben és Kárpátalja rengetegeiben! S most, Erdély hazatérésének ünnepi óráiban is szálljon első gondolatunk Hozzájuk, akik odafent a székely havasok őserdeiben, embernemjárta helyeken, sokszor többnapos járásra minden emberi lakóhelytől, küzdöttek életükért és kötelességükért... Egyedül és elhagyatva, segítség és támogatás nélkül s életüket áldozták a természet szent templomának oltárán...

Csak az Isten látta hősiessé küzdelmüket, a jutalmat is Ő adja majd érte! De emléket állítani s ily módon a megbecsülést, szeretetet, hálát kifejezésre juttatni, — *emberi kötelesség!*

Jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy ha nagy általánosságban nem is történt e téren még semmi, mégis van egy hely, ahol emléket állított a kegyelet...

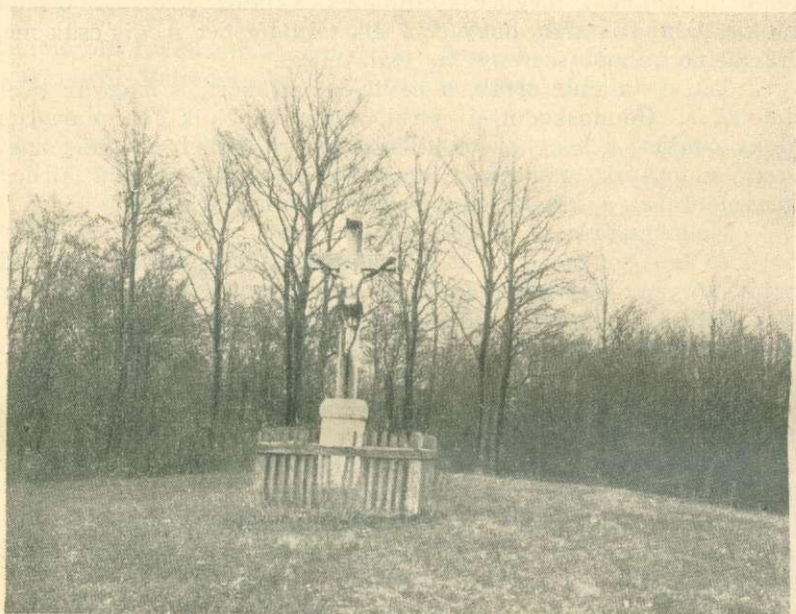
Nem is olyan messze a Fővárostól, a Nagymarostól és Szobtól északra Drégelypalánkig és Ipolyságig húzódó, nagy erdőségekkel borított Börzsönyi-hegységben. Közel a hegység legmagasabb csúcsához, — a 939 m magas Csóványoshoz — a Hosszúbére nevű hegy egyik tisztásán emlékkereszt áll a kötelességteljesítés közben életét vesztett *Fultán János* erdőőr emlékére.

Gyönyörű erdei tisztás ez, 706 m magasságban, bükkösök és fenyvesek övezik! A rét egyik sarkában kristályvizű forrás fakad. Egyes, magasabb pontjairól szép kilátás nyílik a hegy-ség lába alatt elterülő rétsági síkságra s a Duna völgyére.

Ötven esztendővel ezelőtt — 1890 július 6-án szentelték fel az emlékkeresztet.

A kegyeletes ünnepségre meghívták a Magyarországi Kárpát Egyesület Budapesti Osztályát is. Az egyik résztvevő — boldogult *Jász Géza* — „A Fultán-kereszt felszentelése“ címen szép cikkben számolt be az ünnepség lefolyásáról a Turisták Lapja 1890. évi július—augusztusi számában. Meghatottan olvasom az elárgult papírlapokat s meglevenedik ismét *Fultán János* szomorú tragédiája.

„E helyen történt egy borzalmas éjszakán a gyászos eset, melynek emlékére áll a kereszt. Iszonyú szél dühöngött, zúgott az erdő s a bükk-

40.

óriások keserves recsegéssel veszítve el legszebb ágaikat, nyögve hajoltak meg a vad hatalom előtt. Az eső patakként szakadt s minden madár, minden bogár rejtekhelyébe bújt. Mindez nem tartá vissza *Fultán János* erdővédet kötelességének teljesítésétől; híret véve, hogy ez éjjelen két fatolvaj fog e helyen fát lopni, rájuk lesett. Azok csakugyan meg is jelentek s midőn *Fultán* rájuk támadt, dühös szóváltás, majd ádáz tusa következett, melynek áldozata lőn e derék erdővéd. Másnap halva találták a földön elterülve.

„A kegyelet fakeresztet emelt emlékének, most ezt kőkereszttel cserélték fel. Ezt szentelte fel július 6-án azon vidék derék papsága... a népnek nagy részvéte mellett.”

„Ott áll a kőkereszt magas bükkóriásoktól környezve, a természet fenségénél még fenségesebb kőkereszt, mert fennem hirdeti a késő utódoknak, mily áldozatokra képes a kötelességszeretet, s mily kegyelettel koszorúzza annak emlékét a vidék népe.”

A keresztet a térképek is feltüntetik, a részletesebbeken a neve is megtalálható: *Fultán*-kereszt.

A kis tisztás egyébként útesomópont. Itt találkoznak a Nóg-rádról és Diósjenőről a Csóványos felé vezető utak. S így nemcsak az erdészek és vadászok ismerik a *Fultán*-keresztet, de a Csóványost szép kilátása miatt felkereső, vagy télen, hóban a sísport gyönyörűségeit élvező turisták is.

S amikor tavasszal, nyáron a vadvirágos bőrszőnyi erdőkben barangolva, vagy a színesedő őszi erdő útjait járva erre kerülnek, amikor télen a vakító, ragyogó fehér hópaláston végig-

siklanak siléceikkel, — meg-megállnak a tisztáson, a kereszt előtt, hogy kegyelettel adózzanak a kötelességteljesítés áldozatának...

Tudom, hogy az erdészársadalom, amely a szabad természet szolgálatában tölti el életét és éppen ezért jobb, nemesebb, megértőbb és áldozatkészebb, mint a városok zakatoló, rohanó forgatagában tengődő lakói, — nem feledkezik el kötelességéről.

Pápa Miklós dr.

„MENNYI ERDŐT KAPTUNK ÉSZAKERDÉLY VISSZACSATOLÁSÁVAL?”

Ezen a címen jelent meg az „Erdészeti Lapok” 1940. évi októberi számában *Virág Béla* és *Birck Oszkár* közleménye, amely a visszacsatolt keleti és erdélyi országrész erdőterületét *Bedő Albert*: „A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása” című művének 1896. évi kiadása alapján ismerteti s 3. bekezdésének utolsó mondatában megjegyzi, hogy „újabb hasonló munka nincs”.

A közvélemény helyes tájékoztatása végett engedtessek meg nekem, hogy a kérdéshez, különösen pedig a cikk idézett megállapításához hozzászóljak. Habár szószerintvéve igaz, hogy 1896-tól 1918-ig a *Bedő-féle* műhöz hasonlóan *községhatáronkinti* részletezéssel nem hozták *nyilvánosságra* az erdőterületadatokat, — az ilyen megállapítás sokak előtt mégis azt a téves látszatot keltetheti, hogy a *Bedő-féle* művön kívül más, újabb, kevésbé elavult adatforrás nem állt rendelkezésre, s ezért, — kényszerűségből, — kellett ezt a hova-tovább félévszázados forrásmunkát elővenni. Köztudomású pedig, hogy 1896-tól mindmostanig minden évben közzétették a törzskönyvi erdőterületadatokat vármegyei részletezéssel az évi kormányjelentésben és a Magyar Statisztikai Évkönyv köteteiben, még pedig Trianon előtt Nagymagyarországra, azóta Csonkamagyarországra nézve. De kívánatra bárkinek rendelkezésre állanak az erdőtörzskönyvekben minden évről a birtokosonkint és községhatáronkint részletezett adatok is. Amennyiben pedig valaki a jelen viszonyokra kíván következtetést levonni, a román statisztikai hivatal és másrésről a román földművelésügyi és uradalmi minisztérium évkönyveiben közzétett erdőterületadatokat is figyelemre kell méltatni. Semmi esetre sem lehet tehát azt mondani, hogy az 1896. évi adatoknál újabbak nem állanak rendelkezésre.

Az 1940-ben visszacsatolt részekre a szerzők kiszámította erdőterület 2,778.914 k, holdat tesz ki. Ez a terület, amelyet dícséretes igyekezettel vezettek le, nem más, mint a román uralom alól felszabadult részekben a *Bedő-féle* felvételek idején: 1895-ben volt erdőségek kiterjedése.

A második bécsi döntés fölötti első örömláz elmúltával, még szeptember elején a Központi Statisztikai Hivatal is közzétette az erdőterületadatokat a Magyar Távirati Iroda útján az 1910. évi földadókataszteri adatok alapján (2,753.263, majd később helyesbítve 2,734.760 k. hold). Erre a szerzők is rámutatnak s örömmel állapítják meg, hogy számadatuk alig tér el attól. A mégis jelentkező, valóban kismértékű eltérés okát abban keresik, hogy a Központi Statisztikai Hivatal az 1938. évi román, ők pedig az 1896. évi magyar közigazgatási beosztás alapján dolgoztak. Ez a felfogás téves. Ugyanazok a statisztikai adatok, bármely csoportokba foglalva összegezzük is a feldolgozás során, tehát esetünkben bármilyen közigazgatási beosztás szerint vonjuk össze azokat, a szétvetéstől, majd az összevonástól nem változnak meg s a csoportok végösszegének mindig ugyanazt a számot kell kiadnia. Mivel azonban maguk az adatok eredtek más időpontból és más forrásból, ezért kellett egymástól eltérniök. A 15 évvel újabb adat az 1896. évinél némileg kisebb területével a kétféle adatforrás összehasonlíthatóságának igen korlátozott volta ellenére inkább azt érzékelteti, hogy az erdőknek az 1879:XXXI. t.-c. hiányosságai miatt a Törvény hatályossága idejében a nem feltétlen erdőtalajokról való rendszeres *visszahúzódása*, tehát a nagyobb földrajzi egységekre s a hosszabb időszakokra kimutatott erdőterületsoroknak rendszeres és állandó csökkenő irányzata a dolog természete szerint a román uralom alól felszabadult 43.104 km²-en és az 1896—1910. évek között is érvényesült.

A földművelésügyi minisztérium erdészeti statisztikai szolgálata más elgondolások szerint ragadta meg ezt a napjainkban egyik tagadhatatlanul legfontosabb kérdésünket és fogott hozzá a visszacsatolt keleti és erdélyi erdőterületek kiterjedésének tisztázásához. A vezérelv az volt, hogy egyrészt a román uralmat közvetlenül megelőző időkben fennállott, másrészt a mai erdőterületet kell megállapítani, illetve az elérhető legnagyobb valószínűségig megbecsülni. A munkálat végeredményéből álljon itt néhány fontosabb számadat:¹

¹ A kérdés részletes taglalását a szerző következő tanulmányai és közleményei tartalmazzák:

a) „A visszacsatolt keleti és erdélyi országrész erdőterülete.” Megj. a „Statisztikai Tudósító” 1940. évi szept. 18-i számában.

b) Ugyanezen cím alatt a szerzőnek a kérdés más részét tárgyaló cikke megjelent a „Magyar Fapiac” 1940. évi szept. 21. számában.

c) „Erdészet.” Megjelent a „Magyar Statisztikai Szemle” 1940. évi aug.—szept.-i, a visszacsatolt keleti és erdélyi területet ismertető külön számában és „A visszacsatolt keleti és erdélyi országrész erdőterülete és faellátásuk jövője” címen különnyomatban.

d) „A visszacsatolt erdélyi erdők területe, fafajta szerinti megoszlása és faellátási jelentősége.” Megj. folytatásban a „Magyar Fapiac” 1940. évi okt. 26.-i és nov. 2.-i számában.

1918-ban a második bécsi döntéssel Magyarországhoz visszacsatolt keleti és erdélyi területeken az erdők törzskönyve szerint 2,739 006 kataszteri hold erdő állott. 1937 végén a román földművelésügyi és uradalmi minisztérium adatai és a kiegészítő becslés szerint azonban már csak 2,352.697 k. holdra, a román statisztikai hivatal 1937. évi kiadványa szerint pedig 2,546.168 k. holdra rúgott ugyanezen a területen az erdők kiterjedése. Ha ezeket az adatokat bizonyos megfontolások alapján 2,400.000 k. holdra keressük fel, illetve le, akkor megkapjuk az itteni erdők legvalószínűbb mai kiterjedését. Az 1918. és 1940. évi adatok egybevetéséből kiviláglik, hogy a román uralom alatt mintegy 350.000 k. hold erdőt irtottak ki.

A román uralom alól felszabadult területek erdősültségi aránya 31,3%-os, magasabb, mint a továbbra is még román uralom alatt maradt magyarországi területeké (29,6%). Magyarország erdőterülete ma mintegy 5,860.000 k. hold, közel háromszor annyi, mint amennyi a trianoni időkben volt. Erdősültsége az utolsó trianoni évre megállapított 12,7%-ról 21,0%-ra emelkedett. Ezzel a viszonyszámmal Magyarország az erdőszegény államok sorából az átmeneti jellegűek közé lépett elő. (Az európai országok között erdősültebb Svédország, Finnország, Oroszország, Bulgária, Jugoszlávia, Németország, Svájc, Románia, míg kevésbé erdősült Franciaország, Belgium, Olaszország, Norvégia, Görögország, Törökország, Spanyolország, Portugália, Hollandia, Dánia és Anglia.)

A visszacsatolt keleti és erdélyi országrész erdeinek fafajok szerinti megoszlása: tölgyes 506 000 k. hold, 21,0%, bükk és más lomberdő 1,050.000 k. hold, 43,8%, fenyves 844.000 k. hold, 35,2%. Kedvezőbb ez a trianoni Magyarország, a visszacsatolt felvidéki területsáv, Kárpátalja, de a román uralom alatt maradt magyar területek fafajmegoszlásánál is. Trianonban annakidején Romániának ítélt területeink fenyveseinek $\frac{1}{2}$ -át a második bécsi döntéssel visszakaptuk. Trianon börtönfalainak részleges összeomlása következtében ma kétszerannyi tölgyesünk, két- és félszerannyi bükk- és más lomberdőnk és tízszerannyi fenyvesünk van, mint amennyi az 1938. évi, utolsó trianoni adatok szerint volt.

A területvisszacsatolásoknak legfontosabb eredménye Magyarország külkereskedelmi mérlegében fog jelentkezni. Kemény lombszerfában számottevő kiviteli állammá lettünk, tűzifában önellátókká, de fenyőfában is az önellátás határán vagyunk. Erről külfölden a Magyar Statisztikai Szemlében megjelent, ¹⁾ alatt idézett tanulmányom részletes számításokat tartalmaz. De, hogy nagyjából valóban önellátók vagyunk, az már a 21,0%-os erdősültségi viszonyszámból és a kedvező fafajmegoszlásból is követ-

kezik. Az európai államok között ugyanis tapasztalat szerint azok az önellátók, amelyeknek erdősültsége a 20%-os mértéket meghaladja.

Dr. Földvály László.

AZ ERDÉSZETI SZAKOKTATÁS KÉRDÉSE A KÉPVISELŐHAZBAN.

Gróf Esterházy Móric országgyűlési képviselő, igazgató-választmányunk tagja, a földművelésügyi tárca költségvetésének a tárgyalásánál, a Ház november 20-án tartott ülésén, hosszabb felszólalásban foglalkozott a javaslattal és ennek során kitért az erdészeti szakoktatásra is.

Felszólalásának erre vonatkozó részét szószerint idézzük:

„... A 2. címnél, az államerdészetnél örömmel látom, hogy a szakoktatást jobban dotálják. Én azt hiszem, hogy erdőterületeink növekedése és különösen azok földrajzi fekvése az erdészeti szakoktatás és szaktudás fontosságát lényegesen emelni fogja a jövőben és azt hiszem, hogy a költségvetés indokolásában érintett kárpátaljai szakiskolán kívül még jó egynéhány szakiskolát kell felállítani, mert különben a szakképzett személyzet utánpótlásával teljesen megakadunk.

A középfokú szakoktatásnál az „alerdész-iskola” kifejezést vagy megjelölést a magam részéről nem tartom nagyon szerencsésnek, mert hiszen az a fiatalember, aki kikerül az úgynevezett „alerdész-iskolá”-ból, csak a legritkább esetben bízható meg mindjárt alerdészi teendőkkel. Helyesebbnek vélném, ha ezt az iskolát „erdészeti altiszti iskolá”-nak neveznénk el, amelyből azután mint erdőőrök, főerdőőrök, alerdészek, stb., szóval egy bizonyos előmeneteli graduáció révén kerülhetnének az ezt az iskolát végzettek a középfokú képesítettek magasabb fokára, az alerdészi fokozatra.

Egyáltalában az erdőkezelési személyzet státusát három, egymástól elválasztott részre osztanám, úgymint: először a tiszti részre, amely alatt értem a főiskolát végzetteneket, vagyis az erdőmérnököket, azután a középfokú részre, amelybe tartoznának ezek az említett középfokú szakiskolát végzett erdőőrök, főerdőőrök, alerdészek és végül a legénységi részre, hogy úgy fejezzem ki magamat, a legénységi állománybeli erdőlegényekre, erdőkerülőkre, stb., akik közül azután egy különbözeti vizsga letétele után — csak a legkiválóbbak — kerülhetnének fel a középfokúak alsó osztályába.

Az ellen azonban a leghatározottabban tiltakoznám, — mert hallottam ilyenirányú véleményt is — hogy a volt cseh-szlovák, a volt román középfokú szakoktatás mint rendszert átvegyük a magyar erdészeti szakoktatásba, amire abszolút semmi szükség sincs. Azokat, akik középfokú volt cseh-szlovák vagy román képesítéssel bírnak és különben megfelelnek az egyéb követelményeknek, természetesen át lehet venni a szolgálatba, de magát a rendszert a magyar szakoktatási rendszerben semmi esetre sem nosztrifikálnám...”

A felszólaló a továbbiakban behatóan bírálta az állami erdőgazdaság költségvetését is.

A „HERMANN GÖRING“ AKADEMIA ELSŐ ÜLÉSE.

A német erdészeti tudomány nagyszerű új intézménye — amint arról a „Der Deutsche Forstwirt“ beszámol — ez évi szeptember hó 5-én, Salzburgban háromnapos ülésre jött össze, hogy eleget tegyen annak az alapszabály szerinti feladatának, amely minden évben legalább egy tudományos előadássorozat megtartására kötelezi.

Az első összejövetelt — érthetően — nagy érdeklődés előzte meg és az ünnepély fontosságát a német kormány, a fényes külsőségeken kívül, magasrangú kiküldötteinek a személyével is hangsúlyozni kívánta.

Az intézmény elnöke: *Baader* egyetemi tanár „Az akadémiai gondolat az erdészeti tudományban“ című megnyitó előadásával mindenképpen méltó keretet adott az ülészaknak és fejtegetései bennünket, magyarokat is érdekelnek. Előadásából megtudjuk ugyanis, hogy az első erdész, aki tudományos munkásságáért akadémiai tagságot nyert, a német *Burgsdorf* volt; a Berlini Tudományos Akadémia 1790-ben választotta meg rendes tagjának. Kortársa: *Bechstein*, — akit *Gleditsch*-essel együtt ugyancsak tagjává választott a berlini Akadémia — már szükségét érzi annak, hogy az erdészetnek is legyen valamilyen külön tudományos intézménye és 1795-ben az ő szorgalmazására alakul meg a Szász Gotha és Altenburg Hercegi Erdészeti és Vadászati Társaság Waltershausenben, amelynek *Bechstein* volt az első igazgatója és *Wilckens* egyik legtevékenyebb tagja, aki — mint tudjuk — 1812-ben a Selmechányán felállított önálló erdészeti intézet vezetését vette át. *Bechstein* után a német erdészeti tudomány számos kiválósága követelte az önálló erdészeti tudományos akadémia életre hívását és a történelem *Göring* tábornagy egyik legjelentősebb alkotásának fogja elkönyvelni a gondolat megvalósítását.

Az Akadémia háromnapos ülésének keretében a német erdészlet legkiválóbb tudósai léptek a dobogóra és előadásaik — szakosztályok szerint tagolva — az erdészlet egész területét felölelték.

Dieterich az állami és magánerdőgazdaság feladatkörének a többtermelés követelményei szerint való összehangolásáról; *Köstler* a lüneburgi puszta erdősítéséről; *Eberts* az új birodalmi törvény alapelveiről; *Aichinger* a fák, cserjék és fűvek életeleinek a pótlásáról; *Dengler* a kocsányos és kocsánytalan tölgygyel, illetőleg az európai és japán vörösfenyővel végzett keresztezési kísérletekről; *Schenck* az őserdő okszerű kihasználásáról; *Albert* az égernek a kopárfásításnál való alkalmazásáról, *Vanselow* a fa-termési táblák fejlődéséről; *Zwölfer* a rovarirtószerek méregértékéről; *Schubert* a levél és virág fejlődésének a hőmérséklettől való függéséről, *Geiger* pedig a fiatalosok mikroklimájáról tartott előadást; ezeket hozzászólások is követték.

Az eszmecsere értékét — úgy hisszük — nem is kell külön hangsúlyoznunk!...

Az „Erdészeti Zsebnaptár“ előfizetőihez!

Újévre ígértük a régóta nélkülözött segédkönyv megjelenését, de hisszük, hogy senki sem tesz nekünk szemrehányást azért, hogy némi halasztást kérünk.

Amikor ez év elején felhívásunkat útjára bocsátottuk, nem gondoltuk, hogy rajtunk kívül álló körülmények is gátolhatják a munkát.

Azok az örvendetes események, amelyek országunk területének a megnagyobbodását és a magyar erdőgazdaság súlyának a növekedését hozták magukkal, köteleességünké teszik, hogy Zsebnaptárunk kiadásánál is fokozott gondosság érvényesüljön.

Az anyag összeállítását a műegyetem erdőmérnöki osztályának a tanárai voltak szívesek vállalni. Hivatali elfoglaltságuk azonban — a hallgatók számában történt jelentős szaporodás következtében — ma lényegesen nagyobb, mint volt a múltban. Ezen felül a már feldolgozott adatokat is részben át kellett csoportosítani és kibővíteni a megváltozott viszonyok szerint. Ezért nem készülhettek el mindnyájan a kitűzött határidőig a Zsebnaptár részére szánt munkával s ez az *egyik* oka a késedelemnek.

A másik nehézség az erdőtisztai címtár összeállítása. Az államerdészeti tisztikar létszámának a közel jövőben esedékes nagyobb mértékű szaporítása, illetőleg az ezzel kapcsolatos ki-nevezések és áthelyezések, eddigi összeállításunkat lényegesen módosítani fogják. De fel kell vennünk a címtárba a visszaesetolt területeken alkalmazott összes magánerdőtiszteket és a szabad pályán működő erdőmérnököket is. Mindez hosszabb utánjárást, tehát több időt igényel, mert azon vagyunk, hogy a címtárból senki se maradjon ki.

A kéziratoknak körülbelül a fele már a nyomdában van, de a Zsebnaptár teljes elkészültéig, *további 5–6 hónapra* van szükségünk. Meggyőződésünk azonban, hogy 21 esztendei kényszerű szünetelés után a magyar erdészeti szakközönség szívesen vár még néhány hónapot azért, hogy hűséges segédkönyvének az új kötete minden tekintetben kifogástalan lehessen.

Kérjük tehát előfizetőink szíves türelmét.

Egyben pedig felhívjuk olvasóink figyelmét arra is, hogy az „Erdészeti Zsebnaptár“ előfizetésének a *határidejét 1941. évi január hó 31-ig* meghosszabbítottuk.

Megrendelő-lapok az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, Alkotmány-utca 6) igényelhetők.

BEFEJEZŐ SZAVAM A GÖRGÉNYI URADALOM ERDŐGAZDÁLKODÁSA ÜGYÉBEN.*

Kovács Albert kartársam az „Erdészeti Lapok” novemberi számában keményen megtámad azért a nézetemért, hogy az állami erdők házi kezelését nem helyeslem. Elsősorban azt kell kijelentenem, hogy a házi kezelésnek *csak annyiban vagyok ellenfele, amennyiben ez a rönkönek a fűrészben való feldolgozására és a fűrészanyag árusítására is kiterjed.* Álláspontomat cikkemben valószínűleg nem fejeztem ki elég világosan és Kovács kollégám bizonyára ezért jutott arra a téves véleményre, hogy a fának házi kezelés útján való *kitermelését* is elítélem.

Ebben a tekintetben teljesen megnyugtathatom Kovács kollégámat. Én is úgy tartom helyesnek, hogy az állam a saját erdeiben maga gazdálkodjon; ennél a munkánál a magánvállalkozónak semmi keresnivalója nincs.

Amit azonban a kitermelt fának házi kezelés útján való feldolgozásánál és a fűrészáru eladásánál nemcsak Erdélyben, hanem Romániában, Jugoszláviában és a volt Lengyelországban láttam, az nekem egyáltalán nem tetszett. Ha az állam a házi kezelésben a természetalkotta gyönyörű elegyes jegenyefenyő, bükk és lúe őserdőket óriási tarvágásokkal használja ki és ezeket a területeket lucfenyővel ülteti be, ez az eljárás semmivel sem különb annál a tarvágásos rablógazdaságnál, amilyen az erdélyi magánerdőkben évek óta folyik. Ha az állami gazdálkodásnak sikerül majd Görgény vidékén a *természeti viszonyoknak megfelelő felújítást* elérni, akkor meg fogok hajolni a házi kezelés jelszava előtt.

Ami a magas tiszta jövedelmet illeti, amelyre Kovács hivatkozik, nagyon jól tudom, hogy ez honnan származik. A görgényi üzem vezetője nem fizette ki a fa értékének 30%-át állami és községi adóként, mint a szomszéd magánvállalatok és a raktáron lévő fűrészanyag is rendszerint túl magas értékkel szerepelt a kimutatásban az év végén. Csak ilyen módon volt lehetséges, hogy az akkori román államj erdőüzemek nagy tiszta jövedelmet mutathattak ki. A marosvölgyi magánvállalatok 1930–1937 ig nagyrészt bizony ráfizetéssel dolgoztak, de semmiesetre sem a magánhivatalnokok ügyetlensége miatt.

Ameddig az állami erdőgondnok legnagyobb büszkesége a magas tiszta jövedelem kimutatása és az ehhez okvetlen szükséges tarvágásos üzemmóddal tovább is pusztítja az elegyes, őshonos havasi faállományt, addig ellensége maradok a házi kezelés útján való állami erdőgazdálkodásnak. Mert annak ellenére, hogy az erdészeti főiskolákon már több mint 50 esztendeje a természetes felújítás előnyeit tanítják, az erdélyi közép- és magas hegységek állományjaiban ennek a Középeurópában már régóta bevált módszernek mai napig sincs semmi nyoma. Erdőgazdaságunk magasabb színvonalra való emelését tehát *odakint az erdőben* és nem a fűrésztelepen kell megkezdeni.

A Közép- és Délkeleteurópában több mint harminc esztendőn át szerzett tapasztalataim alapján az a véleményem, hogy az állam, mint erdőbirtokos, szorítkozzon munkálataival az erdőre, a fűrészáru termelését és eladását pedig bízza a magánvállalatokra. Kovács bizonyára nem tagadja, hogy, mint a görgény–herbusi üzem vezetője sokkal több időt kénytelen az irodában és a fűrészben tölteni, mint amennyi az erdőre jutott. Pedig a mai és a jövődöbeli erdész munkálatainak a súlypontját az erdőbe kell áthelyezni, másképpen az eddigi kezdetleges gazdálkodásban nem lesz haladás. Elegyes erdeinknek sürgősen szükségessé vált természetes felújítása az erdőgondnoktól teljes odaadást követel, úgy, hogy annak a fűrész részére ideje sem maradjon.

* A vitát ezzel a közleménnyel lezárjuk. (Szerk.)

Tehát értsük meg egymást. Én is a házikezelés útján való kitermelés és a fűrészig való szállítás érdekében szólok fel. De elvárom, hogy az állam jó példával járjon elől, kerülje az elegendő állományok tarra vágását és folytasson a természet kívánalmai szerinti gazdálkodást. Ellenezem a fűrészarú házilagos készítését és árusítását, még pedig főképpen azért, mert az államnak, mint erdőbirtokosnak, nézetem szerint, elsősorban az erdőtenyésztés dolgában kell elérnie megfelelő sikert, s nem szabad kockáztatnia az állományok jövőjét kötes értékű tiszta jövedelmek kimutatása érdekében.

Itt, Erdélyben már bebizonyítottuk, hogy igen jól értünk a deszkagyártáshoz, de gyönyörű havasi erdőségeink természetes felújítását eddig még sehol sem tudjuk felmutatni. Ez pedig véleményem szerint a hazai erdőgazdaságunk érdekében fontosabb, mint a deszkagyártás.

Fröhlich Gyula.

Az ERDÉSZETI SZAKTANÁCSADÓK BIZTOSÍTÁSA.

Több esetből kifolyólag az OMBI ügyvezetősége az erdészeti szaktanácsadók szolgálati viszonyára nézve kérdést intézett a földművelésügyi miniszterhez, akinek a válasza a következő volt:

„Az 1935. évi IV. t.-c. 38. §-a értelmében a 3000 kat. holdnál kisebb erdőgazdaságokban alkalmazásban levő szaktanácsadó erdőmérnököt állandó alkalmazottnak kell tekinteni, mert az ilyen erdőmérnök szaktanácsadói megbízását és az abban bekövetkező változásokat mind az erdőtulajdonos, mind maga a megbízatást vállaló erdőmérnök az illetékes erdőrendészeti hatóságoknál bejelenteni köteles, az erdőmérnök szolgálatbalépésekor hatósági esküt tesz és az erdőfelügyelőség a kerületében alkalmazott erdőgazdasági személyzet nyilvántartásában a szaktanácsadással megbízott erdőmérnököket is nyilvántartja. A fentiek alapján tehát véleményem szerint az 1936. évi XXXVI. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 55.000—1937. F. M. sz. rendelet 4. §-ának (4) bekezdése szaktanácsadási megbízatást vállaló erdőmérnökökre is kiterjed.“

Eszterint az erdészeti szaktanácsadók, bármily csekély is a fizetésük, éppen úgy biztosítandók nyugdíjra, mint az állandó alkalmazásban levő erdőtiszték.

ELVESZETT BIZONYÍTVÁNY.

Közhírré teszem, hogy Kovách István szakvizsgázott erdőőr — aki Pécsen 1894. évben született — 1914. évi július hó 6-án kelt 79. számú erdőőri szakvizsgabizonyítványát elvesztette; helyébe az eredetivel egyenlő értékű 1940. évi 750. számú hivatalos másodlatot adtam ki.

Esztergom, 1940. évi november hó 13-án.

A szakiskola igazgatója:

Ágfalvy s. k.

m. kir. erdőtanácsos.

ADOMÁNYOK A VÉRTANUHALÁLT HALT ERDÉSZETI ES VADÁSZATI ALKALMAZOTTAK EMLÉKMŰVÉRE.

Rövidítések: Eig = Erdőigaz-
gatóság, Eg = Erdőgondnokság,
Eh = Erdőhivatal, et = erdő-
táncos, emest = erdőmester,
em = erdőmérnök, ae = alerdész
pe = pagonyerdész, ke = kör-
erdész, eo = erdőőr, vö = vadőr.

M. Kir. Vallás- és Közokta-
tásügyi Minisztérium . . 100.— P

Gr. Széchenyi Frigyes Örökösei
Urad., Somogytarnóca:

Főhercegi Eg., Izabella-föld:

Pfenningsberger F. főet.	5.— P
Tóth J. ae.	3.— P
Pál I. ae.	3.— P
Jerszi L. eo.	2.— P
Vezán F. eo.	3.— P
Starcevitcz J. eo.	3.— P
Hesz F. eo.	3.— P
Ilka L. eo.	3.— P
Várközi F. eo.	2.— P
Kósa L. eo.	2.— P
Miklái Z. főeo.	2.— P

Egri Érseki Papnevelő Intézet

Eg., Bóta:

Sümegh N. em.	5.— P
Iszelmann I. vö.	1.— P
Erdős B. eo.	1.— P
Oravecz F. eo.	1.— P
Gyüre B. eo.	—50 P

Veszprémi Káptalan Eh.:

Káptalani Eh.	8.50 P
Pirity Á. főem.	3.— P
Velnér M. főeo.	1.50 P
Horváth I. eo.	1.— P
Palacki I. eo.	1.— P
Palacki Gy. eo.	1.— P
Horváth K. eo.	—50 P
Deutsch F. eo.	1.— P
Kardos I. eo.	1.— P
Kertész J. erdőlegény	—50 P
Borszúk Gy. erdőlegény	1.— P

M. Kir. Eh., Alsókalocsa . . 5.— P

Prépostsági Eh., Lelesz:

Antalóczy J. főem.	5.— P
Novella F. eo.	1.— P
Dobos Gy. eo.	1.— P
Kovács S. eo.	1.— P

Urad. Józsaigazgatóság	25.— P
Tapsonyi I. eo.	1.— P
Nagy J. eo.	0.50 P
Gajesi S. eo.	0.50 P
Papp J. eo.	0.50 P
Kurucz J. eo.	1.— P
Zanati J. eo.	1.— P
Bitó F. eo.	1.— P

Kir. Közalapítv. Eh., Bátaszék:

Kallivoda Gy. et.	2.— P
Tanka S. emgyak.	1.— P
Erdész L. műsz. altiszt	1.— P
Hódi M. műsz. altiszt	1.— P
Stefánkó R. szakaltiszt	1.— P
Deák P. I. o. altiszt	1.— P
Tóth I. L. o. altiszt	1.— P
Muesi A. napibéres	1.— P
Czuezor F. szegődményes	1.— P
Kovács I. kisegítő	1.— P
Jáhn Gy. szakaltiszt	1.— P
Dávid S. I. o. altiszt	1.— P

Hg. Esterházy Eg. Kisvaszar:

Chrenóczy-Nagy T. emest.	5.— P
Kiss V. eo.	1.— P
Szajkovits Gy. eo.	1.— P
Szebachner F. eo.	1.— P
Bodri F. eo.	1.— P
Papp L. eo.	1.— P
Enzsöl Gy. eo.	1.— P
Szebachner J. s. eo.	1.— P
Kiss G. s. eo.	1.— P
Garai I. s. eo.	1.— P
Gulyás Gy. s. eo.	1.— P
Rákosfalvi B. eo.	1.— P
Szabados L. eo.	1.— P
Papp B. eo.	1.— P
Brandt S. erdőcsész	1.— P

Herceggprimási Urad. Eg., Kemence:

Maschek T. em.	10.— P
Takács J. eo.	2.— P

Klein M. eő.	2.— P	Hollósy K. számtartó	2.— P
Mikus Gy. eő.	2.— P	Balta F. ellenőr	1.50 P
Somi I. eő.	2.— P	Tancsics F. könyvelő	1.— P
Teruska J. eő.	2.— P	Piroska I. gyak.	1.— P
Várnai J. eő.	2.— P	Szalay Gy. erdőész	2.— P
Pantórek A. ny. főeő.	1.— P	Piroska I. körvadász	—50 P
Prónay Z. eő.	2.— P	Fehér F. eő.	—50 P
Simon J. eő.	1.— P	Seős J. körvadász	1.50 P
Aniriev L. eő.	2.— P	Plózer I. eő.	1.— P
Schmidt I. eő.	1.— P	Biró J. eő.	1.— P
Horváth J. eő.	2.— P	Plózer J. eő.	1.— P
Gróf Esterházy Mór ura-		Piroska I. gyak.	0.50 P
dalmának erdészeti sze-		Balogh M. tisztv.	1.— P
mélyzete	80.— P	Süntinger B. tisztv.	1.— P
		Dátán K. tisztv.	1.— P

Gróf Pergen Johanna Örö-
kösei Eh., Somodor 10.— P

Boksay Gy. főe. 5.— P
Schönenberger G. eő. 3.— P
Bebics I. eő. 2.— P

Gr. Mailáth György erdő-
altiszti személyzete, Ba-
kóca 5.— P

M. Kir. Eh. személyzete
Guth 5.— P

Kir. Közalapítv. Eh., Pilismarót:

Szóják K. főem. 5.— P
Szaboles J. em. 3.— P
Domján Gy. építész 1.— P
Farkas J. főem., szds. 5.— P

*M. Kir. All. és Koronaurad. Eh.,
Visegrád:*

v. Borsay F. em. 1.— P
Sasvári K. főeő. —50 P
Róka J. főeő. —50 P
Marjai E. főeő. —50 P
Endrényi I. eő. —50 P
Bocsi J. eő. —50 P
Tábori L. eő. —50 P
Hantos M. eő. —50 P
Fügedi J. eő. —50 P
Gerendai M. eő. —50 P
Bércesi J. eő. —50 P
Szkacil K. eő. —50 P
Öri L. eő. —50 P
Kóhalmi J. eő. —50 P
Fenyvesi J. eő. —50 P

Gr. Erdődy Ferenc Eh., Vép:

Urad. Eh. 5.— P
v. Galgóczy L. felügyelő 2.— P

M. Kir. Eh., Parasznya:

Szigethy B. s. em. 1.— P
Szikla L. főeő. —50 P
Sziklai Gy. főeő. —50 P
Kelemen J. —50 P
Fodor I. —50 P
Heltai J. eő. —50 P
Kuti J. eő. —50 P
Padiszt A. eő. —50 P
Rakoneczay F. eő. —50 P
Rakoneczay I. eő. —50 P
Dallos J. eő. —50 P

*Kir. Közalapítv. Eh., Somló-
vásárhely:*

Klausberger J. főet. 5.— P
Kollányi A. emgyak. 2.50 P
Jeney P. szakaltiszt 2.20 P
Gréczy Gy. eő. 2.— P
Csötönyi J. eő. 2.— P
Grellneth J. szakaltiszt 1.— P
Bodor L. szakaltiszt 1.— P
Varga F. eő. 1.— P
Scheily A. eő. 1.— P
Ondó J. szegődményes —50 P
Bagó B. szegődményes —50 P
Somogyváry Ö. szegődmé-
nyes —50 P
Gerencsér Gy. eő. 1.— P

Kir. Közalapítv. Eh., Vajszló:

Tóth J. főem. 1.— P
Kubicza L. sem. 1.— P
Ujlaki T. eő. —50 P
Finties J. eő. —50 P
Horváth J. eő. —50 P
Tóth K. eő. —50 P
Mohácsi J. eő. —50 P
Ondó I. eő. —50 P
Császár L. eő. —50 P
Ghécsy A. eő. —50 P

Katona F. elő.	—50 P
Jagasics F. elő.	—50 P

*Szalmári Püspökség Eh., Bükk-
zsérc:*

Urad. Eh.	10.— P
Erdő- és vadőri személyzet	5.80 P
Lády Géza főem.	4.20 P

Gr. Andrássy S. Eh., Letenye:

Sarlay J. em.	5.— P
Ábrahám S. elő.	1.— P
Bedő F. elő.	1.— P
Horváth J. elő.	1.— P
Kálmán A. elő.	1.— P
Kapoli P. elő.	1.— P
Sipos J. elő.	1.— P
Spingár J. elő.	1.— P
Varga M. elő.	1.— P
Erdőbirtokos és Fakiter- melő Rt.	10.— P

Kir. Közalapítv. Eh., Pécsvárad:

Somogyi Z. et.	5.50 P
Bendik Gy. et.	3.— P
Bernhardt J. elő.	1.— P
Haizler I. elő.	1.— P
Storch J. elő.	1.— P
Tompek J. faraktárőr	1.— P
Tanó J. elő.	1.— P
Mészáros L. elő.	1.— P
v. Papp M. elő.	1.— P
Vasvári Gy. elő.	—50 P
Gottwald P. elő.	—50 P
Ifj. Nezei Gy. elő.	—50 P
Jakubéczi G.	1.— P
id. Nezei Gy. ny. főelő.	1.— P
Subicz I. elő.	1.— P
Gr. Wengersky I. em.	10.— P
Kalocsai Érseki Urad. Eg. személyzete, Szekszárd	7.— P

*Hg. Esterházy Eg., Tornyiszent-
miklós:*

Szabó J. elő.	1.— P
Babos S. elő.	1.— P
Szabó V. elő.	1.— P
Bella F. mozdonyvezető	1.— P
Varga J. elő.	1.— P
Earanyai P. elő.	1.— P
Sümeghy S. elő.	1.— P
ifj. Farkas F. elő.	1.— P
Herczeg E. elő.	1.— P

Farkas F. elő.	1.— P
Horváth G.	1.— P
Németh J.	1.— P
Szentes J. elő.	1.— P
Jaksitz L. em.	5.— P

Hg. Esterházy Eg., Kapuvár:

Sinóros-Szabó A. emest.	5.— P
Szilágyi J. főelő.	3.— P
ifj. Szilágyi J. s. elő.	2.— P
Patyi J. elő.	1.— P
Füzi I. elő.	1.— P
Németh A. elő.	1.— P
Markó J. elő.	1.— P
Stift K. elő.	1.— P
Horváth J. elő.	1.— P
Stift A. s. elő.	1.— P
Halász D. erdőlegény	1.— P
Pattyi L. erdőlegény	1.— P
Kiss P. erdőlegény	1.— P
Patyi S. s. elő.	—50 P
Füzi I. s. elő.	1.— P
Stift G. erdőlegény	1.— P

Hg. Esterházy Eg., Tolnacsomlói:

Szántó I. emester	5.— P
Horváth F. elő.	1.— P
Rancenberger P. elő.	1.— P
Horváth G. elő.	1.— P
Penzel J. elő.	1.— P
Németh J. elő.	1.— P
Nagy S. elő.	1.— P
v. Deleeg F. elő.	1.— P
Nagy I. elő.	1.— P

Hg. Festetics György . 300.— P

Hg. Festetics Főeh., Keszthely:

Rochlitz B. et.	10.— P
Szeghalmi E. em.	5.— P
Juhos D. I. gépirónő	1.— P
Szita J. faraktárkezelő	1.— P

Hg. Festetics Eg., Keszthely:

Hoffmann S. em.	5.— P
Derezsán K. elő.	1.— P
Lázár Gy. elő.	1.— P
Gerencsér G. ac.	1.— P
Boros F. elő.	1.— P
Ács A. vő.	1.— P
Rába J. elő.	1.— P
Somogyi J. elő.	1.— P
Molnár J. vő.	1.— P
Pauza P. elő.	1.50 P
Rémái F. elő.	1.— P

Tóth F. eő.	1.— P
Banitz K. eő.	1.— P

Fülöp Józsiás Szász Coburg és
Góthai hg. Urad.:

Hg. Festetics Eg., Vállus:

Horváth K. em.	5.— P
Simon F. eő.	1.— P
Funovics L. eő.	1.— P
Bajnok I. eő.	1.— P
Rába E. eő.	1.— P
Kovács S. eő.	1.— P
Szenyai J. erdőkerülő	—50 P

Fülöp Józsiás Szász Coburg

és Gothai herceg	50.— P
Dr. gr. Sternberg J. igazg.	20.— P
N. N.	2.— P

Coburg hg. Eh., Cserépvár:

Csóka J. fem.	5.— P
Hegedüs I. főeő.	1.— P
Lukács I. főeő.	1.— P
Szendrey I. eő.	2.— P
Faragó I. eő.	1.— P
Lőcsei A. eő.	1.— P
Magyarosi I. eő.	1.— P
Hárvölgyi L. eő.	1.— P
Sasvári J. eő.	1.— P
Hegyközi L. eő.	1.— P
Lőrincz J. eő.	1.— P
Bene I. eő.	1.— P
Tóth J. eő.	1.— P
Szobolits B. eő.	1.— P
Szucsák F. eőgyak.	1.— P
Tolvaj P. várgondozó	1.— P
Fülöp D. eőgyak.	1.— P

Hg. Festetics Eg., Zalaszentő:

Shmilliár K. em.	5.— P
Shmilliár K.-né	2.— P
Farkas V. eő.	1.— P
Gerencsér G. eő.	1.— P
Rába J. eő.	1.— P
Bélavári J. eő.	1.— P
Rába L. eő.	1.— P

Hg. Festetics Eg., Berzence:

Pethő A. em.	5.— P
Gyapay J. s. em.	2.— P
Pintér J. eő.	1.— P
Bátor J. eő.	1.— P
Barna I. eő.	1.— P
Szollár F. vő.	1.— P
Kanyó I. vő.	1.— P
Pintér L. eő.	1.— P
Sólyom J. vő.	1.— P
Major J. vő.	1.— P
Sziz G. eő.	1.— P
Sing A. eő.	1.— P
Simon J. eő.	1.— P
Jankovics Gy. eő.	1.— P
Boros S. eő.	1.— P
Tóth L. eő.	1.— P
Herczeg J. eő.	1.— P

Coburg hg. Eh., Edelény:

Bán I. em.	2.— P
Lipták J. főeő.	1.— P
Fáklya I. eő.	1.— P
Miklós I. főeő.	1.— P
Bratu L. eő.	1.— P

*Vitéz gróf Festetics Kristóf Eh.,
Németlad:*

Uradalmi Eh.	10.— P
v. Fűr M. em.	5.— P
Androsics F. eő.	1.— P
Gálcsi I. eő.	1.— P
Hanzel B. eő.	1.— P
id. Zaklajda J. eő.	1.— P
ifj. Zaklajda J. eő.	1.— P
Schoff M. eő.	1.— P
Kazári G. eő.	1.— P
Kákonyi S. eő.	1.— P

Hg. Festetics Eg., Zsitfa:

Fuisz J. em.	10.— P
Banitz S. eő.	5.— P
Rába J. i. eő.	2.— P
Dravecz I. v. eő.	4.— P
Fisli L. v. eő.	4.— P
Takács L. v. eő.	3.— P
Kisignázt Gy. eő.	2.— P
Tóth F. eő.	2.— P
Treier F. v. eő.	2.— P
Káplár J. v. eő.	2.— P
Dravecz J. vő.	2.— P
Páva V. vő.	2.— P

Nemzeti Közművelődési Alapítvány	80.— P
Nemz. Közműv. Alapítv. erd. alkalmazottal	48.50 P
Salgótarjáni Köszénbánya Rt.	50.— P

M. Kir. Eh., Fülek:

Lux B. főem.	2.— P
Németh J. erdész	1.— P
Erdész M. főeő.	1.— P
Dudás I. főeő.	1.— P
v. Gerle Z. eő.	1.— P
Székely L. em., Sümeg	2.50 P
Csemba L. főeő.	1.— P
Granczer J. főeő.	1.— P
Kruniker J. eő.	—50 P
Doroszlai G. ny. h. állam- titkár	10.— P
Görgényi A. em. stb.	5.— P
Alaksza Gy. ellenőr	4.— P

Hg. Esterházy Eg., Dombóvár és
Szentlőrinc:

Szy G. em.	3.— P
Szakály J. ae.	3.— P
v. Endrei I. eő.	1.— P
Farbaky P. eő.	1.— P
Farkas L. eő.	1.— P
Füzi J. eő.	1.— P
Hollósi J. eő.	1.— P
Kiszel A. eő.	1.— P
Szalai P. eő.	1.— P
Szücs J. eő.	1.— P
Vizvári I. s. eő.	1.— P
Füst I. s. eő.	1.— P

M. kir. Eh., Malomrét . . 17.50 P

Pallavicini A. Károly ör-
gróf Eh., Szilvásvárad . 20.— P

Kalocsai Érseki Urad. Eg., Baja-
vidék:

Szörényi B. em.	5.— P
Czika F. eő.	5.— P
Keszthelyi N. eő.	2.— P
Kovács J. eő.	2.— P
Vörös F. eő.	1.— P
Várszegi I. eő.	1.— P
Kákonyi L. eő.	1.— P
Györki I. eő.	1.— P
Zsidanics I. eő.	1.— P
Bán F. eő.	1.— P

Egri Érseki Urad.:

Felnémeti Eh.	15.— P
Felsőtárkányi Eh.	6.— P
Gyöngyössolymosi Eh.	26.50 P
Egerbaktai Eh.	6.50 P
Stössner M. erdőgazdognok	2.50 P

Összesen . . 1463.79 P

Mult hónapi kimutatásunk 913.50 P

Eddigi gyűjtésünk . . . 2382.20 P

MEGHÍVÓ

A MAGYAR MERNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ EGYLET GEODÉZIAI ÉS
ERDÉSZETI SZAKOSZTÁLYAINAK 1940. évi december hó 20-án,
pénteken d. u. ½7 órakor tartandó együttes ülésére, amelynek
tárgya *Dr. Hofhauser Jenő* honv. térk. intézeti alezredes, vetített-
képes előadása:

LÉGIFÉNYKÉPEZÉS A MEZŐ- ÉS ERDŐGAZDASÁG
SZOLGÁLATÁBAN.

Az ülés előtt 6 órakor a működő bizottság ülést tart.
Az ülés után közös szakosztályi vacsora.

Jelentkezés levelezőlapon vagy távbeszélőn szerda estig az
Egyletben (Budapest, IV., Reáltanoda-u. 13—15.) *Marek László*
igazgatónál. Vendégeket szívesen látunk.

A szakosztály elnöksége.

Az „Erdészeti Lapok“ 1940. évi XII. füzetének HIRDETÉSEI.

37 éves, r. kath. vallású, nős, IV. polgárit végzett szakvizsgázott erdőőr, fűrésztelepi gyakorlattal 1941 jan. 1-ére állást keres. Címe: *Csejtei János*, Komárvaros Tötöspusztá. (1248. sz.)

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Alulírott, mint a pécsi székeskáptalani uradalom kormányzója pályázatot hirdetek az uradalomnál megüresedett **segéderdómérnöki** állásra.

A közelebbi feltételek iránt érdeklődők forduljanak hozzám az itt megadott címen. Az állás azonnal elfoglalható. A pályázat ideje 1940. XII. 31-én jár le.

Dr. Gebauer Miklós apátkononok,
káptalani uradalmi kormányzó.
Pécs, Kardos Kálmán-u. 4. sz.

(1229. sz.)

Az „Erdészeti Lapok“ 1891–1912. hiánytalan évfolyamai kötve eladók.
Özv. Pásztor Sándorné, Ungvár, Ceholnya-utca 11. (959. sz.)

SILVA

Erdőgazdasági Vállalat k. f. t. Kőrmend
Erdeimag-nagykereskedés.
Magpergetőgyár. ❖ Csemetekertek.

Központ: Kőrmend, telefon 52 • **Fióktelep:** Zalaegerszeg, telefon 19

Ajánl: Kiváló minőségű, elismert legmagasabb csiraképességű, saját pergetésű **fenyőmagvakat**, hazai és szlavóniai származású **ölgy- és csermakkot**, mindennemű **erdészeti és gyümölcsmagvakat** erdőgazdaságok, gyümölcsfaiskolák és kertészetek részére. Mindennemű **erdei csemetéket, díszfenyőket, dísz- és sorfákat, díszcserjéket, rózsákat, gyümölcsvadoncokat és gyümölcsfákat**, valamint az összes egyéb **faiskolai termelvényeket** saját nagykiterjedésű és mintaszerűen kezelt csemetetelepeiről.

A **PICETOL** vadragás elleni védőszer magyarországi kizárólagos képv.

A Magyar Faiskolai Szövetség tagja.

Ügyv. igazgató: **Thüringer János** okl. erdómérnök, a cég beltagja.

W

*Mindenféle tűzifát, szec-
fát, valamint tüzi- és szec-
fatermelést a legelőnyö-
sebb egységáron minden
mennyiségben vásárolunk*

inter Hermann Rt.

Budapest, V., Vilmos császár-út 72. Tel.: 1-112-69

ERDEI-, FEKETE-, LUC-, JEGENYEFENYŐT,

VÉKONY GÖMBÖLYEGFAT VEZETÉKOSZLOPOK

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé minden hosszban kész-
pénzfizetés ellenében magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kérünk.

„UNA“ Faérlékesítő rt., Budapest V, Nádor-utca 21

Telefon: 129—451* szám alá

Erdész közép fokú végzettséggel állást keres 29 éves, nős, önáll.
erdőkezelő, 10 éves gyakorlattal. — Címe: Erdész, Baja, Szent Antal-u.
97. sz. (1152. sz.)

Szigorló erdőmérnök 1941 február 1-től május 15-éig állást keres.
Az ajánlatokat a fizettségjelölés mellett „Tű és lomb“ jeligére a kiadó-
hivatalba kéri. (1232. sz.)

Eladó 150.000 darab 1 éves, jólfejlett akáccsemete, ezrenként P 6-ért
Felsőbüki Nagy Mihály erdőgazdaságában, Egyházashetye (Vas m.).
(1231. sz.)

Szarvas- és őzágancsokat, hullottakat és koponyáival, állandóan vesz
Bruck. Budapest, II., Pasaréti-út 64. sz. (1233. sz.)

ERDÉSZETI MAGNAGYKERESKEDÉS

és csemetekerti cég

KEINER REZSŐ

okl. erdőmérnök

Budapest, I., Fery Oszkár-utca 34.

Telefon:
155-641

Sürgőnycím:
KEINERMAG BUDAPEST
(Keresztény cég)

*AJÁNLOK: fenyő- és lombfa-magvakat,
kocsányos-, kocsánytalan- és csermakkot
fenyő- és lombfa-csemetéket.*

VESZEK: tűzifát, szerfát, fűrészanyagot.

FAÁRVEREZÉSI HIRDETMÉNY.

A Gömör és Kishont vármegyében fekvő Kelemér község volt úrbéres erdőbirtokosság 1940. évi december hó 30-án délelőtt 10 órakor a volt úrbéres elnök lakásán tartandó nyilvános szó- és írásbeli árverésen eladja a volt úrbéres erdőbirtokosság tulajdonában lévő erdő 34.8 k. hold kiterjedésű részén a 78.073/I. 2.—1940. F. M. számú rendelet, illetve 1860—1940. kb. számú határozat alapján kitermelendő kb. 3450 m³ fát, amely fafajok szerint kb. a következőképen oszlik meg: tölgy 3200 m³, gyertyán 230 m³, nyár 20 m³.

A kikiáltási ár tölgyszerfára 25.— P, tölgybányafára 21.— P, tölgyhasábtűzifára 4.60 P, gyertyánhasábtűzifára 5.80 P, tölgydorongtűzifára 4.— P, gyertyándorontűzifára 5.10 P, vegyes nyár tűzifára 2.— P, tölgy-rőzsetűzifára 2.20 P, gyertyán-rőzsetűzifára 3.40 P, tőár m³, illetve 1.20-as erdei ürm³-kint.

A bánatpénz 1600 P.

A kiszállítási határidő: 1940 március hó 31-ig bezárólag. Amennyiben ez a határidő rövidnek bizonyulna, annak meghosszabbításáról az úrbéres erdőbirtokosság gondoskodik.

Utóajánlatokat nem fogadunk el.

A részletes árverési és szerződési feltételek a rimaszombati m. kir. erdőfelügyelőségen a hivatalos órák alatt, valamint a keleméri v. úrbéres elnöknel tekinthetők meg.

Kelt Rimaszombatban, 1940. évi december hó 7-én

M. Kir. Erdőfelügyelőség,

Rimaszombat.

A Pannonhalmi Főapátság Erdőhivatala, Pápakovácsi, jan. 1-ére fiatal szakvégzett erdőőr keres. A sajátkezüleg írt kérvényeket okmány-másolatokkal a fenti címre kérjük. (1294. sz.)

Kisebb erdőbirtok kezelésére állást keres erdőgazdasági szakiskolát végzett erdész. Hosszú gyakorlata és jó bizonyítványai vannak. Cím a kiadóhivatalban. (1256. sz.)

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A báró Bánffy-család gödemesterházai erdőuradalmánál üresedések folytán erdőtisztai állások kerülnek betöltésre. Az állásokra jelentkezők kérvényeiket okmánymásolatokkal felszerelve és fizetési igényeik megjelölésével szíveskedjenek a központi erdőhivatalhoz, Rátosnya (Maros-Torda vármegye) címezve benyújtani.

(1205. sz.)

Klőzel Oszkár
főerdőtanácsos.

FAÁRVERÉSI HIRDETMÉNY.

Munkács megyei város polgármestere, a város tulajdonához tartozó Munkács város határában fekvő liget erdejének 20/a erdőrészletében lévő s az ungvári erdőgazgatóság F. 1228/1940. eig. számú véghatározatával, kihasználásra engedélyezett, tővön álló tölgy-, szer- és tűzifára

1941. évi január hó 3. napján, délelőtt 10 órakor

Munkács város gazdasági hivatalában, zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverést tart.

A felbeesült fatömeg 109.7 m³ I. oszt.; 93.2 m³ II. oszt.; 236.5 m³ III. oszt.; 122.1 m³ IV. oszt. tölgy-szer, továbbá 162.5 m³ tűzifa.

A törzsek száma 256 darab.

A kikiáltási ár: 23.500 pengő, azaz huszonnyolcezeröt száz pengő, melyen alul az árverésre kerülő fatömeg el nem adható.

A részletesen felbecsült fatömeg és becslés, továbbá az eladási feltételek, megtekinthetők Munkács város gazdasági hivatalában és a beregszászi m. kir. erdőfelügyelőségnek hétköznapi 10—14 óra között.

A bánatpénz 2850 pengő, amelyet a nyilvános szóbeli árverésen való részvétel esetén az árverési feltételek aláírása alkalmával az árverést vezető kezeihez kell lefizetni; zárt írásbeli ajánlat esetében az ajánlatához a város pénztárába való befizetést igazoló nyugta csatolandó.

A zárt írásbeli ajánlatokat legkésőbb 1941. január 3-án, délelőtt 9 óráig kell a gazdasági hivatalhoz benyújtani.

Zárt írásbeli ajánlatokat csak az esetben veszünk figyelembe, ha azok lepecsételt zárt borítékban vannak, kívül „Ajánlatok Munkács város tölgyfa árverésére a Liget-erdő 20/a erdőrészletében“ felírással, a megajánlott vételárat szóval és számjegyekkel tisztán és olvashatóan tüntetik fel és azt a kijelentést tartalmazzák, hogy az ajánlattevők az eladás tárgyát és az árverési, valamint a szerződési feltételeket ismerik és magukat ezeknek alávetik és végül olyan az aláírásuk, hogy abból az ajánlattevő neve, cége, lakhelye és postai címe pontosan megállapítható.

Az elkésztett érkeztet, távirati és utóajánlatokat, valamint feltételes és a megállapított feltételektől eltérő ajánlatokat nem vesszük figyelembe.

Munkács, 1940. december 11-én.

1301. sz.

Dr. Engelbrecht István, s. k.,
polgármester.

Az „Erdészeti Lapok“ 1940. évi XII. füzetének a tartalma:

(Inhalt. — Sommaire. — Contents.)

Meghívó az Országos Erdészeti Egyesületnek 1940. évi december hó 19-én Budapesten, az egyesület székházában tartandó rendes közgyűlésére	697
Roth Gyula: Az erdőlésről. II. — (Über die Durchforstung, II. — Sur les éclaircies. II. — About Thinning, II.)	698
Vitéz Tikos Béla: Erdészeti sziktalaj-meghatározási módok. — (Forstliche Bestimmungsmethoden der Alkali- („Szik“) Böden. — Méthodes pour déterminer la nature des sols alcalins dans les forêts. — Forestry Methods Determining Alkaline („Szik“) Soils).	716
Dr. Vasvári Miklós: Erdély hazatért része és a madárvilág. — (Der zurückgekehrte Teil Siebenbürgens und die Vogelwelt. — Les oiseaux dans les régions transylvaines récupérées. — The Returned Part of Transylvania And Its Birds.)	732
Vadászat. — (Jagd. — Chasse. — Hunting and Shooting.)	739
Egyesületi közlemények. — (Vereinsnachrichten. — Nouvelles de l'Association. — Society notices.)	741
Az Országos Erdészeti Egyesület 1939. évi zárószámadása és 1941. évi költségelőirányzata	746
Választmányi ülés	750
Hivatalos közlemények. — (Amtliche Mitteilungen. — Communications officielles. — Official communications.)	754
A m. kir. földművelésügyi miniszter 185.920/1940./I—1. sz. rendelete a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen az erdészeti igazgatás szervezete tárgyában	755
A m. kir. földművelésügyi miniszter 199.685/1940. sz. rendelete a Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi területen a vadászati tilalmi idő szabályozása tárgyában	761
A m. kir. minisztérium 8430/1940. M. E. sz. rendelete a Magyar Szent Koronához visszacsatolt kárpátaljai területeken végrehajtott földbirtokrendezéssel kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában	762
Helyreigazítás a 185.500/1940. F. M. számú rendelethez	763
Irodalom. — (Literatur. — Bibliographie. — Reviews.)	764
Intersylva. (M.)	764
Dr. Tomasovszky Imre: Erdészettan	764
Csath András: Madárkitömés	764
Hazai folyóiratok	767
Külföldi lapszemle	775
Különfélék. — (Versehiedenes. — Divers. — Notes.)	776
Személyi hírek	779
Fultán János és a többiek (Dr. Pápa Miklós.)	782
„Mennyi erdőt kaptunk Északerdély visszacsatolásával?“ (Dr. Földváry László.)	783
Az erdészeti szakoktatás kérdése a képviselőházban	784
A „Hermann Göring“ Akadémia első ülése	785
Az „Erdészeti Zsebnaptár“ előfizetőihez!	786
Befejező szavam a görgényi uradalom erdőgazdálkodása ügyében. (Fröhlich Gyula.)	787
Az erdészeti szaktanácsadók biztosítása	791
Elvesztett bizonyítvány	792
Adományok a vértanuhalált halt erdészeti és vadászati alkalmazottak emlékművére	
Meghívó a Magyar Mérnök- és Építész Egylet geodéziai és erdészeti szakosztályainak 1940. évi december hó 20-án tartandó együttes ülésére	
Hirdetések. — (Anzeigen. — Annonces. — Advertisements.)	